

บทที่ 4

การวิเคราะห์ปัญหาการอ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเลไทย-กัมพูชา

ผลทางกฎหมายระหว่างประเทศของการประกาศอ้างสิทธิเขตไหล่ทวีปของ กัมพูชา

การประกาศอ้างสิทธิดังกล่าวของกัมพูชาเป็นการประกาศอ้างสิทธิแต่ฝ่ายเดียว หากพิจารณาจากคดี North Sea Continental Shelf 1969 (Federal Republic of Germany v. Netherland and Denmark) ในศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นคดีกรณีข้อพิพาทเกี่ยวกับไหล่ทวีปในทะเลเหนือระหว่างเยอรมนีฝ่ายหนึ่งกับเนเธอร์แลนด์และเดนมาร์กอีกฝ่ายหนึ่ง ศาลได้ยืนยันอย่างชัดเจนว่า (ประสิทธิ์ เอกบุตร, 2553 : 28-29) ระเบียบกฎหมายของไหล่ทวีปที่บัญญัติไว้ในอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 ในส่วนของอนุสัญญาว่าด้วยไหล่ทวีปนั้น มีลักษณะเป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ โดยเฉพาะในส่วนของลักษณะทางกฎหมาย (legal nature) ของไหล่ทวีปนั้น โดยศาลได้ให้เหตุผลไว้ว่า ไหล่ทวีปคือส่วนของการทอดยาวตามธรรมชาติ (natural prolongation) ของชายฝั่งที่ประดิษฐานอยู่กับดินแดนของรัฐต่อออกไปจากดินแดนบนบก และตามนัยอนุสัญญาว่าด้วยไหล่ทวีปดังกล่าวในข้อ 2 วรรค 1 ที่บัญญัติว่า “รัฐชายฝั่งมีสิทธิอธิปไตยเหนือไหล่ทวีปเพื่อความมุ่งประสงค์ในการสำรวจไหล่ทวีปและการแสวงประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของไหล่ทวีป” และวรรค 2 ที่บัญญัติว่า “สิทธิที่อ้างถึงในวรรค 1 ของข้อนี้ เป็นสิทธิจำเพาะ โดยนัยว่า ถ้ารัฐชายฝั่งไม่สำรวจไหล่ทวีปหรือแสวงประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของไหล่ทวีป ผู้ใดจะเข้าดำเนินกิจกรรมเหล่านี้หรือเรียกร้องสิทธิในไหล่ทวีปโดยมิได้รับความยินยอมอย่างชัดแจ้งจากรัฐชายฝั่งไม่ได้” ดังนั้นรัฐชายฝั่งย่อมมีสิทธิอธิปไตยเหนือไหล่ทวีปที่จะหวงกันมิให้ใครเข้าแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติเหนือไหล่ทวีปของรัฐนั้นได้ แม้รัฐนั้นจะมิได้สำรวจหรือแสวงประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่อยู่ในบริเวณไหล่ทวีปก็ตาม

นอกจากนี้ อนุสัญญาว่าด้วยไหล่ทวีปดังกล่าวในข้อ 2 วรรค 3 ยังบัญญัติไว้ด้วยว่า “สิทธิของรัฐชายฝั่งเหนือไหล่ทวีปมิได้ขึ้นอยู่กับ การครอบครอง จะโดยมีผลอย่างแท้จริง หรือโดยเพียงการกล่าวอ้างก็ตาม หรือกับการออกประกาศอย่างชัดแจ้งใดๆ” ซึ่งหมายความว่า สิทธิของรัฐชายฝั่งเหนือไหล่ทวีปมิได้ขึ้นอยู่กับ การประกาศอ้างสิทธิหรือการยึดครองไหล่ทวีปดังกล่าว สิทธินี้

จึงเป็นสิทธิที่เป็นผลมาจากข้อเท็จจริงที่รัฐนั้นมีไหล่ทวีปมาตั้งแต่แรกเริ่ม (*ipso facto ab initio*) จึงเป็นสิทธิที่ตกติดตามมาพร้อมกับการเป็นรัฐ (*inherent rights*) การที่รัฐมีสิทธิอธิปไตยเหนือไหล่ทวีปจึงเป็นการได้สิทธิมาตามธรรมชาติ (*natural rights*) ไม่จำเป็นต้องมีการประกาศอ้างสิทธิก่อนแต่อย่างใด ดังนั้นแม้มีรัฐอื่นเข้ายึดครองบริเวณในไหล่ทวีปของอีกรัฐหนึ่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ (*effective occupation*) เพียงใด ก็ไม่อาจอ้างสิทธิเหนือบริเวณในไหล่ทวีปนั้นได้ เว้นแต่รัฐนั้นจะไม่ได้แย่ง หรือประกาศยอมรับการครอบครองนั้น หรือประกาศสละสิทธิอธิปไตยเหนือไหล่ทวีปของตน หรือมีพฤติการณ์ใดในทางยอมรับสิทธิของอีกรัฐอื่นในลักษณะของการยอมรับโดยปริยาย (*implied acquiescence*) หรือเข้าลักษณะของหลักกฎหมายปิดปาก (*estoppels*)

ดังนั้นการประกาศอ้างสิทธิเขตไหล่ทวีปของกัมพูชาเมื่อปี พ.ศ. 2515 จึงไม่มีผลผูกพันใดๆ กับไทย เพราะไทยเองไม่ได้ยอมรับและมีการประกาศอ้างสิทธิเขตไหล่ทวีปของไทยต่อมาในปี พ.ศ. 2516 ยิ่งไปกว่านั้นเส้นเขตไหล่ทวีปที่กัมพูชาประกาศอ้างสิทธิเกินความเป็นจริงและรุกล้ำเข้ามาในเขตไหล่ทวีปของไทยก็ไม่ได้มีผลใดๆ ต่อไทย แต่ที่ผ่านมามีหลายคนเข้าใจผิดว่า ไทยต้องริบเจราจาหรือทำข้อตกลงเรื่องเขตไหล่ทวีปกับกัมพูชาโดยเร็ว มิเช่นนั้นไทยอาจเสียเปรียบหรือเสียสิทธิในเรื่องนี้ได้ ที่ถูกแล้วไม่ว่ากัมพูชาจะประกาศอ้างสิทธิเขตไหล่ทวีปอย่างไรและเมื่อใด หากไทยไม่ยอมรับย่อมไม่มีผลต่อสิทธิอธิปไตยเหนือไหล่ทวีปที่เป็นของไทยจากการได้สิทธิมาตามธรรมชาตินั้นเลย ในทำนองเดียวกันการประกาศอ้างสิทธิเขตไหล่ทวีปของไทยก็ย่อมไม่มีผลผูกพันใดๆ กับกัมพูชาเช่นกัน

อนึ่ง ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศแล้ว กฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศมีผลผูกพันต่อทุกรัฐ ไม่ว่ารัฐนั้นจะยอมรับจารีตประเพณีระหว่างประเทศนั้นหรือไม่ เว้นแต่รัฐนั้นจะพิสูจน์ได้ว่าตนได้คัดค้านจารีตประเพณีดังกล่าวอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง (ขนิษฐา เหมะรัต, 2530 : 41 ; จุมพต สายสุนทร, 2554 : 70) ถึงแม้ระบอบกฎหมายของไหล่ทวีปที่บัญญัติไว้ในอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 ในส่วนของอนุสัญญาว่าด้วยไหล่ทวีปนั้น มีลักษณะเป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ ซึ่งมีผลผูกพันต่อทุกรัฐไม่ว่ารัฐนั้นจะเป็นภาคีอนุสัญญาดังกล่าวหรือไม่ก็ตาม แต่ก็มิได้เป็นจารีตประเพณีระหว่างประเทศในทุกข้อบัญญัติของอนุสัญญาว่าด้วยไหล่ทวีปดังกล่าว ตัวอย่างเช่น ข้อ 1 ที่บัญญัตินิยามของไหล่ทวีปซึ่งต่อมาได้มีการปรับเปลี่ยนนิยามตามที่ปรากฏในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 และข้อ 6 ที่บัญญัติให้ใช้หลักการระยะห่างเท่ากันและสภาวะการณ์พิเศษในการกำหนดเขตแดนของไหล่ทวีประหว่างรัฐที่มีฝั่งทะเลอยู่ตรงข้ามกันหรือประชิดกัน ซึ่งศาลยุติธรรมระหว่างประเทศได้วินิจฉัยว่าหลักข้อนี้เป็นกฎเกณฑ์ทางสนธิสัญญาอย่างแท้จริง (*purely conventional rules*) จึงมีผลผูกพันเฉพาะรัฐที่เป็นภาคีอนุสัญญาดังกล่าวเท่านั้น (นิโกลล หิรัญรัศ, 2541 : 23-25 ; ประสิทธิ์

เอกบุตร, 2553 : 29-30 ; จุมพต สายสุนทร, 2554 : 395-398) เป็นต้น

เขตไหล่ทวีปที่ไทยและกัมพูชาอ้างสิทธิ์กับหลักกฎหมายระหว่างประเทศ

เส้นเขตไหล่ทวีปที่กัมพูชาและไทยอ้างสิทธิ์ตามกฎหมายที่ 439-72/PRK กำหนดเขตไหล่ทวีปของกัมพูชาในอ่าวไทยเมื่อปี พ.ศ. 2515 และตามประกาศกำหนดเขตไหล่ทวีปของประเทศไทยด้านอ่าวไทยเมื่อปี พ.ศ. 2516 ตามลำดับนั้น หากพิจารณาเฉพาะบริเวณพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนในไหล่ทวีปไทย-กัมพูชาตามแผนที่แนบท้าย MOU 2544 ดังแสดงในแผนภาพที่ 14 ของบทที่ 3 สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ เส้นเขตไหล่ทวีปส่วนที่ลากแบ่งไหล่ทวีปบริเวณที่ไทยและกัมพูชามีฝั่งทะเลประชิดกัน และที่มีฝั่งทะเลตรงข้ามกัน

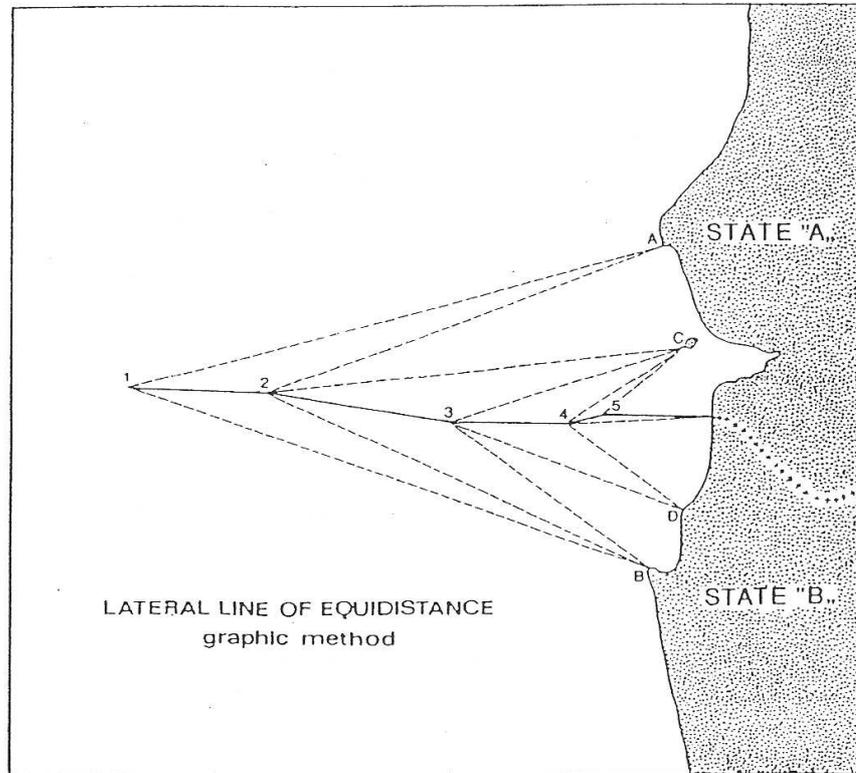
ในการกำหนดเส้นเขตไหล่ทวีปนั้นจะได้วิเคราะห์ให้เห็นต่อไปว่า กัมพูชาได้ให้ผลเต็มต่อเกาะทุกเกาะ (full effect) ของกัมพูชาเพื่อใช้เป็นจุดอ้างอิงในการกำหนดเส้นเขตไหล่ทวีปของตน ไม่ว่าเกาะนั้นจะมีขนาดเล็กหรืออยู่ห่างจากฝั่งมากเท่าใดก็ตาม แต่กลับไม่คำนึงถึงเส้นฐานตรงบริเวณที่ 1 ของไทยซึ่งมีเกาะกูดเป็นจุดฐานหนึ่งบนเส้นฐานตรงบริเวณดังกล่าว นอกจากนี้ยังไม่ให้ผลแก่เกาะกระและเกาะโลซินของไทยเลย ในขณะที่ไทยให้ผลเฉพาะต่อเกาะที่รวมอยู่ในระบบเส้นฐานตรงตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ ส่วนเกาะที่อยู่นอกระบบเส้นฐานตรงไม่ว่าจะเป็นเกาะของไทยหรือกัมพูชา ไทยไม่ได้พิจารณาให้ผล เนื่องจากเกาะเหล่านั้นเป็นเกาะเอกเทศมีขนาดเล็กและอยู่ห่างจากพื้นแผ่นดินมาก

1. เส้นเขตไหล่ทวีปส่วนที่ลากแบ่งไหล่ทวีปบริเวณที่ไทยและกัมพูชามีฝั่งทะเลประชิดกัน

เนื่องจากกัมพูชาและไทยต่างเป็นภาคีของอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 ทั้งสองฝ่ายจึงมีข้อผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตามอนุสัญญาดังกล่าว ซึ่งข้อ 6 วรรค 2 ของอนุสัญญาว่าด้วยไหล่ทวีปได้บัญญัติไว้ว่า หากไม่มีการตกลงกันหรือมีสถานการณ์พิเศษ สำหรับไหล่ทวีปของรัฐชายฝั่งที่มีฝั่งทะเลอยู่ประชิดกันให้ใช้หลักระยะห่างเท่ากันจากจุดที่ใกล้ที่สุดของเส้นฐานซึ่งใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขตของแต่ละรัฐ

การลากเส้นแบ่งเขตไหล่ทวีประหว่างรัฐชายฝั่งที่มีฝั่งทะเลประชิดกัน โดยใช้เส้นที่มีระยะห่างเท่ากัน (equidistance line) จากจุดที่ใกล้ที่สุดของเส้นฐานซึ่งใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขตของแต่ละรัฐนั้น มีวิธีการลากเส้นดังกล่าวตามตัวอย่างดังต่อไปนี้ (Francalanci and Scovazzi, 1994 : 202-203) พิจารณารัฐ A และ B ซึ่งมีฝั่งทะเลอยู่ประชิดกันดังแสดงในแผนภาพที่ 26 เริ่มจากการเลือกจุด 1 ซึ่งเป็นจุดที่มีระยะทางที่ห่างจากฝั่งทะเลเพียงและมีระยะห่าง

แผนภาพที่ 26 ตัวอย่างเส้นที่มีระยะห่างเท่ากันระหว่างรัฐชายฝั่งที่มีฝั่งทะเลประชิดกัน

ที่มา: Francalanci and Scovazzi, 1994. p. 203

เท่ากันจากจุดบนเส้นชายฝั่งที่ใกล้ที่สุดของแต่ละรัฐซึ่งในที่นี้คือ จุด A ของรัฐ A และจุด B ของรัฐ B เส้นแบ่งครึ่งมุม A1B ที่ลากไปยังเส้นตรง AB จะเป็นเส้นระยะห่างเท่ากันซึ่งทุกจุดบนเส้นนี้มีระยะห่างเท่ากันจากจุด A และจุด B แต่เมื่อลากเส้นระยะห่างเท่ากันดังกล่าวจากจุด 1 มาถึงระยะหนึ่งจุด C ของรัฐ A เริ่มมีผลที่จุด 2 ซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนของเส้นระยะห่างเท่ากัน โดยจุด 2 เป็นจุดที่มีระยะห่างจากจุด A จุด B และจุด C เท่ากัน และในขณะเดียวกันก็เป็นจุดสุดท้ายที่เส้นระยะห่างเท่ากันดังกล่าวได้รับผลจากจุด A เส้นแบ่งครึ่งมุม B2C ที่ลากไปยังเส้นตรง BC จะเป็นเส้นระยะห่างเท่ากันซึ่งทุกจุดบนเส้นนี้มีระยะห่างเท่ากันจากจุด B และจุด C แต่เมื่อลากเส้นระยะห่างเท่ากันดังกล่าวจากจุด 2 มาถึงระยะหนึ่งจุด D ของรัฐ B เริ่มมีผลที่จุด 3 ซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนของเส้นระยะห่างเท่ากัน โดยจุด 3 เป็นจุดที่มีระยะห่างจากจุด B จุด C และจุด D เท่ากัน และในขณะเดียวกันก็เป็นจุดสุดท้ายที่เส้นระยะห่างเท่ากันดังกล่าวได้รับผลจากจุด B เส้นแบ่งครึ่งมุม C3D ที่ลากไปยังเส้นตรง CD จะเป็นเส้นระยะห่างเท่ากันซึ่งทุกจุดบนเส้นนี้มีระยะห่างเท่ากันจากจุด C และจุด D จากนั้นลากเส้นระยะห่างเท่ากันในลักษณะเดียวกันไปจนบรรจบเขตแดนทางบก

บนชายฝั่งระหว่างรัฐ A และ B จะได้เส้นระยะห่างเท่ากันตามที่แสดงในแผนภาพที่ 26

สำหรับเส้นเขตไหล่ทวีปที่กัมพูชาประกาศอ้างสิทธิใน ส่วนนี้เป็นเส้นตรงที่ลากจากจุดอ้างอิงฝั่งทะเลที่กัมพูชาอ้างว่าเป็นหลักเขตที่ 73 จุด P1A ที่มีตำแหน่งละติจูด $11^{\circ} 38.88'$ เหนือ ลองจิจูด $102^{\circ} 54.81'$ ตะวันออก ตรงออกไปในทะเลทางทิศตะวันตกเฉียงใต้เล็กน้อยโดยเล็งตรงไปยังยอดเขาสูงสุดของเกาะกูดซึ่งเรียกว่า เขาแผนที่ (โปรดดูแผนภาพที่ 17 และ 24 ของบทที่ 3 ประกอบ) โดยมาหยุดที่ขอบของเกาะกูดด้านทิศตะวันออก แล้วจึงลากเส้นเริ่มต้นใหม่ที่ขอบของเกาะกูดด้านทิศตะวันตกในระดับและทิศทางเดียวกัน ตรงออกไปทางทิศตะวันตกจนเกือบถึงกึ่งกลางอ่าวไทย จุด P1P ที่มีตำแหน่งละติจูด $11^{\circ} 32.00'$ เหนือ ลองจิจูด $101^{\circ} 20.00'$ ตะวันออก ซึ่งกัมพูชาอ้างว่าเป็นจุดที่มีระยะห่างเท่ากันระหว่างเส้นฐานตรงของกัมพูชาที่ลากจากจุด P1A ไปยัง หินกัสโรเวีย กับเส้นฐานของไทยที่อยู่ฝั่งตรงข้าม

การกำหนดเส้นเขตไหล่ทวีปของกัมพูชาดังกล่าวเป็นการทำตามใจชอบโดยลากเส้นเขตไหล่ทวีปของตนจากฝั่งตรงออกไปยังขอบประมาณกลางของเกาะกูดซึ่งเป็นของไทย โดยไม่ได้ใช้เส้นฐานตรงเป็นเส้นอ้างอิงในการกำหนดเส้นเขตไหล่ทวีปส่วนนี้เลย รวมทั้งตามความเห็นของ Mr. J.R.V. Prescott ซึ่งเคยเป็นหัวหน้าแผนกภูมิศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยเมลเบิร์น ออสเตรเลีย ที่ให้ไว้เมื่อปี พ.ศ. 2518 จุด P1P อยู่ใกล้แนวเกาะของไทยในบริเวณ ตะวันออกเฉียงเหนือของอ่าวไทยมากกว่าหินกัสโรเวียของกัมพูชา อันแสดงให้เห็นว่า กัมพูชาไม่คำนึงถึงดินแดนของไทยที่อยู่ประชิด แต่คำนึงเพียงชายฝั่งของไทยที่อยู่ตรงข้ามเท่านั้น (วศิน วีระญาณ, 2520 : 133) การลากเส้นเขตไหล่ทวีปดังกล่าวของกัมพูชาจึงไม่เป็นไปตามอนุสัญญาอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 หรือกฎหมายระหว่างประเทศใดๆ

แม้กัมพูชาได้อ้างว่าการกำหนดเส้นไหล่ทวีปดังกล่าวเป็นการลากเส้นย้อนจากหลักเขตที่ 73 กลับไปยังยอดเขาสูงสุดของเกาะกูด โดยการตีความแบบย้อนกลับจากสนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ. 1907 ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 ข้ออ้างดังกล่าวก็ยังไม่มียุทธผลที่รับฟังได้ เนื่องจากสนธิสัญญาดังกล่าวเป็นสนธิสัญญาที่ตกลงกันเรื่องการปักปันเขตแดนทางบกเท่านั้น ไม่มีการตกลงกันเรื่องการปักปันเขตแดนทางทะเลแต่อย่างใด ยิ่งไปกว่านั้นขณะที่ทำสนธิสัญญาดังกล่าว ขอบเขตของทะเลอาณาเขตซึ่งเป็นที่ยอมรับกันระหว่างประเทศมีความกว้างได้ไม่เกิน 3 ไมล์ทะเลจากฝั่ง เกินจากนั้นถือว่าเป็นทะเลหลวง แต่เกาะกูดอยู่ห่างจากฝั่งประมาณ 19 ไมล์ทะเล (Prescott and Schofield, 2001 : 13 ; Kongrawd, Online, 2012 : 2) นอกจากนี้การลากเส้นดังกล่าวยังตัดเข้ามาในน่านน้ำภายในของไทยอีกด้วยซึ่งถือได้ว่าเป็นการลากเส้นที่รุกล้ำดินแดนของไทย เนื่องจากตามหลักกฎหมายทะเลแล้ว รัฐชายฝั่งมีอำนาจอธิปไตยอย่างสมบูรณ์ในน่านน้ำภายใน ลักษณะเดียวกับดินแดนส่วนที่เป็นแผ่นดินของตน

เกาะกูดเป็นเกาะที่ใหญ่เป็นอันดับ 4 ของไทย มีเนื้อที่ 105 ตร.กม. เกาะกูดยาว 25 กม. และกว้าง 12 กม. โดยประมาณ เกาะกูดปัจจุบันมีสถานะเป็นอำเภอซึ่งรวมหมู่เกาะที่อยู่ใกล้เคียง เช่น หมู่เกาะหมาก และหมู่เกาะรัง ไว้ด้วย อำเภอเกาะกูดมีประชากรประมาณ 2,200 กว่าคน ตามหลักทั่วไปของกฎหมายทะเลแล้ว พื้นที่ที่เป็นเกาะย่อมมีเขตทางทะเลต่างๆ เช่น ทะเลอาณาเขต และไหล่ทวีป เป็นต้น ยกเว้นพื้นที่นั้นจะไม่เข้าข่ายเป็นเกาะแต่เป็น โขดหินซึ่งโดยสภาพแล้วมนุษย์ไม่สามารถอยู่อาศัยหรือยังชีพทางเศรษฐกิจได้ ดังที่บัญญัติไว้ในอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 ในส่วนอนุสัญญาว่าด้วยทะเลอาณาเขตและเขตต่อเนื่อง ข้อ 10 ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง ทะเลอาณาเขตของเกาะ และที่บัญญัติไว้ในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ข้อ 121 ในเรื่องเขตทางทะเลต่างๆ ของเกาะ ดังนั้นเกาะกูดจึงย่อมมีทะเลอาณาเขตและเขตทางทะเลอื่นๆ รวมทั้งเขตไหล่ทวีป การที่กัมพูชาลากเส้นไหล่ทวีปของตนมายังเกาะกูดจึงไม่เป็นการถูกต้อง

สำหรับเส้นเขตไหล่ทวีปของไทยในส่วนนี้เป็นเส้นตรงที่ลากจากจุดอ้างอิงฝั่งทะเลที่ไทยอ้างว่าเป็นหลักเขตที่ 73 จุด T1 ที่มีตำแหน่งละติจูด $11^{\circ} 39.00'$ เหนือ ลองจิจูด $102^{\circ} 55.00'$ ตะวันออก (โปรดดูแผนภาพที่ 17 และ 24 ของบทที่ 3 ประกอบ) แบ่งครึ่งมุมระหว่างเส้นฐานตรงของไทยที่ลากจากจุดอ้างอิงฝั่งทะเลดังกล่าวไปจรดปลายนอกสุดของเกาะกูดด้านล่างกับเส้นที่ลากจากจุดอ้างอิงฝั่งทะเลดังกล่าวไปจรดปลายนอกสุดของเกาะกงของกัมพูชา โดยลากเส้นตรงแบ่งครึ่งมุมดังกล่าวตรงออกไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้จนถึงประมาณกลางอ่าวไทยที่จุด T2 ที่มีตำแหน่งละติจูด $9^{\circ} 48.50'$ เหนือ ลองจิจูด $101^{\circ} 46.50'$ ตะวันออก ซึ่งเป็นจุดที่มีระยะห่างเท่ากันระหว่างเส้นฐานตามแนวฝั่งทะเลของไทยกับกัมพูชาที่อยู่ตรงข้ามกัน เส้นเขตไหล่ทวีปจากจุด T1 ถึงจุด T2 มีความยาวประมาณ 130 ไมล์ทะเล (Prescott and Schofield, 2001 : 13)

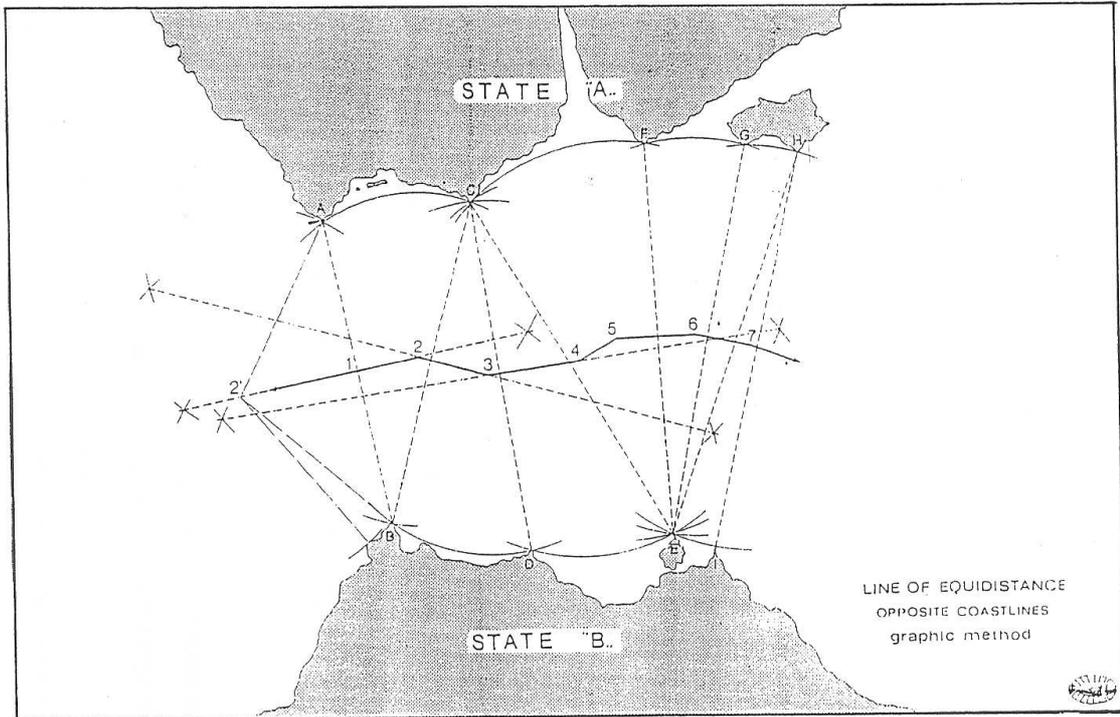
ถึงแม้การกำหนดเส้นเขตไหล่ทวีปของไทยโดยใช้เส้นแบ่งครึ่งมุมดังกล่าวจะไม่ได้ใช้หลักระยะห่างเท่ากันอย่างเคร่งครัด แต่เส้นแบ่งครึ่งมุมดังกล่าวน่าจะมีความคลาดเคลื่อนไปจากเส้นที่ลากโดยใช้หลักระยะห่างเท่ากันสำหรับกรณีให้ผลเฉพาะบางส่วนต่อเกาะนอกฝั่งของกัมพูชาไปไม่มากนักเกินไป ผิดกับเส้นเขตไหล่ทวีปที่กัมพูชาลากมายังเกาะกูดซึ่งไม่อยู่บนหลักการและเหตุผลที่รับฟังได้เลย

2. เส้นเขตไหล่ทวีปส่วนที่ลากแบ่งไหล่ทวีปบริเวณที่ไทยและกัมพูชามีฝั่งทะเลตรงข้ามกัน

ในการกำหนดเส้นเขตไหล่ทวีปในส่วนนี้ ตามอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 ซึ่งทั้งกัมพูชาและไทยต่างเป็นภาคี ในข้อ 6 วรรค 1 ของส่วนอนุสัญญาว่าด้วยไหล่ทวีปได้บัญญัติไว้ว่า หากไม่มีการตกลงกันหรือมีสภาวะกรณีพิเศษ สำหรับไหล่ทวีปของรัฐชายฝั่ง

ที่มีฝั่งทะเลอยู่ตรงข้ามกันให้ใช้เส้นมัธยะซึ่งจุดทุกจุดบนเส้นดังกล่าวมีระยะห่างเท่ากันจากจุดที่ไกลที่สุดของเส้นฐานซึ่งใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขตของแต่ละรัฐ

แผนภาพที่ 27 ตัวอย่างเส้นมัธยะระหว่างรัฐชายฝั่งที่มีฝั่งทะเลตรงข้ามกัน

ที่มา: Francalanci and Scovazzi, 1994. p. 201

การลากเส้นแบ่งเขตไหล่ทวีประหว่างรัฐชายฝั่งที่มีฝั่งทะเลตรงข้ามกันโดยใช้เส้นมัธยะ (median line) ซึ่งจุดทุกจุดบนเส้นดังกล่าวมีระยะห่างเท่ากันจากจุดที่ไกลที่สุดของเส้นฐานซึ่งใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขตของแต่ละรัฐ มีวิธีการลากเส้นดังกล่าวตามตัวอย่างดังต่อไปนี้ (Francalanci and Scovazzi, 1994 : 200-201) พิจารณารัฐ A และ B ซึ่งมีฝั่งทะเลตรงข้ามกันดังแสดงในแผนภาพที่ 27 เริ่มจากการเชื่อมจุด A ของรัฐ A และจุด B ของรัฐ B จากนั้นแบ่งครึ่งเส้นตรง AB ที่จุด 1 เส้นที่ลากจากจุด 1 ตั้งฉากกับเส้นตรง AB เป็นเส้นมัธยะระหว่างจุด A และจุด B เนื่องจากทุกจุดบนเส้นตั้งฉากดังกล่าวมีระยะห่างเท่ากันจากจุด A และจุด B แต่เมื่อลากเส้นมัธยะดังกล่าวจากจุด 1 มาถึงระยะหนึ่งจุด C ของรัฐ A เริ่มมีผลที่จุด 2 ซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนของเส้นมัธยะ โดยจุด 2 เป็นจุดที่มีระยะห่างจากจุด A จุด B และจุด C เท่ากัน และในขณะเดียวกันก็เป็นจุดสุดท้ายที่เส้นมัธยะดังกล่าวได้รับผลจากจุด A เส้นตั้งฉากและแบ่งครึ่ง

เส้นตรง BC จะเป็นเส้นมัธยะซึ่งทุกจุดบนเส้นนี้มีระยะห่างเท่ากันจากจุด B และจุด C แต่เมื่อลากเส้นมัธยะดังกล่าวจากจุด 2 มาถึงระยะหนึ่งจุด D ของรัฐ B เริ่มมีผลที่จุด 3 ซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนของเส้นมัธยะ โดยจุด 3 เป็นจุดที่มีระยะห่างจากจุด B จุด C และจุด D เท่ากัน และในขณะที่เดียวกันก็เป็นจุดสุดท้ายที่เส้นมัธยะดังกล่าวได้รับผลจากจุด B เส้นดังกล่าวและแบ่งครึ่งเส้นตรง CD จะเป็นเส้นมัธยะซึ่งทุกจุดบนเส้นนี้มีระยะห่างเท่ากันจากจุด C และจุด D จากนั้นลากเส้นมัธยะในลักษณะเดียวกันต่อไปจนแบ่งเขตไหล่ทวีประหว่างระหว่างรัฐ A และ B ครบทั้งหมด จะได้เส้นมัธยะตามที่แสดงในแผนภาพที่ 27

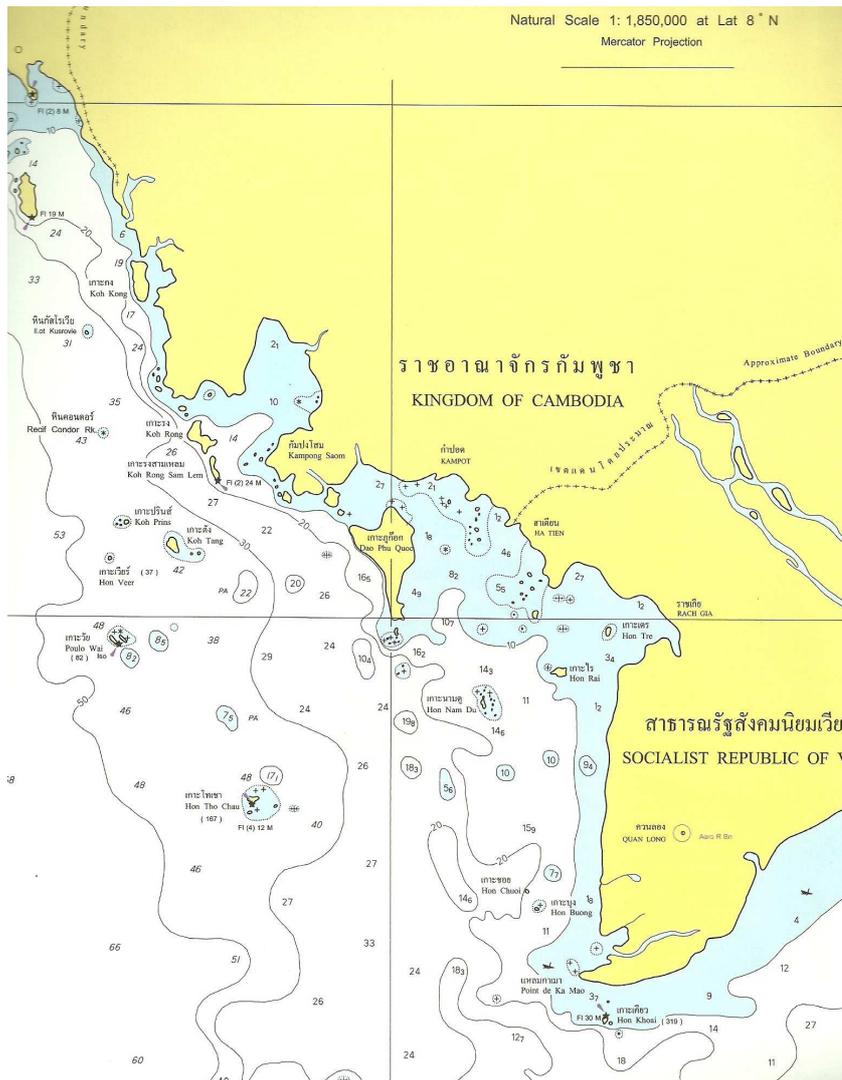
สำหรับเส้นเขตไหล่ทวีปส่วนนี้เฉพาะบริเวณไหล่ทวีปที่อ้างสิทธิทับซ้อนไทย-กัมพูชา (โปรดดูแผนภาพที่ 17 และ 24 ของบทที่ 3 ประกอบ) ซึ่งกัมพูชาอ้างสิทธิ ประกอบด้วยเส้นตรง 4 เส้นซึ่งกัมพูชาอ้างว่าเป็นเส้นมัธยะตามแนวเหนือ-ใต้ โดยลากเชื่อมต่อกันดังนี้ เส้นที่ 1 ลากจากจุด PtP ตามแผนที่แนบท้าย MOU 2544 ลงไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ก่อนมาทางทิศใต้ไปยังจุด Pck1 ที่มีตำแหน่งละติจูด $10^{\circ} 59.00'$ เหนือ ลองติจูด $101^{\circ} 13.00'$ ตะวันออก โดยจุด Pck1 นี้กัมพูชาอ้างว่าเป็นจุดในระยะห่างเท่ากันจากหินกัสโรเวียและจุดดังต่อไปนี้ของไทย คือ เกาะจาน และเกาะหินใบซึ่งเป็นจุดที่ 8 ของเส้นฐานตรงบริเวณที่ 2 ของไทย เส้นที่ 2 ลากจากจุด Pck1 ลงไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ก่อนมาทางทิศใต้ไปยังจุด Pck2 ที่มีตำแหน่งละติจูด $10^{\circ} 16.50'$ เหนือ ลองติจูด $101^{\circ} 29.00'$ ตะวันออก เส้นที่ 3 ลากจากจุด Pck2 ลงไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ก่อนมาทางทิศใต้ไปยังจุด Pck3 ที่มีตำแหน่งละติจูด $9^{\circ} 5.00'$ ใต้ลองติจูด $101^{\circ} 36.00'$ ตะวันออก เส้นที่ 4 ลากจากจุด Pck3 ลงไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ไปยังจุด Pck4 ที่มีตำแหน่งละติจูด $8^{\circ} 31.00'$ เหนือ ลองติจูด $101^{\circ} 57.50'$ ตะวันออก โดยแผนภาพที่ 24 ของบทที่ 3 จะแสดงเส้นสิ้นสุดที่จุด Int2 เนื่องจากจุด Pck4 อยู่เลยออกไปจากบริเวณพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนในไหล่ทวีปไทย-กัมพูชา จุด Int2 เป็นจุดที่กำหนดแนวสุดเส้นปลายทางด้านที่อยู่ใกล้ฝั่งไทยของบริเวณพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนดังกล่าว และตำแหน่งของจุด Int2 จะถูกยืนยันต่อไปตามที่ระบุไว้ในแผนที่แนบท้าย MOU 2544

แผนภาพที่ 28 แสดงเกาะและโขดหินบริเวณฝั่งทะเลของกัมพูชา ซึ่งประกอบด้วยเกาะและโขดหินที่กัมพูชาใช้อ้างอิงในการกำหนดเส้นฐานตรงและเส้นเขตไหล่ทวีปของตน ได้แก่ หินกัสโรเวีย (Ilot Kusrovie) หินคอนคอร์ด (Rocher Condor) เกาะพรินส์ (Prins) เกาะตัง (Tang) เกาะเวียร์ (Veer or Voar) เกาะพูโลไว (Poulo Wai) และเกาะปันจหรือโตจู (Panjang or Tho Chu)

การกำหนดเส้นเขตไหล่ทวีปในส่วนที่ไทยและกัมพูชามีฝั่งทะเลตรงข้ามกันนั้น กัมพูชาอ้างว่าได้ใช้เส้นมัธยะโดยอ้างอิงกับเส้นฐานตรงที่ใช้วัดความกว้างทะเลอาณาเขตของกัมพูชา แต่เส้นฐานตรงของกัมพูชาไม่ได้กำหนดโดยไม่เป็นไปตามอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมาย

ทะเล ค.ศ. 1958 โดยมีการใช้หินกัสนโรเวีย หินคอนคอร์ด์ เกาะปรีนส์ และเกาะตั้ง เป็นจุดฐานของเส้นฐานตรง ซึ่งหินและเกาะดังกล่าวทั้งหมดนี้อยู่ห่างจากฝั่งมาก อีกทั้งยังทำให้เส้นฐานตรงดังกล่าวหักเหไปจากแนวฝั่งทะเลโดยทั่วไปจนเกินควรดังรายละเอียดที่จะได้กล่าวต่อไปในข้อ 3.2

แผนภาพที่ 28 แผนที่แสดงเกาะและ โขดหินบริเวณฝั่งทะเลของกัมพูชา (ตัดเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องมาแสดง)

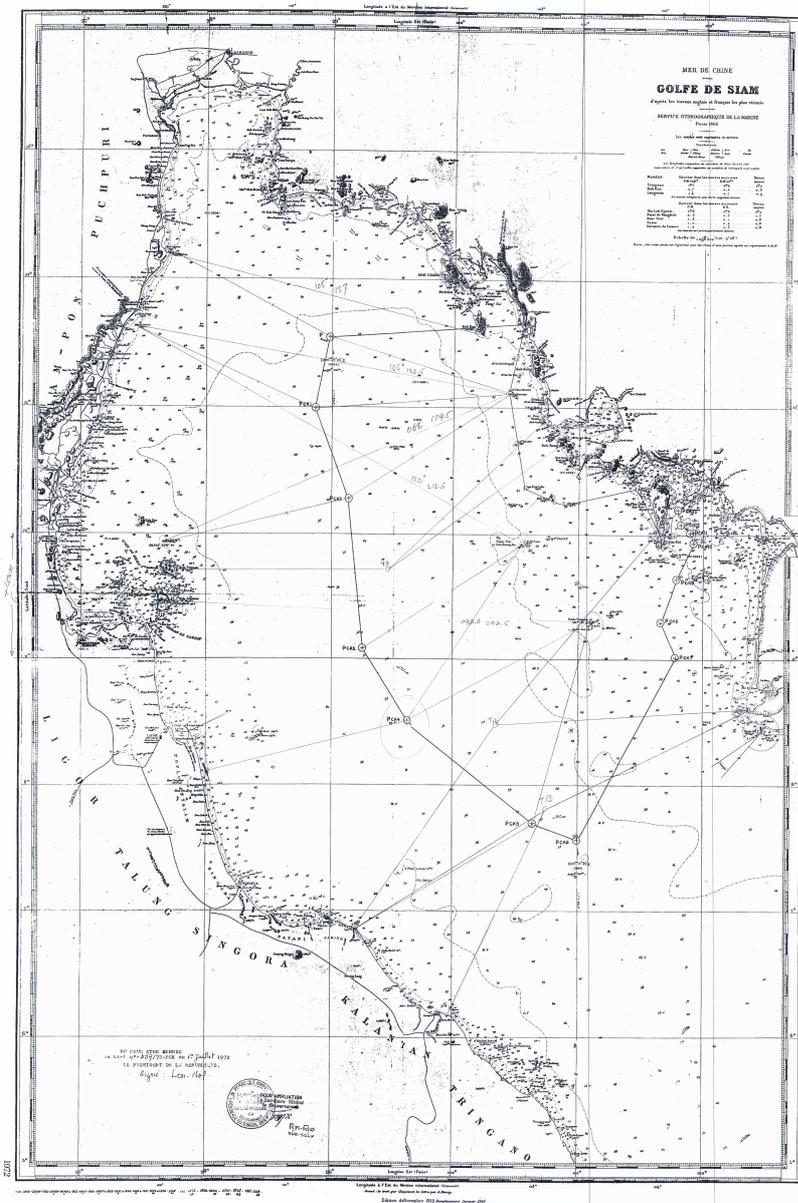

ที่มา: กรมอุทกศาสตร์, 2546.

เพื่อให้ทราบว่าในการกำหนดเส้นเขตไหล่ทวีปในส่วนของไทยและกัมพูชามีฝั่งทะเลตรงข้ามกันนั้น กัมพูชากำหนดเส้นมัธยะโดยอ้างอิงกับจุดสำคัญใดซึ่งอยู่ห่างจากฝั่งในบริเวณฝั่งทะเลของกัมพูชาและของไทย พิจารณาและวิเคราะห์จากแผนภาพที่ 29 แล้วพบว่า ในบริเวณฝั่งทะเล

ของกัมพูชา จุดสำคัญซึ่งอยู่ห่างจากฝั่งที่กัมพูชาใช้อ้างอิงในการกำหนดเส้นมัธยะได้แก่ หินกัศโรเวีย เกาะเวียร์ เกาะพูโลไว และเกาะโคจู โปรดดูแผนภาพที่ 28 ประกอบ ส่วนในบริเวณฝั่งทะเลของไทย จุดสำคัญซึ่งอยู่ห่างจากฝั่งที่กัมพูชาใช้อ้างอิงในการกำหนดเส้นมัธยะได้แก่ เกาะจาน หินไบ เกาะพะงัน และเกาะสมุย สำหรับเกาะกระและเกาะโลซินนั้น กัมพูชาไม่คำนึงถึงเลย

แผนภาพที่ 29 แผนที่วิเคราะห์การลากเส้นไหล่ทวีปของกัมพูชา

ที่มา: ศิริชัย เนยทอง, 2555.

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้นยืนยันให้เห็นว่า กัมพูชาให้ผลเต็มต่อเกาะทุกเกาะของตนไม่ว่าเกาะนั้นจะมีขนาดเล็กหรืออยู่ห่างจากฝั่งมากเท่าใดก็ตาม แต่กัมพูชากลับไม่ให้ผลต่อเกาะบางเกาะของไทย เช่น เกาะกระ และเกาะโลซิน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ Mr. J.R.V. Prescott ที่ให้ไว้เมื่อปี พ.ศ. 2518 ว่า เส้นมัธยะทางตอนใต้ของเขตไหล่ทวีปที่กัมพูชากำหนดขึ้นนั้น ไม่เป็นธรรมแก่ฝ่ายไทยเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะเส้นที่ลากต่อเชื่อมจุด Pck3 Pck4 และ Pck5 กำหนดขึ้นโดยอาศัยเกาะพูโลไว และเกาะโตจูที่กัมพูชาถือว่าเป็นเกาะของตน กับชายฝั่งของไทยที่อยู่ฝั่งตรงข้ามเป็นหลักโดยไม่คำนึงถึงเกาะกระและเกาะโลซินของไทยที่อยู่ห่างจากฝั่งในบริเวณนั้น (วศิน ธีรเวชญาณ, 2520 : 134) การกำหนดเส้นเขตไหล่ทวีปของกัมพูชาในลักษณะดังกล่าว จึงมีผลทำให้เส้นเขตไหล่ทวีปที่กัมพูชาอ้างสิทธิขยายกว้างออกไปกว่าที่ควรจะเป็น โดยขยายกินพื้นที่เข้ามาในฝั่งไทย

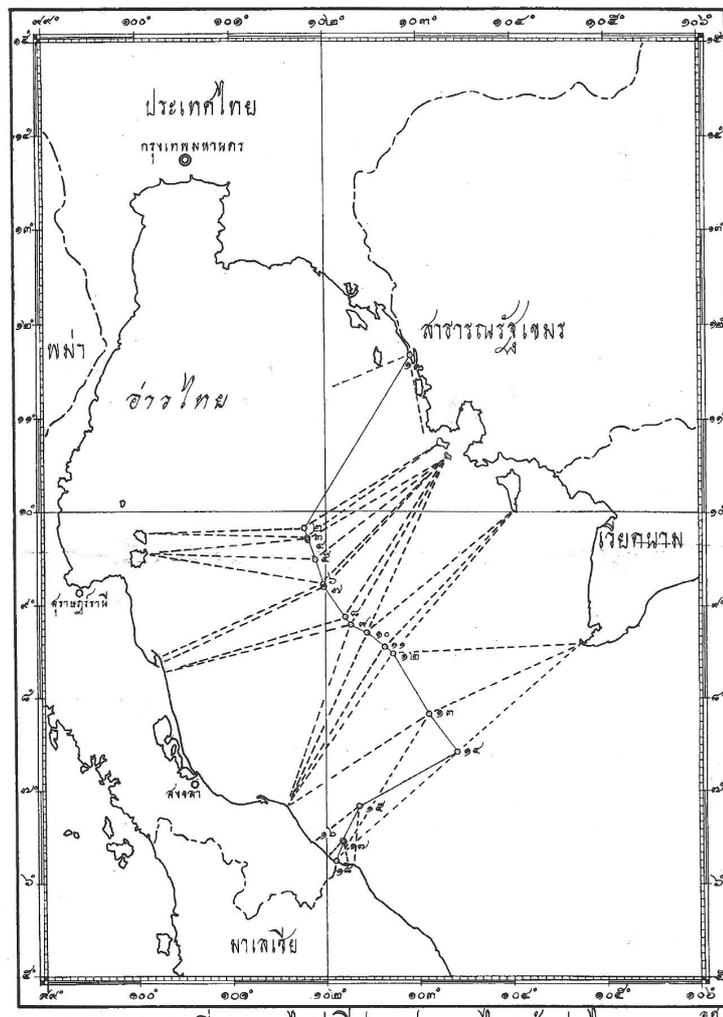
สำหรับเส้นเขตไหล่ทวีปของไทยในส่วนนี้เป็นเส้นมัธยะโดยอ้างอิงกับเส้นฐานตรงที่ใช้วัดความกว้างทะเลอาณาเขตของไทย ซึ่งในขณะนั้นไทยยังไม่ได้ประกาศให้เกาะกระและเกาะโลซินเป็นจุดฐานของเส้นฐานตรงของไทยทางตอนล่างของอ่าวไทย (โปรดดูแผนภาพที่ 17 และ 24 ของบทที่ 3 ประกอบ) เส้นเขตไหล่ทวีปดังกล่าวประกอบด้วยเส้นตรง 7 เส้นลากเชื่อมต่อกันลงไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ดังนี้ เส้นที่ 1 ลากจากจุด T2 ลงไปยังจุด T3 ที่มีตำแหน่งละติจูด $9^{\circ} 43.00'$ เหนือ ลองจิจูด $101^{\circ} 48.50'$ ตะวันออก เส้นที่ 2 ลากจากจุด T3 ลงไปยังจุด T4 ที่มีตำแหน่งละติจูด $9^{\circ} 42.00'$ เหนือ ลองจิจูด $101^{\circ} 49.00'$ ตะวันออก เส้นที่ 3 ลากจากจุด T4 ลงไปยังจุด T5 ที่มีตำแหน่งละติจูด $9^{\circ} 28.50'$ เหนือ ลองจิจูด $101^{\circ} 53.50'$ ตะวันออก เส้นที่ 4 ลากจากจุด T5 ลงไปยังจุด T6 ที่มีตำแหน่งละติจูด $9^{\circ} 13.00'$ เหนือ ลองจิจูด $101^{\circ} 58.50'$ ตะวันออก เส้นที่ 5 ลากจากจุด T6 ลงไปยังจุด T7 ที่มีตำแหน่งละติจูด $9^{\circ} 11.00'$ เหนือ ลองจิจูด $101^{\circ} 59.00'$ ตะวันออก เส้นที่ 6 ลากจากจุด T7 ไปยังจุด T8 ที่มีตำแหน่งละติจูด $8^{\circ} 52.00'$ เหนือ ลองจิจูด $102^{\circ} 13.00'$ ตะวันออก เส้นที่ 7 ลากจากจุด T8 ลงไปยังจุด T9 ที่มีตำแหน่งละติจูด $8^{\circ} 47.00'$ เหนือ ลองจิจูด $102^{\circ} 16.50'$ ตะวันออก ตามลำดับ โดยแผนภาพที่ 24 ของบทที่ 3 จะแสดงเส้นสิ้นสุดที่จุด Int3 เนื่องจากจุด T9 อยู่เลยออกไปจากบริเวณพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนในไหล่ทวีปไทย-กัมพูชา จุด Int3 เป็นจุดที่กำหนดแนวสุดเส้นปลายทางด้านที่อยู่ใกล้ฝั่งกัมพูชาของบริเวณพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนดังกล่าว และตำแหน่งของจุด Int3 จะถูกยืนยันต่อไปตามที่ระบุไว้ในแผนที่แนบท้าย MOU 2544

เพื่อให้ทราบว่าการกำหนดเส้นเขตไหล่ทวีปในส่วนของไทยและกัมพูชามีฝั่งทะเลตรงข้ามกันนั้น ไทยกำหนดเส้นมัธยะโดยอ้างอิงกับจุดสำคัญใดซึ่งอยู่ห่างจากฝั่งในบริเวณฝั่งทะเลของกัมพูชาและของไทย พิจารณาและวิเคราะห์จากแผนภาพที่ 30 แล้วพบว่า ในบริเวณฝั่งทะเลของ

กัมพูชา จุดสำคัญซึ่งอยู่ห่างจากฝั่งที่ไทยใช้อ้างอิงในการกำหนดเส้นมัธยะได้แก่ เกาะรง เกาะรงสามแหลม และเกาะภูเก็ต โดยไม่คำนึงถึงหินกัสโรเวีย เกาะเวียร์ เกาะฟูโลไว และเกาะโตจู โปรดดูแผนภาพที่ 28 ประกอบ ส่วนในบริเวณฝั่งทะเลของไทย จุดสำคัญซึ่งอยู่ห่างจากฝั่งที่ไทยใช้อ้างอิงในการกำหนดเส้นมัธยะได้แก่ เกาะพะงัน และเกาะสมุย โดยไม่ได้คำนึงถึงเกาะกระและเกาะโลซิน

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้นยืนยันให้เห็นว่า ไทยให้ผลต่อเกาะขนาดใหญ่ที่อยู่ใกล้ฝั่งเท่านั้น และไม่ให้ผลต่อหินและเกาะของทุกฝ่ายซึ่งเป็นเอกเทศมีขนาดเล็กและอยู่ห่างจาก

แผนภาพที่ 30 แผนที่วิเคราะห์การลากเส้นไหล่ทวีปของไทย

แผนที่แนวเขตไหล่ทวีปของประเทศไทย ก้นอ่าวไทย
มาตราส่วน ๑ : ๓,๕๐๐,๐๐๐

ที่มา: ศิริชัย เนยทอง, 2555. (โดยนำข้อมูลที่ได้รับมาลงในแผนที่แนวเขตไหล่ทวีปของประเทศไทย ด้านอ่าวไทย)

พื้นแผ่นดินมาก อย่างเช่น เกาะกระและเกาะโลชินของไทย หินกัสรอเวีย เกาะเวียร์ เกาะพูโลไว ของกัมพูชา และเกาะโคจูของเวียดนาม เป็นต้น

ปัญหาสำคัญสำหรับการแบ่งเขตไหล่ทวีปในส่วนนี้จึงพอสรุปได้ว่า ถึงแม้ทั้งสองฝ่ายได้ใช้เส้นมัธยะสำหรับการแบ่งเขตไหล่ทวีปในส่วนนี้ แต่การใช้เส้นฐานตรงซึ่งใช้วัดความกว้างทะเลอาณาเขตและการให้ผลต่อเกาะต่างๆ ที่แตกต่างกันอย่างมาก ทำให้เขตไหล่ทวีปที่ทั้งสองฝ่ายกำหนดไม่ตรงกันส่งผลให้เกิดพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนที่มีขนาดใหญ่ โดยที่กัมพูชาให้ผลต่อเกาะทุกเกาะของตนไม่ว่าเกาะนั้นจะมีขนาดเล็กหรืออยู่ห่างจากฝั่งมากเท่าใดก็ตาม แต่กัมพูชากลับไม่ให้ผลต่อเกาะบางเกาะของไทย ในขณะที่ไทยให้ผลต่อเกาะขนาดใหญ่ที่อยู่ใกล้ฝั่งเท่านั้น และไม่ให้ผลต่อหินและเกาะของทุกฝ่ายซึ่งเป็นเอกเทศมีขนาดเล็กและอยู่ห่างจากพื้นแผ่นดินมาก

3. เส้นฐานตรงซึ่งใช้วัดความกว้างทะเลอาณาเขตของไทยและกัมพูชา

เนื่องจากเส้นฐานตรงซึ่งใช้วัดความกว้างทะเลอาณาเขตของแต่ละฝ่ายเป็นเส้นที่ใช้อ้างอิงในการแบ่งเขตไหล่ทวีประหว่างกัน ดังนั้นถึงแม้ไทยและกัมพูชาได้ใช้หลักการระยะห่างเท่ากันในการแบ่งเขตไหล่ทวีปบริเวณที่ทั้งสองฝ่ายมีฝั่งทะเลประชิดกันและมีฝั่งทะเลตรงข้ามกันตามอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 ในข้อ 6 วรรค 1 และ 2 ของส่วนอนุสัญญาว่าด้วยไหล่ทวีป แต่หากทั้งสองฝ่ายยังใช้เส้นฐานตรงซึ่งใช้วัดความกว้างทะเลอาณาเขตที่แตกต่างกันก็ย่อมทำให้เขตไหล่ทวีปของแต่ละฝ่ายกำหนดไม่ตรงกัน จึงมีความจำเป็นที่ทั้งสองฝ่ายต้องตกลงเส้นฐานตรงให้ตรงกันเสียก่อนทั้งเส้นฐานตรงตามชายฝั่งทะเลของไทยและเส้นฐานตรงตามชายฝั่งทะเลของกัมพูชา สำหรับเส้นฐานตรงที่ไทยและกัมพูชาได้ประกาศใช้นั้นมีรายละเอียดและข้อวิเคราะห์ดังนี้

3.1 เส้นฐานตรงของไทย ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 และ 3 ไทยได้ประกาศอ่าวไทยตอนในเป็นอ่าวประวัติศาสตร์เมื่อวันที่ 22 กันยายน พ.ศ. 2502 โดยใช้เส้นฐานตรงลากเชื่อมจุดสองจุดบริเวณสองฝั่งของปากอ่าวไทยตอนในจากจุดหนึ่งที่แหลมบ้านช่องแสมसान จ.ชลบุรี ไปยังอีกจุดหนึ่งที่ ต.ห้วยทรายเหนือ จ.เพชรบุรี การประกาศอ่าวประวัติศาสตร์ของไทยดังกล่าวไม่มีประเทศใดทำการคัดค้าน ต่อมาไทยได้ประกาศเส้นฐานตรงใน 4 บริเวณดังนี้ บริเวณที่ 1 ถึง 3 ประกาศพร้อมกันเมื่อวันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2513 บริเวณที่ 4 ประกาศเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2535 โปรดดูแผนภาพที่ 2 ในบทที่ 2 ประกอบ สำหรับบริเวณที่ 3 นั้นมีความคลาดเคลื่อนต่อมา จึงได้มีการประกาศปรับปรุงพิกัดและชื่อของเกาะบางเกาะเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2536

เส้นฐานตรงบริเวณที่ 1 เป็นเส้นฐานตรงทางฝั่งตะวันออกของอ่าวไทย โดยลากเส้นฐานตรงจากแหลมลิง จ. ตราด โอบรอบนอกแนวน้ำลคของเกาะข้างน้อย หินราบ หินลูกบาท เกาะรัง หินบางเข้ ปลายเกาะกูด้านใต้ แล้วเข้ามาบรรจบฝั่งที่หลักเขตแดนทางบกไทย-

กัมพูชา หลักเขตที่ 73 ใน จ. ตราด สหรัฐอเมริกาได้ศึกษาและวิเคราะห์เส้นฐานตรงบริเวณที่ 1 ของไทยว่า (U.S. Department of State, 1971 : 1, 4, 8 ; U.S. Department of State, 2000 : 3-6 ; U.S. Department of Defense, Online, 2005 : 608) ในบริเวณที่ 1 นี้ มีการลากส่วนของเส้นฐานตรงจำนวน 7 เส้นโดยความยาวของเส้นดังกล่าวอยู่ในช่วงตั้งแต่ 3.2 ไมล์ทะเล (เส้นส่วนที่ลากจากแหล่งลึงไปยังปลายบนสุดของเกาะช้างน้อยระหว่างจุด 1-2) จนถึงประมาณ 20 ไมล์ทะเล (เส้นส่วนที่ลากจากปลายใต้สุดของเกาะกูดไปยังหลักเขตที่ 73 ระหว่างจุด 7-8) กลุ่มของเกาะในบริเวณนี้ที่ใช้ในการกำหนดเส้นฐานตรงถือได้ว่าเป็นส่วนติดกับพื้นแผ่นดินชายฝั่งทะเล โดยไม่มีเกาะใดภายในเส้นฐานตรงนี้ห่างจากพื้นแผ่นดินชายฝั่งทะเลมากกว่า 24 ไมล์ทะเล มีเพียงส่วนของเส้นฐานระหว่างจุด 7-8 เท่านั้นที่เบี่ยงไปจากทิศทางทั่วไปของแนวฝั่งทะเลเพื่อลากเส้นฐานตรงกลับเข้าสู่พื้นแผ่นดิน ซึ่งถือว่าเส้นฐานตรงบริเวณที่ 1 ของไทยได้ตามเกณฑ์กฎหมายระหว่างประเทศ

เส้นฐานตรงบริเวณที่ 2 เป็นเส้นฐานตรงทางฝั่งตะวันตกของอ่าวไทย โดยลากเส้นฐานตรงจากแหลมใหญ่ จ. ชุมพร โอบรอบนอกแนวน้ำลคของเกาะร้านไก่ เกาะร้านเป็ด เกาะไข่ เกาะจรเข้ หินหลักง่าม เกาะเต่า หินใบ เกาะกงธารเสด็จ เกาะพงัน เกาะกงนอก เกาะมัดหลัง เกาะสมุย หินอ่างวัง เกาะราบ และบรรจบเข้าฝั่งที่แหลมหน้าถ้ำ จ. สุราษฎร์ธานี สหรัฐอเมริกาได้ศึกษาและวิเคราะห์เส้นฐานตรงบริเวณที่ 2 ของไทยว่า (U.S. Department of State, 1971 : 2, 5, 8 ; U.S. Department of State, 2000 : 6-8 ; U.S. Department of Defense, Online, 2005 : 608) ในบริเวณที่ 2 นี้ ส่วนของเส้นฐานตรง 5 เส้นแรกจากจุด 1 แหลมใหญ่ ถึงจุด 6 หินหลักง่าม นั้น มีความยาวของเส้นดังกล่าวอยู่ในช่วงตั้งแต่ 1.4 ถึง 8.7 ไมล์ทะเล แต่จุดฐานที่ใช้เชื่อมต่อเส้นฐานตรงส่วนนี้เป็นเพียงหินและเกาะเล็กๆ น่าน้ำที่เส้นฐานตรงส่วนนี้ล้อมรอบควรเป็นทะเลอาณาเขตและทะเลหลวง ไม่ใช่่านน้ำภายในอย่างที่ไทยอ้างสิทธิ นอกจากนี้เส้นฐานตรงส่วนที่ลากจากจุด 6 หินหลักง่าม ไปยังจุด 7 เกาะเต่า มีความยาวถึง 33.4 ไมล์ทะเล จุด 7 เกาะเต่า และจุด 8 หินใบ ต่างอยู่ห่างจากพื้นแผ่นดินชายฝั่งทะเลถึงประมาณ 40 ไมล์ทะเล มันเป็นไปได้ที่จะกำหนดระบบเส้นฐานตรงในบริเวณพื้นที่ของเกาะพงัน เกาะสมุย และเกาะเล็กๆ ที่อยู่ใกล้เคียงใดก็ตามเส้นฐานตรงบริเวณที่ 2 ที่ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 10,290 ตารางกิโลเมตร ซึ่งไทยอ้างสิทธิว่าเป็น่านน้ำภายใน ควรมีสถานะเป็นทะเลอาณาเขตหรือทะเลหลวง สหรัฐอเมริกาได้คัดค้านเส้นฐานตรงบริเวณที่ 2 ของไทยเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2543

เส้นฐานตรงบริเวณที่ 3 เป็นเส้นฐานตรงทางด้านทะเลอันดามัน โดยลากเส้นฐานตรงเริ่มจากตอนใต้สุดของเกาะภูเก็ต โอบรอบนอกแนวน้ำลคของเกาะต่างๆ ในบริเวณดังกล่าวจนเข้าบรรจบฝั่งที่หลักเขตแดนทางบกไทย-มาเลเซีย หลักเขตที่ 1 จ. สตูล เนื่องจากเส้นฐานตรงบริเวณที่ 3 ไม่เกี่ยวข้องกับพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเลไทย-กัมพูชา จึงไม่ขอก้าวใน

รายละเอียด ซึ่งสหรัฐอเมริกาถือว่าเส้นฐานตรงบริเวณที่ 3 ของไทยได้ตามเกณฑ์กฎหมายระหว่างประเทศ (U.S. Department of State, 1971 : 6-8 ; U.S. Department of State, 2000 : 8-9 ; U.S. Department of Defense, Online, 2005 : 608)

เส้นฐานตรงบริเวณที่ 4 เป็นเส้นฐานตรงทางฝั่งตะวันตกของอ่าวไทยที่ต่อเชื่อมกับเส้นฐานตรงบริเวณที่ 2 โดยลากเส้นฐานตรงเริ่มจากเกาะกงออก (จุด 11 ของเส้นฐานตรงบริเวณที่ 2) โอบรอบนอกแนวน้ำตลของเกาะกระ เกาะโลซิน เข้ามาบรรจบฝั่งที่หลักเขตแดนทางบกไทย-มาเลเซีย บริเวณปากแม่น้ำโกลก จ. นราธิวาส สหรัฐอเมริกาได้ศึกษาและวิเคราะห์เส้นฐานตรงบริเวณที่ 4 ของไทยว่า (U.S. Department of State, 2000 : 9 ; U.S. Department of Defense, Online, 2005 : 608) ในบริเวณที่ 4 นี้ มีการลากส่วนของเส้นฐานตรงจำนวน 3 เส้นโดยความยาวของเส้นดังกล่าวอยู่ในช่วงตั้งแต่ 65.3 ไมล์ทะเล (เส้นส่วนที่ลากจากเกาะโลซินไปยังหลักเขตแดนทางบกไทย-มาเลเซียระหว่างจุด 3-4) จนถึง 98.4 ไมล์ทะเล (เส้นส่วนที่ลากจากเกาะกระไปยังเกาะโลซินระหว่างจุด 2-3) โดยที่เกาะกระและเกาะโลซินซึ่งถูกใช้เป็นจุดฐานของเส้นฐานตรงบริเวณนี้ เป็นเพียงเกาะเล็กๆ ซึ่งอยู่ห่างจากพื้นแผ่นดินชายฝั่งทะเลระหว่าง 20-30 ไมล์ทะเล เส้นฐานตรงบริเวณที่ 4 ที่ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 28,812 ตารางกิโลเมตร ซึ่งไทยอ้างสิทธิ์ว่าเป็นน่านน้ำภายใน ควรมีสถานะเป็นทะเลอาณาเขตหรือทะเลหลวง สหรัฐอเมริกาได้คัดค้านเส้นฐานตรงบริเวณที่ 2 ของไทยเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2543

ในขณะที่ไทยประกาศกำหนดเขตไหล่ทวีปในอ่าวไทยเมื่อปี พ.ศ. 2516 ไทยยังไม่ได้ประกาศเส้นฐานตรงบริเวณที่ 4 ดังนั้นจึงยังไม่ได้ใช้เกาะกระและเกาะโลซินเป็นจุดฐานของเส้นฐานตรงที่ใช้อ้างอิงในการกำหนดเขตไหล่ทวีปดังกล่าว แต่ไทยมีการให้ผลบางส่วนแก่เกาะโลซินในการกำหนดเขตไหล่ทวีปบริเวณตอนล่างที่มีฝั่งทะเลตรงข้ามกับเวียดนาม โดยจุดที่ 14 ในประกาศกำหนดเขตไหล่ทวีปของไทยนั้นเป็นจุดแบ่งครึ่งของเส้นตรงที่ลากจากจุดที่ 18 ซึ่งเป็นจุดเขตแดนชายฝั่งไทย-มาเลเซีย ไปยังปลายแหลมคาเมา (Cape of Camau) ของเวียดนามที่อยู่ตรงข้าม การที่ไทยกำหนดเขตไหล่ทวีปในส่วนนี้โดยใช้จุดแบ่งครึ่งเส้นตรงดังกล่าวเนื่องจากไทยไม่ต้องการใช้เกาะโลซินของไทยซึ่งอยู่ใกล้บริเวณดังกล่าวเป็นจุดยึดโยงในการลากเส้นแบ่งเขตไหล่ทวีปกับเวียดนามอย่างเต็มที่ ซึ่งนับว่าเป็นหลักการที่ยุติธรรมเพราะการใช้หลักการนี้อาจนับได้ว่าเป็นการให้ผลเพียงบางส่วนแก่เกาะโลซิน (วศิน ชีรเวชญาณ, 2520 : 75-76)

เกาะกระตั้งอยู่ในน่านน้ำเขต จ. นครศรีธรรมราช ที่ตำแหน่งละติจูด $8^{\circ} 24'$ เหนือ ลองจิจูด $100^{\circ} 44'$ ตะวันออก ซึ่งอยู่ห่างจาก อ. หัวไทร จ. นครศรีธรรมราช ประมาณ 32 ไมล์ทะเล บนเกาะกระมีการติดตั้งไฟนำทางเดินเรือ พื้นที่เกือบทั้งหมดของเกาะเป็นภูเขาสูง มีแนวหาดทรายสั้นๆ ยาวประมาณ 150 เมตร อยู่ทางทิศตะวันตก ซึ่งเป็นแหล่งวางไข่ของเต่าทะเล และมีแนว

ปะการังกว่า 400 ไร่ มีเกาะบริวารอีก 2 เกาะ คือ เกาะกลาง และเกาะเล็ก รวมทั้งมีกองหินที่โผล่
พื้นน้ำขึ้นมาอยู่บริเวณปลายสุดด้านทิศตะวันตก สำหรับเกาะกลางและเกาะเล็กมีพื้นที่สูงชัน ดัง
แสดงในแผนภาพที่ 31

แผนภาพที่ 31 เกาะกระ

ที่มา: เกาะกระ นครศรีธรรมราช, ออนไลน์, 2554.

เกาะโลซินตั้งอยู่ในน่านน้ำเขต จ. ปัตตานี ที่ตำแหน่งละติจูด $7^{\circ} 19'$ เหนือ ลองติจูด $101^{\circ} 59'$ ตะวันออก อยู่ห่างจากชายฝั่งประมาณ 29 ไมล์ทะเล ตัวเกาะสูงกว่าระดับน้ำทะเล ประมาณ 5 ฟุตและมีลักษณะสูงชันโดยรอบเกาะ บนเกาะโลซินมีการติดตั้งกระโจมไฟ ดังแสดงใน แผนภาพที่ 32 ในการเจรจาแบ่งเขตไหล่ทวีปในอ่าวไทยระหว่างไทยกับมาเลเซียเมื่อปี พ.ศ. 2521 ไทยเสนอให้ใช้เส้นแบ่งเขตไหล่ทวีปที่ให้ผลต่อเกาะโลซิน แต่มาเลเซียไม่ยอมรับและยืนยันให้ ใช้เส้นแบ่งเขตไหล่ทวีปที่ไม่ให้ผลต่อเกาะโลซินเลย โดยมาเลเซียอ้างว่าเกาะโลซินเป็นแค่เพียง โขดหิน จึงทำให้เกิดพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนในไหล่ทวีปของทั้งสองฝ่ายประมาณ 7,250 ตาราง กิโลเมตร แต่ในที่สุดทั้งสองฝ่ายได้ตกลงใช้พื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนในไหล่ทวีปดังกล่าวเป็นพื้นที่ พัฒนาร่วมเมื่อปี พ.ศ. 2522 ดังที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 การตกลงดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ามาเลเซีย ยอมรับผลของเกาะโลซินที่มีต่อการเส้นแบ่งเขตไหล่ทวีปของทั้งสองฝ่าย แม้มาเลเซียจะไม่ยอมรับ ให้ผลต่อเกาะโลซินตามที่ไทยเสนอก็ตาม

แผนภาพที่ 32 เกาะโลซิน

ที่มา: เกาะโลซิน (Losin island) กองหินที่มีค่าดัง โคตรเพชร, ออนไลน์, 2552.

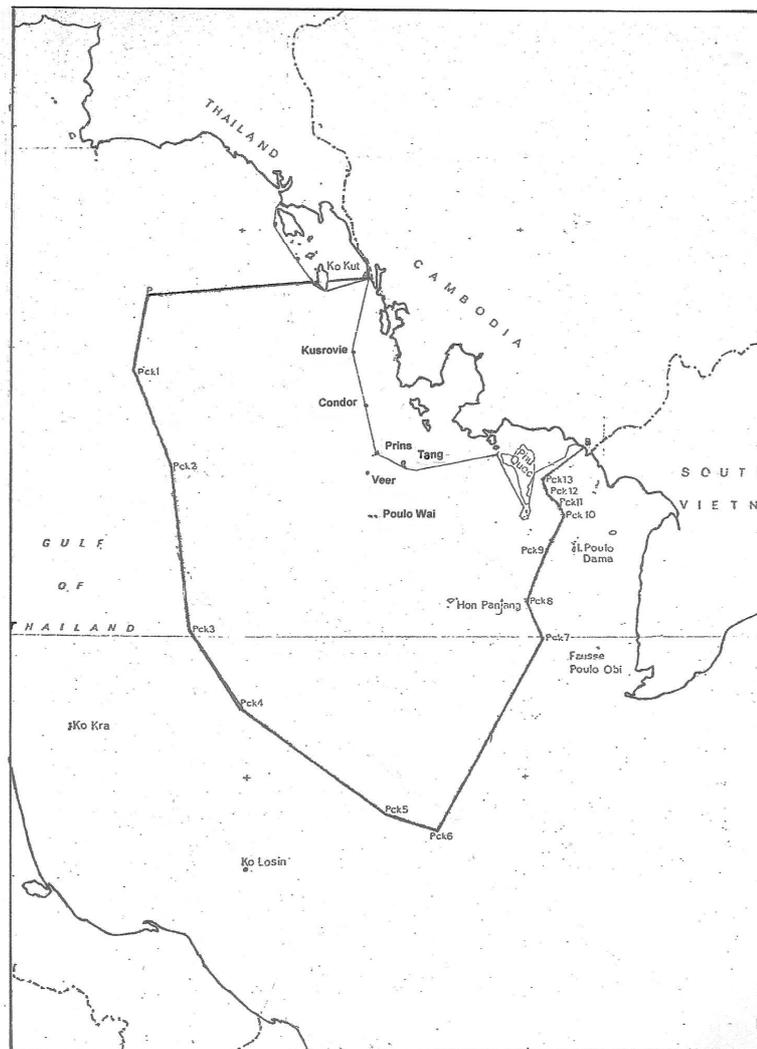
3.2 เส้นฐานตรงของกัมพูชา กัมพูชาได้ประกาศเส้นฐานตรงของตนในบริเวณอ่าวไทยเมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2500 และเมื่อวันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2515 ได้ประกาศกฤษฎีกาที่ 518-72/PRK เส้นฐานตรงอีกครั้งโดยได้มีการปรับปรุงจากเส้นฐานตรงเดิม ต่อมาได้เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2525 ได้ประกาศกฤษฎีกากำหนดเส้นฐานตรงเพื่อปรับปรุงเส้นฐานตรงใหม่ให้สอดคล้องกับข้อตกลงว่าด้วยน่านน้ำประวัติศาสตร์ระหว่างกัมพูชากับเวียดนามที่รับรองเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2525 ซึ่งเป็นข้อตกลงเพื่อแก้ปัญหาข้อพิพาทอธิปไตยของทั้งสองฝ่ายเหนือเกาะในอ่าวไทย ในการปรับปรุงเส้นฐานตรงแต่ละครั้ง กัมพูชายังอ้างสิทธิเกินควรมากขึ้นโดยนำเอาเกาะหรือหินที่อยู่ห่างจากฝั่งมากขึ้นมาเป็นจุดฐานสำหรับเส้นฐานตรงของตน (วศิน ชีรเวชญาณ, 2520 : 126 ; U.S. Department of Defense, Online, 2005 : 71-72 ; Bateman and Schofield, Online, 2012 : 8-9)

เส้นฐานตรงที่กัมพูชากำหนดและใช้อ้างอิงในการกำหนดเขตไหล่ทวีปของตนเมื่อปี พ.ศ. 2515 นั้น เป็นเส้นฐานตรงที่ลากเชื่อมจากจุดอ้างอิงฝั่งทะเลที่กัมพูชาอ้างว่าเป็นหลักเขตที่ 73 ไปมายังหินกัสโรเวีย แล้วต่อเชื่อมไปยังหินคอนดอร์ เกาะปรินส์ เกาะดั่ง และเกาะที่อยู่ถัดไปตามลำดับ (วศิน ชีรเวชญาณ, 2520 : 126) ดังแสดงในแผนภาพที่ 33

การที่กัมพูชาใช้หินกัสโรเวีย หินคอนดอร์ เกาะปรินส์ และเกาะดั่ง เป็นจุดฐานที่ใช้กำหนดเส้นฐานตรงของกัมพูชานั้น ไม่เป็นไปตามอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.

1958 ในข้อ 4 ของส่วนอนุสัญญาว่าด้วยทะเลอาณาเขตและเขตต่อเนื่อง เนื่องจากหินและเกาะดังกล่าวทั้งหมดนี้อยู่ห่างจากฝั่งมาก อีกทั้งยังทำให้เส้นฐานตรงดังกล่าวหักเหไปจากแนวฝั่งทะเล โดยทั่วไปจนเกินควร และบริเวณทะเลซึ่งอยู่ภายในเส้นฐานตรงดังกล่าวไม่สัมพันธ์กับพื้นแผ่นดินอย่างใกล้ชิดเพียงพอที่จะให้อยู่ภายในระบบน่านน้ำภายในได้ ยิ่งไปกว่านั้นหินกัสโรเวียซึ่งกัมพูชาอ้างว่าเป็นเกาะนั้นมีขนาดเล็กมาก ไม่มีผู้คนอาศัยอยู่ และอยู่เป็นเอกเทศห่างจากฝั่งมาก ส่วนหินคอนดอร์นั้นมีลักษณะเป็นเพียงโขดหิน ไม่ได้เป็นเกาะอย่างที่กัมพูชากล่าวอ้าง จึงไม่สามารถใช้เป็นจุดฐานสำหรับลากเส้นฐานตรงมายังจุดดังกล่าวได้

แผนภาพที่ 33 เส้นฐานตรงของกัมพูชาที่ใช้อ้างอิงในการกำหนดเส้นเขตไหล่ทวีปเมื่อปี พ.ศ. 2515

ที่มา: ปรับปรุงเพิ่มเติมจากวศิน ชีรเวชญาณ, 2520. หน้า 227

กัมพูชาได้ประกาศเขตไหล่ทวีปครั้งแรกเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2513 แต่เนื่องจากเส้นแบ่งเขตไหล่ทวีปที่กัมพูชาประกาศไม่ถูกต้องตามหลักกำหนดระหว่างประเทศ ไทยจึงไม่ยอมรับ โดยในการเจรจาเขตไหล่ทวีประหว่างไทยและกัมพูชาเมื่อวันที่ 1-5 ธันวาคม พ.ศ. 2513 ที่กรุงเทพมหานคร (วศิน วีระเวทยาน, 2520 : 126-128) ฝ่ายกัมพูชาได้อ้างเหตุผลสนับสนุนการลากเส้นฐานตรงของตนดังนี้

1. เกาะดังกล่าวเป็นเกาะที่มีความสำคัญต่อกัมพูชาทั้งในด้านเศรษฐกิจและอื่นๆ กล่าวคือ มีชาวกัมพูชาพักอาศัยอยู่ และเป็นที่ยึดจรไปมาของชาวประมงกัมพูชา ซึ่งยึดถือว่าน่านน้ำระหว่างเกาะเหล่านั้นกับผืนแผ่นดินใหญ่เป็นแหล่งประมงอันสำคัญยิ่ง และโดยที่มีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเหล่านี้ กัมพูชาย่อมมีสิทธิลากเส้นตรงเชื่อมเกาะที่เกี่ยวข้องได้ตามอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 ในข้อ 4 วรรค 4 ของส่วนอนุสัญญาว่าด้วยทะเลอาณาเขตและเขตต่อเนื่อง

2. เกาะดังกล่าวตั้งอยู่ห่างจากกันไม่เกิน 24 ไมล์ทะเล จึงถือได้ว่าเป็นหมู่เกาะตามความหมายของอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 ในข้อ 4 วรรค 1 ของส่วนอนุสัญญาว่าด้วยทะเลอาณาเขตและเขตต่อเนื่อง

3. เส้นฐานตรงที่ลากขึ้นมิได้ขัดต่ออนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 ในข้อ 4 วรรค 2 ของส่วนอนุสัญญาว่าด้วยทะเลอาณาเขตและเขตต่อเนื่อง เพราะเป็นชายฝั่งทั่วไปของกัมพูชา

ข้อ 1. ที่กัมพูชาอ้างนั้นเป็นการตีความที่ไม่ถูกต้อง เพราะผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวไม่อาจถือเป็นเหตุอ้างสิทธิในการลากเส้นฐานตรงใดๆ ได้ ไม่เช่นนั้นหากรัฐชายฝั่งใดมีเกาะซึ่งมีความสำคัญทางเศรษฐกิจอยู่ห่างจากผืนแผ่นดินใหญ่มาก รัฐชายฝั่งนั้นย่อมมีสิทธิลากเส้นฐานตรงเชื่อมเกาะดังกล่าวกับแผ่นดินใหญ่ได้

ข้อ 2. ที่กัมพูชาอ้างนั้นเป็นสิ่งที่กัมพูชาเองก็ได้ปฏิเสธไม่รับฟังเช่นกัน เนื่องจากการเจรจาครั้งดังกล่าวกัมพูชาเองได้โต้แย้งการลากเส้นฐานตรงของไทยส่วนที่ลากจากปลายใต้สุดของเกาะกูตไปยังหลักเขตที่ 73 ว่า การที่ไทยใช้หลักที่กำหนดระยะ 24 ไมล์ทะเลมาใช้กับความยาวของเส้นฐานตรงนั้น ไม่ชอบด้วยหลักกฎหมายระหว่างประเทศ เนื่องจากหลักนี้วางไว้สำหรับอ่าวโดยเฉพาะ ไม่เกี่ยวข้องกับเกาะเลย

นอกจากนี้ข้อ 2. ที่กัมพูชาอ้างนั้นยังไม่เป็นไปตามอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 ในข้อ 4 วรรค 1 และวรรค 2 ของส่วนอนุสัญญาว่าด้วยทะเลอาณาเขตและเขตต่อเนื่อง เนื่องจากการที่รัฐชายฝั่งจะลากเส้นฐานตรงได้จะต้องมีเกาะเป็นแนวตามฝั่งทะเลในบริเวณที่ใกล้เคียงติดต่อกัน และบริเวณทะเลที่อยู่ภายในเส้นฐานตรงดังกล่าวต้องมีความสัมพันธ์

กับผืนแผ่นดินอย่างใกล้ชิดเพียงพอที่จะให้อยู่ภายในระบบน่านน้ำภายในได้ แต่เกาะต่างๆ ที่กัมพูชาได้ใช้เป็นจุดฐานในการลากเส้นฐานตรงเชื่อมนั้นอยู่ห่างจากผืนแผ่นดินอย่างมาก

ข้อ 3. ที่กัมพูชาอ้างนั้นไม่เป็นไปตามอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 ในข้อ 4 วรรค 2 ของส่วนอนุสัญญาว่าด้วยทะเลอาณาเขตและเขตต่อเนื่อง เนื่องจากเส้นฐานตรงที่กัมพูชาลากหักเหไปจากแนวฝั่งทะเลทั่วไปเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะบริเวณอ่าวกำปงโสม (Kompong Som) เส้นฐานตรงของกัมพูชาแทนที่จะเชื่อมเกาะต่างๆ ที่อยู่บริเวณปากอ่าวเพื่อให้สอดคล้องกับแนวฝั่งทะเลทั่วไป กลับไปลากเส้นฐานตรงมุ่งลงไปทางทิศใต้ซึ่งหักเหไปอย่างมากจากแนวฝั่งทะเลทั่วไป โปรดดูแผนภาพที่ 28 ประกอบ

จากเหตุผลทั้งหมดที่กล่าวข้างต้น จึงสรุปได้ว่าเส้นฐานตรงของกัมพูชาซึ่งใช้อ้างอิงในการกำหนดเขตไหล่ทวีปของตนเมื่อปี พ.ศ. 2515 นั้น ไม่ถูกต้องตามอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 ในข้อ 4 ของส่วนอนุสัญญาว่าด้วยทะเลอาณาเขตและเขตต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลให้เส้นเขตไหล่ทวีปที่กัมพูชาประกาศไม่ถูกต้องไปด้วย

หลังจากที่กัมพูชากับเวียดนามได้ทำข้อตกลงระหว่างกันว่าด้วยน่านน้ำประวัติศาสตร์เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2525 ซึ่งเป็นข้อตกลงเพื่อแก้ปัญหาข้อพิพาทอำนาจอธิปไตยของทั้งสองฝ่ายเหนือเกาะในอ่าวไทย กัมพูชาได้ประกาศกฤษฎีกากำหนดเส้นฐานตรงเพื่อปรับปรุงเส้นฐานตรงใหม่ให้สอดคล้องกับข้อตกลงดังกล่าวเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2525 แต่การประกาศน่านน้ำประวัติศาสตร์และเส้นฐานตรงดังกล่าวนั้น ได้รับการคัดค้านจากหลายประเทศ อย่างเช่น ไทยและสหรัฐอเมริกาได้ยื่นหนังสือคัดค้านต่อเลขาธิการสหประชาชาติเมื่อวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2528 และวันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2530 ตามลำดับ โดยไทยคัดค้านว่า การประกาศดังกล่าวไม่ถูกต้องตามหลักของกฎหมายระหว่างประเทศ ในขณะที่สหรัฐอเมริกาคัดค้านว่า การประกาศดังกล่าวเป็นการละเมิดที่อนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 และอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 (วีระ จงเจริญ, 2535 : 28-30 ; U.S. Department of Defense, Online, 2005 : 71 ; Schofield, 2007 ; Bateman and Schofield, Online, 2012 : 8-9)

สำหรับเส้นฐานตรงที่กัมพูชาประกาศเมื่อปี พ.ศ. 2525 นั้น เป็นเส้นฐานตรงที่ลากเชื่อมจากจุดเขตแดนบนแนวน้ำลระหว่างไทยและกัมพูชาตามสนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ. 1907 ซึ่งกัมพูชาอ้างตำแหน่งพิกัดที่ ละติจูด $11^{\circ} 38.80'$ เหนือ ลองจิจูด $102^{\circ} 54.30'$ ตะวันออกไปมายังหินกัสโรเวีย ที่มีตำแหน่งที่ ละติจูด $11^{\circ} 6.80'$ เหนือ ลองจิจูด $102^{\circ} 47.30'$ ตะวันออก แล้วต่อเชื่อมไปยังหินเวียร์หรือวอร์ (Veer or Voar) ที่มีตำแหน่งที่ ละติจูด $10^{\circ} 14.00'$ เหนือ ลองจิจูด $102^{\circ} 52.50'$ ตะวันออก เกาะพูโลไว (Poulo Wai) ที่มีตำแหน่งที่ ละติจูด $9^{\circ} 55.50'$ เหนือ ลองจิจูด $102^{\circ} 53.20'$ ตะวันออก และจุด O ซึ่งเป็นจุดที่ทะเลบนเส้นขอบเขตทางทิศตะวันตกเฉียงใต้

ของน่านน้ำประวัติศาสตร์ โดยที่จุด O เป็นจุดที่แบ่งเขตน่านน้ำประวัติศาสตร์ระหว่างกัมพูชาและเวียดนามตามข้อตกลงว่าด้วยน่านน้ำประวัติศาสตร์ระหว่างกัมพูชากับเวียดนามที่ลงนามรับรองเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2525 อนึ่งตำแหน่งของจุด O จะต้องถูกกำหนดโดยผ่านการเจรจาระหว่างกัมพูชาและเวียดนาม แต่จนถึงปัจจุบันยังไม่ได้มีการกำหนด (U.S. Department of Defense, Online, 2005 : 73-74)

สำหรับหินเวียร์และเกาะพูโลวีกัมพูชาใช้เป็นจุดฐานของเส้นฐานตรงใหม่นั้นเป็นหินและเกาะเล็กๆ ที่อยู่ห่างออกไปจากฝั่งมากกว่าหินคอนคอร์ด เกาะพริ้นส์ และเกาะตัง ซึ่งเป็นหินและเกาะที่กัมพูชาเคยใช้เป็นจุดฐานของเส้นฐานตรงเดิม ดังนั้นเส้นฐานตรงที่กัมพูชาประกาศใหม่นี้จึงไม่เป็นไปตามอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 มากยิ่งขึ้นกว่าเส้นฐานตรงเดิมเสียอีก

4. หลักเขตแดนทางบกไทย-กัมพูชา หลักเขตที่ 73

หลักเขตแดนทางบกไทย-กัมพูชา หลักเขตที่ 73 ตามที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 เป็นหลักเขตแดนทางบกหลักสุดท้ายที่มาจติรมทะเลที่ จ.ตราด ซึ่งเป็นหลักเขตแดนที่มีความสำคัญยิ่งต่อการกำหนดเขตแดนทางทะเลระหว่างไทยกับกัมพูชา เนื่องจากการกำหนดเขตแดนทางทะเลไทย-กัมพูชานั้น จะต้องอ้างอิงตำแหน่งของหลักเขตนี้เพื่อลากเส้นแบ่งเขตแดนทางทะเลจากจุดเริ่มต้นที่ฝั่งออกไปในทะเล แต่ปัจจุบันไทยและกัมพูชายังไม่สามารถตกลงตำแหน่งที่ถูกต้องของหลักเขตนี้ได้ หากตำแหน่งหลักเขตที่ 73 ที่ทั้งสองฝ่ายตกลงกันได้ภายหลัง มีตำแหน่งเลื่อนเข้ามาในฝั่งไทยมากขึ้นจากตำแหน่งปัจจุบัน ไทยจะได้เขตทางทะเลที่น้อยลง ในทางตรงข้ามหากมีตำแหน่งเลื่อนเข้าไปในฝั่งกัมพูชามากขึ้นจากตำแหน่งปัจจุบัน ไทยจะได้เขตทางทะเลที่มากขึ้น

ไทยถือตำแหน่งหลักเขตที่ 73 ที่ละติจูด $11^{\circ} 39.00'$ เหนือ ลองจิจูด $102^{\circ} 55.00'$ ตะวันออก ตามประกาศกำหนดเขตไหล่ทวีปของไทยในอ่าวไทย เมื่อวันที่ 18 พ.ค. พ.ศ. 2516 ส่วนกัมพูชาถือตำแหน่งหลักเขตที่ 73 ที่ละติจูด $11^{\circ} 38.88'$ เหนือ ลองจิจูด $102^{\circ} 54.81'$ ตะวันออก ตามกฤษฎีกาที่ 439-72/PRK กำหนดเขตไหล่ทวีปของกัมพูชาในอ่าวไทย เมื่อวันที่ 1 ก.ค. พ.ศ. 2515

การสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบกอยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตแดนร่วมไทย-กัมพูชา (Joint Boundary Commission: JBC) โดยดำเนินการตามบันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลกัมพูชา ว่าด้วยการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบก (Memorandum of Understanding between the Government of the Kingdom of Thailand and the Government of the Kingdom of Cambodia on the Survey and Demarcation of Land Boundary) ที่ทั้งสองฝ่ายลงนามรับรองเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2543 ซึ่งต่อไปเรียกว่า “MOU 2543”

เขตแดนทางบกไทย-กัมพูชาถูกกำหนดตามอนุสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ. 1904 และสนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ. 1907 โดยทั้งอนุสัญญาและสนธิสัญญาดังกล่าวได้กำหนดให้มีคณะกรรมการผสม ทำหน้าที่ปักปันเขตแดนเพื่อกำหนดเส้นเขตแดนระหว่างสยามกับอินโดจีน โดยที่กัมพูชาและลาวถูกรวมอยู่ในอินโดจีนซึ่งอยู่ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศสในขณะนั้น คณะกรรมการผสมชุดที่ 2 ซึ่งเป็นคณะกรรมการตามสนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ. 1907 ได้ปักปันเขตแดนร่วมกันในช่วงปี ค.ศ. 1908-1910 และได้มีการจัดทำหลักเขตแดนจำนวน 73 หลัก

ตามที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 หลักเขตที่ 73 นั้น ตามสนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ. 1907 แล้ว มีตำแหน่งอยู่ตรงแนวชายทะเลที่อยู่ตรงข้ามจากยอดเขาที่สูงที่สุดของเกาะกูอินแนวเส้นละติจูดเดียวกัน ซึ่งจะตกอยู่บริเวณทางเหนือของหมู่บ้านของอ่าวโอบยามเพียงเล็กน้อย แต่ในการประชุมคณะกรรมการผสมเมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1908 ที่เมืองไพลิน ฝ่ายฝรั่งเศสอ้างเหตุผลความยุ่งยากทางการปกครองในเรื่องสำรวจและศุลกากร เนื่องจากแนวดังกล่าวอยู่ใกล้แหล่งชุมชน จึงไม่ต้องการให้แนวเขตแดนแบ่งหมู่บ้านออกจากกัน และขอเลื่อนตำแหน่งของแนวเขตแดนไปอยู่ที่แหลมสารพัดพิษซึ่งอยู่ห่างจากหมู่บ้านดังกล่าวมาทางเหนือในฝั่งสยามประมาณ 1-2 กิโลเมตร ฝ่ายสยามได้ปฏิเสธข้ออ้างของฝ่ายฝรั่งเศสในตอนแรก แต่ในที่สุดก็ต้องยอมรับตำแหน่งของหลักเขตที่ 73 ตามที่ฝรั่งเศสเสนอ ซึ่งคงเป็นเพราะเกรงว่าฝรั่งเศสซึ่งมีกำลังที่มากกว่าในขณะนั้นอาจนำเอาประเด็นขัดแย้งนี้มาเป็นเหตุยึดเอาดินแดนของสยามในส่วนอื่นๆ เหมือนเช่นที่ฝรั่งเศสเคยทำต่อสยามมาแล้วหลายครั้งก่อนหน้านี้ อย่างเช่น กรณีการยึดจันทบุรีและตราด เป็นต้น หากพิจารณากฎฎีกาที่ 439-72/PRK ซึ่งกำหนดเขตไหล่ทวีปของกัมพูชาในอ่าวไทย จะพบว่ามีการอ้างอิงรายงานการประชุมคณะกรรมการผสมเมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1908 ด้วย

ฝ่ายสยามและฝ่ายฝรั่งเศสได้ทำการจัดทำหลักเขตที่ 73 ตามที่คณะกรรมการผสมได้ตกลงกัน รวมทั้งจัดทำบันทึกวาจาและแผนผังประกอบเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน ค.ศ. 1909 และทั้งสองฝ่ายได้เปลี่ยนหลักเขตเป็นหลักคอนกรีตพร้อมจัดทำบันทึกวาจาและแผนผังประกอบเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน ค.ศ. 1919 ตามบันทึกวาจาและแผนผังประกอบนั้น ตำแหน่งของหลักเขตที่ 73 มีการกำหนดอ้างอิงกับตำแหน่งของหลักเขตที่ 72 ซึ่งอยู่ถัดไปบนสันเขาซึ่งสูงจากระดับน้ำทะเล 192 เมตร โปรดดูแผนภาพที่ 18 ประกอบ ต่อมาเนื่องจากหลักเขตเดิมได้สูญหายไปในช่วงสงครามอินโดจีนประมาณปี พ.ศ. 2484 ทั้งสองฝ่ายจึงได้จัดทำหลักเขตใหม่ซึ่งเป็นคอนกรีตแบบเดิมพร้อมจัดทำบันทึกวาจาประกอบเมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2487 แต่ในบันทึกวาจาดังกล่าวไม่ได้ระบุตำแหน่งที่ชัดเจนเพียงระบุว่า ณ จุดแห่งหนึ่งซึ่งผู้แทนได้ตกลงกัน

ต่อมาในปี พ.ศ. 2534 ภายหลังจากสงครามภายในกัมพูชาได้สงบลงแล้ว หลักเขตที่ 73 ได้สูญหาย หน่วยนาวิกโยธิน กองทัพเรือไทย จึงได้สร้างขึ้นใหม่มีค่าพิกัดตำแหน่งเดียวกับหลักเขตที่

73 ที่พบอยู่ในปัจจุบันนี้ แต่การเขียนตัวอักษรบนหลักเขตแดนผิดไปจากเดิม โดยเขียนว่า “ประเทศไทย 2483” แต่ที่ถูกต้องต้องเขียนว่า “ประเทศไทย 2487” ปัจจุบันไทยและกัมพูชายังไม่สามารถตกลงตำแหน่งที่ถูกต้องของหลักเขตที่ 73 นี้ได้ นอกจากนี้หลักเขตที่ 72 ซึ่งสามารถใช้อ้างอิงในการหาตำแหน่งของหลักเขตที่ 73 ได้สูญหายหาไม่พบ จึงเป็นการยากที่ทั้งสองฝ่ายจะพิสูจน์หาตำแหน่งที่ถูกต้องของหลักเขตที่ 73 ได้ คงต้องอาศัยกลไกการเจรจาของ JBC เพื่อตกลงตำแหน่งของหลัก 73 ที่ทั้งสองฝ่ายยอมรับได้

หากทั้งสองฝ่ายยังไม่สามารถตกลงตำแหน่งของหลักเขตที่ 73 ได้ การแบ่งเขตทางทะเลไทย-กัมพูชา ก็ย่อมไม่สามารถทำให้เสร็จสมบูรณ์ได้ JBC ได้ตั้งชุดสำรวจร่วมเพื่อหาที่ตั้งหลักเขตแดนทั้ง 73 หลัก โดยเริ่มลงพื้นที่ตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2549 จนถึงปัจจุบันชุดสำรวจร่วมได้ดำเนินการสำรวจหาที่ตั้งหลักเขตแดนไปแล้วจำนวน 48 หลักจากหลักเขตที่ 23-70 โดยมีความเห็นตรงกันสำหรับที่ตั้งหลักเขตแดนจำนวน 33 หลัก และมีความเห็นไม่ตรงกันจำนวน 15 หลัก (กระทรวงการต่างประเทศ, 2554 : 26)

5. เส้นแบ่งเขตไหล่ทวีปไทย-กัมพูชากรณีใช้เส้นฐานตรงที่แต่ละฝ่ายได้

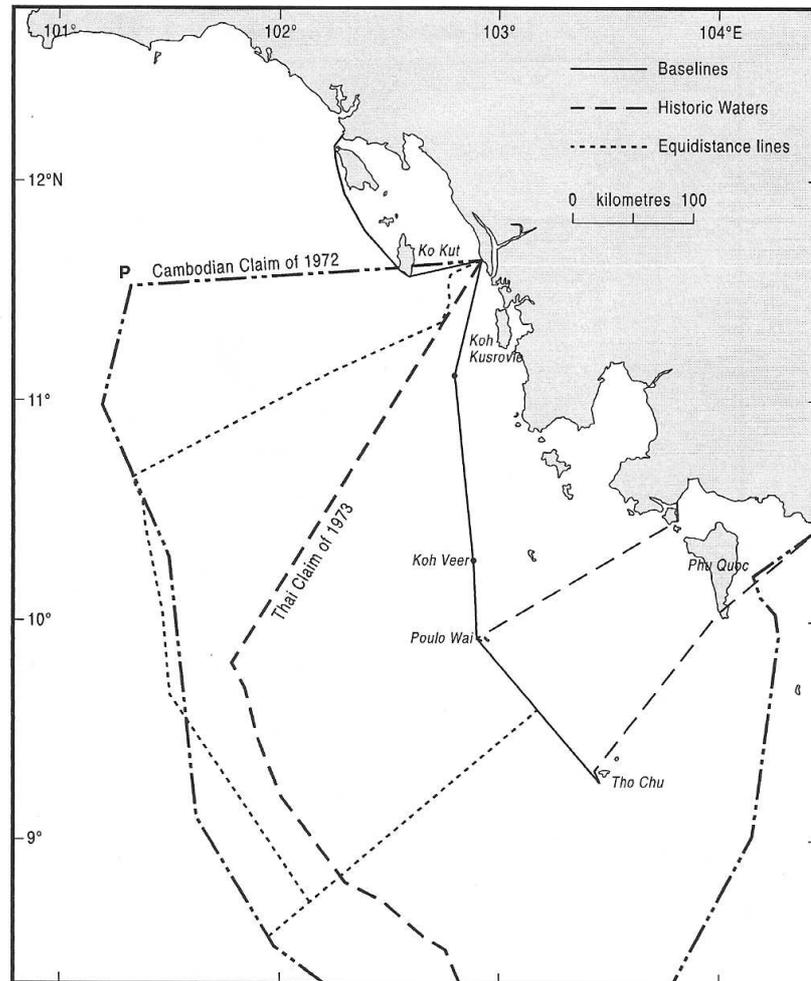
ประกาศ และหลักการระยะห่างเท่ากัน

เพื่อให้เห็นภาพว่าเส้นแบ่งเขตไหล่ทวีปไทย-กัมพูชาจะเป็นอย่างไรเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนในไหล่ทวีปไทย-กัมพูชาในปัจจุบัน หากใช้เส้นฐานตรงที่แต่ละฝ่ายได้ประกาศกำหนด โดยฝ่ายไทยใช้เส้นฐานตรงในบริเวณอ่าวไทยทั้งหมดที่ไทยได้มีการประกาศซึ่งประกอบด้วยเส้นฐานตรงบริเวณที่ 1 บริเวณที่ 2 และบริเวณที่ 4 ส่วนฝ่ายกัมพูชาใช้เส้นฐานตรงที่กัมพูชาประกาศใช้ล่าสุดเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2525 และใช้จุดอ้างอิงฝั่งทะเลซึ่งเป็นจุดเขตแดนบนแนวน้ำลัดระหว่างไทยและกัมพูชาตามสนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ. 1907 ตามที่กัมพูชาอ้างโดยมีตำแหน่งพิกัดที่ ละติจูด $11^{\circ} 38.80'$ เหนือ ลองจิจูด $102^{\circ} 54.30'$ ตะวันออก รวมทั้งใช้หลักระยะห่างเท่ากันตามอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 ในข้อ 6 วรรค 1 และวรรค 2 ของส่วนอนุสัญญาว่าด้วยไหล่ทวีป เส้นแบ่งเขตไหล่ทวีปไทย-กัมพูชาที่ได้ซึ่งเป็นเส้นมัธยยะจะเป็นดังแสดงในแผนภาพที่ 34 (Prescott and Schofield, 2001 : 10-14)

เส้นเขตไหล่ทวีปส่วนที่แบ่งไหล่ทวีปบริเวณที่ไทยและกัมพูชามีฝั่งทะเลประชิดกัน ซึ่งเป็นเส้นประอยู่ตอนบนในแผนภาพที่ 34 นั้น มีทิศทางทั่วไปออกจากฝั่งทะเลไปในทิศตะวันตกเฉียงใต้จนถึงประมาณละติจูด $10^{\circ} 40'$ เหนือ ลองจิจูด $101^{\circ} 20'$ ตะวันออก เมื่อหินใบและเกาะเล็กๆ ของไทยที่อยู่ด้านตรงข้ามกับฝั่งทะเลของกัมพูชามีผลทำให้เส้นเขตไหล่ทวีปเปลี่ยนทิศไปทางทิศใต้อย่างฉับพลัน

จุดฐานที่ควบคุมส่วนของทะเลอาณาเขตของเส้นเขตไหล่ทวีปนี้ในฝั่งของกัมพูชามี

แผนภาพที่ 34 เส้นแบ่งเขตไหล่ทวีปไทย-กัมพูชา กรณีใช้เส้นฐานตรงที่แต่ละฝ่ายได้ประกาศ

ที่มา: Prescott and Schofield, 2001. p. 12

ดังนี้ จุดอ้างอิงฝั่งทะเลซึ่งเป็นจุดเขตแดนบนแนวน้ำลกระหว่างไทยและกัมพูชา แลมหทางตอนใต้ บริเวณข้างเคียงโอยาม (Obyam) บนพื้นแผ่นดินใหญ่ เกาะยอ (Koh Yor) แลมหด้านใต้ที่ประกอบเป็นปากแม่น้ำเกาะปอ (Kaspor river) และจุดสองจุดซึ่งไกลออกไปจากฝั่งที่ปลายด้านเหนือและที่ส่วนกลางด้านฝั่งตะวันตกของเกาะกง (Koh Kong) จากนั้นนอกฝั่งพื้นแผ่นดินใหญ่เป็นจุดฐานควบคุมก่อนที่หินกัสโรเวียเริ่มมีผล

จุดฐานในฝั่งไทยมีดังนี้ จุดอ้างอิงฝั่งทะเลซึ่งเป็นจุดเขตแดนบนแนวน้ำลกระหว่างไทยและกัมพูชา จุดบนแนวชายฝั่งพื้นแผ่นดินใหญ่ไปทางทิศเหนือ ส่วนที่ยื่นออกไปของอ่าวใหญ่ทางฝั่งตะวันออกของเกาะกูด จุดบนชายฝั่งเกาะกูดทางทิศใต้ แลมหเทียนที่ปลายสุดทางทิศใต้ของเกาะกูด และหินบังบัวซึ่งเป็นหินที่อยู่นอกฝั่งด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ของเกาะกูด

เส้นเขตไหล่ทวีปส่วนที่แบ่งไหล่ทวีปบริเวณที่ไทยและกัมพูชามีฝั่งทะเลตรงข้ามกัน ซึ่งเป็นเส้นประอยู่ในแนวเหนือ-ใต้ในแผนภาพที่ 34 นั้น มีทิศทางช่วงแรกลงไปทางทิศใต้ และช่วงท้ายไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ จุดฐานในฝั่งของกัมพูชามีหินกัลโรเวีย หินเวียร์ และกลุ่มเกาะพูโลไว ส่วนจุดฐานในฝั่งไทยมีหินใบ สองจุดบนฝั่งด้านตะวันออกของเกาะพังงัน เกาะสมุย เกาะกระ และเกาะโลซิน ที่อยู่ใต้สุด

จากกรณีศึกษาดังกล่าวข้างต้นที่ใช้เส้นฐานตรงที่แต่ละฝ่ายได้ประกาศกำหนดและหลักการระหว่างเท่ากันในการกำหนดเส้นแบ่งเขตไหล่ทวีป จะเห็นได้ว่า

1. เส้นเขตไหล่ทวีปส่วนที่แบ่งไหล่ทวีปบริเวณที่ไทยและกัมพูชามีฝั่งทะเลประชิดกันนั้น มีแนวเฉียงต่ำลงมาอย่างมากจากเส้นเขตไหล่ทวีปที่กัมพูชาประกาศอ้างสิทธิไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ และจุดปลายของเส้นเขตไหล่ทวีปในส่วนนี้อยู่ที่ประมาณละติจูด $10^{\circ} 40'$ เหนือ ลองจิจูด $101^{\circ} 20'$ ตะวันออก ซึ่งอยู่ต่ำกว่าเส้นละติจูด 11° เหนือที่ใช้เป็นเส้นอ้างอิงใน MOU 2544 โดยบริเวณพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนของทั้งสองฝ่ายที่อยู่เหนือเส้นละติจูด 11° เหนือ กำหนดให้ทั้งสองฝ่ายเจรจาแบ่งเขตแดนทางทะเล ส่วนบริเวณพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนของทั้งสองฝ่ายที่อยู่ใต้เส้นดังกล่าว กำหนดให้ทั้งสองฝ่ายเจรจาทำเป็นพื้นที่พัฒนาร่วม ดังนั้นหากแบ่งเขตไหล่ทวีปตามเงื่อนไขของกรณีศึกษานี้ กัมพูชาแทบจะไม่ได้พื้นที่เขตไหล่ทวีปที่อยู่เหนือเส้นละติจูด 11° เหนือในบริเวณพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนเลย ยิ่งไปกว่านั้นหินกัลโรเวียที่ใช้เป็นจุดฐานของเส้นฐานตรงของฝั่งกัมพูชาสำหรับกรณีศึกษานี้ นั้น โดยข้อเท็จจริงแล้วไม่สามารถใช้เป็นจุดฐานได้เนื่องจากไม่ปฏิบัติตามอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้นในข้อ 3.2 ดังนั้นหากไม่คิดหินกัลโรเวียเป็นจุดฐานแล้ว กัมพูชาก็ยังจะไม่ได้พื้นที่เขตไหล่ทวีปที่อยู่เหนือเส้นละติจูด 11° เหนือในบริเวณพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนเลย

2. เส้นเขตไหล่ทวีปส่วนที่แบ่งไหล่ทวีปบริเวณที่ไทยและกัมพูชามีฝั่งทะเลตรงข้ามกันนั้น ในช่วงแรกมีแนวเส้นใกล้เคียงกับเส้นเขตไหล่ทวีปที่กัมพูชาประกาศอ้างสิทธิ แต่ช่วงท้ายมีแนวเส้นใกล้เคียงกับเส้นแบ่งครึ่งระหว่างเส้นเขตไหล่ทวีปที่ทั้งสองฝ่ายประกาศอ้างสิทธิ อย่างไรก็ตามก็คิดหินกัลโรเวีย หินเวียร์ เกาะพูโลไว และจุด O ที่ใช้เป็นจุดฐานของเส้นฐานตรงของฝั่งกัมพูชาสำหรับกรณีศึกษานี้ นั้น โดยข้อเท็จจริงแล้วไม่สามารถใช้เป็นจุดฐานได้เช่นกัน เนื่องจากไม่ปฏิบัติตามอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้นในข้อ 3.2 ดังนั้นหากไม่คิดจุดดังกล่าวเป็นจุดฐานแล้ว กัมพูชาจะได้พื้นที่เขตไหล่ทวีปที่อยู่ใต้เส้นละติจูด 11° เหนือในบริเวณพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนน้อยลงไปอย่างมากจากที่ตนประกาศอ้างสิทธิไว้

อนึ่งคณะทำงานร่วมด้านเทคนิคไทย-กัมพูชา (ฝ่ายไทย) ในการประชุมเมื่อวันที่ 18-19 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 ที่กรุงพนมเปญ ได้เคยเสนอให้ฝ่ายกัมพูชาพิจารณาพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อน

ที่ฝ่ายไทยได้จัดทำขึ้นใหม่โดยปรับเส้นเขตไหล่ทวีปที่กัมพูชาอ้างสิทธิ์ให้สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศดังแสดงในแผนภาพที่ 23 ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 ซึ่งจะเห็นได้ว่าพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนที่ฝ่ายไทยจัดทำขึ้นใหม่นั้น พื้นที่เขตไหล่ทวีปของกัมพูชาในบริเวณบริเวณพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนลดลงไปอย่างมาก สำหรับพื้นที่เขตไหล่ทวีปที่อยู่เหนือเส้นละติจูด 11°เหนือ กัมพูชาได้เล็กน้อยมาก และสำหรับพื้นที่เขตไหล่ทวีปที่อยู่ใต้เส้นละติจูด 11°เหนือ เส้นแบ่งเขตไหล่ทวีปของกัมพูชาที่ฝ่ายไทยเสนอปรับใหม่ได้ขยับเข้าหาชายฝั่งของกัมพูชาอย่างมากตลอดแนว โดยเฉพาะช่วงท้ายกัมพูชาแทบไม่ได้พื้นที่เขตไหล่ทวีปในบริเวณพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนเลย

นอกจากนี้หากพิจารณาเส้นแบ่งเขตไหล่ทวีประหว่างไทยและเวียดนามที่ทั้งสองฝ่ายตกลงกันเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2540 ดังแสดงในแผนภาพที่ 9 ของบทที่ 2 จะเห็นว่า เส้นแบ่งเขตไหล่ทวีประหว่างไทยและเวียดนามดังกล่าวซึ่งเป็นเส้นตรงมีตำแหน่งอยู่ในแนวที่ใกล้เคียงกับเส้นเขตไหล่ทวีปที่ไทยประกาศอ้างสิทธิ์ในบริเวณที่อยู่เหนือเส้นตรงดังกล่าวขึ้นไปซึ่งอยู่ในพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนทางทะเลไทย-กัมพูชา โดยเส้นตรงดังกล่าวเป็นเส้นที่ลากจากจุด C ที่มีตำแหน่งที่ละติจูด 7° 49' 00.0000" เหนือ ลองจิจูด 103° 2' 30.0000" ตะวันออก ไปยังยังจุด K ที่มีตำแหน่งที่ละติจูด 8° 46' 54.7754" เหนือ ลองจิจูด 102° 12' 11.5342" ตะวันออก (ถนอม เจริญลาภ, 2550 : 188) นี่เป็นข้อเท็จจริงอีกส่วนหนึ่งที่ช่วยสนับสนุนเส้นเขตไหล่ทวีปที่ไทยประกาศอ้างสิทธิ์

6. การให้ผลต่อเกาะ โขดหิน และพื้นที่เหนือน้ำขณะน้ำลด

ในการประกาศกำหนดเขตไหล่ทวีปของรัฐใดรัฐหนึ่งนั้น สิ่งที่เป็นปัญหาสำคัญและเกิดเป็นประจําซึ่งทำให้รัฐอื่นที่เกี่ยวข้องไม่ยอมรับการประกาศดังกล่าวคือ การให้ผลต่อเกาะที่อยู่ห่างจากฝั่งมาก โขดหินที่อ้างว่าเป็นเกาะ หรือแม้กระทั่งพื้นที่เหนือน้ำขณะน้ำลด ในการกำหนดเขตไหล่ทวีป

เกาะ (island) มีนิยามตามที่บัญญัติไว้ในอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 ข้อ 10 ของส่วนอนุสัญญาว่าด้วยทะเลอาณาเขตและเขตต่อเนื่อง และข้อ 121 วรรค 1 ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ว่าเป็นบริเวณแผ่นดินที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติโดยมีน้ำล้อมรอบและอยู่เหนือน้ำในขณะน้ำขึ้นสูงสุด ทั้งนี้เกาะมีทะเลอาณาเขต เขตต่อเนื่อง และไหล่ทวีปในลักษณะเดียวกับเขตทางบกอื่นตามที่บัญญัติไว้ในอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 ข้อ 10 ของส่วนอนุสัญญาว่าด้วยทะเลอาณาเขตและเขตต่อเนื่อง และข้อ 1 ของส่วนอนุสัญญาว่าด้วยไหล่ทวีป และข้อ 121 วรรค 2 ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982

โขดหิน (rock) ซึ่งโดยสภาพแล้วมนุษย์ไม่สามารถอยู่อาศัยหรือยังชีพทางเศรษฐกิจได้

จะไม่มีเขตเศรษฐกิจเฉพาะหรือไหล่ทวีปซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติข้อ 121 วรรค 3 ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 กรณีเกาะที่เข้าลักษณะโหนดินดังกล่าวข้างต้นก็จะไม่มีเขตเศรษฐกิจเฉพาะหรือไหล่ทวีป อย่างไรก็ตาม อนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 มิได้มีบทบัญญัติสำหรับโหนดินในลักษณะนี้แต่อย่างใด

พื้นที่เหนือน้ำขณะน้ำลด (low-tide elevation) มีนิยามตามที่บัญญัติไว้ในอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 ข้อ 11 ของส่วนอนุสัญญาว่าด้วยทะเลอาณาเขตและเขตต่อเนื่อง และข้อ 13 ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ว่าเป็นบริเวณแผ่นดินที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติซึ่งล้อมรอบด้วยน้ำและโผล่พ้นน้ำขณะน้ำลด แต่จมอยู่ใต้น้ำขณะน้ำขึ้น ทั้งนี้อนุสัญญาทั้งสองฉบับในข้อเดียวกันตามที่กล่าวมาแล้วยังบัญญัติด้วยว่า ในกรณีที่พื้นที่เหนือน้ำขณะน้ำลดทั้งหมดหรือบางส่วนตั้งอยู่ในระยะห่างจากผืนแผ่นดินหรือเกาะไม่เกินความกว้างของทะเลอาณาเขต อาจใช้เส้นแนวน้ำลดของพื้นที่เช่นนั้นเป็นเส้นฐานสำหรับวัดความกว้างของทะเลอาณาเขตก็ได้ แต่ในกรณีที่พื้นที่เหนือน้ำขณะน้ำลดทั้งหมดตั้งอยู่ห่างจากผืนแผ่นดินหรือเกาะเกินกว่าความกว้างของทะเลอาณาเขต พื้นที่เช่นนั้นไม่มีทะเลอาณาเขต นอกจากนี้อนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 ข้อ 4 วรรค 3 ของส่วนอนุสัญญาว่าด้วยทะเลอาณาเขตและเขตต่อเนื่อง และข้อ 7 วรรค 4 ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ยังบัญญัติในลักษณะเดียวกันด้วยว่า เส้นฐานตรงต้องไม่ลากไปยังและมาจากพื้นที่เหนือน้ำขณะน้ำลด เว้นแต่จะได้สร้างประการ หรือสิ่งก่อสร้างที่คล้ายคลึงกันซึ่งอยู่เหนือระดับน้ำทะเลอย่างถาวรบนพื้นที่นั้น

การให้ผลบางส่วน (partial effect) ต่อเกาะเป็นหลักการที่เป็นที่ยอมรับทั้งในการปฏิบัติของรัฐต่างๆ และหลักกฎหมายระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีการปักปันเขตแดนทางทะเลระหว่างขอบฝั่งสองด้านที่มีเกาะอยู่ (Plasai, Online, 1998 : 299-301) พื้นฐานทางกฎหมายมาจากหลักการที่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศเคยวินิจฉัยไว้ว่า ไหล่ทวีปเป็นส่วนทอดยาวตามธรรมชาติของชายฝั่งออกไปจากดินแดนทางบก ซึ่งสิทธิของรัฐชายฝั่งที่ต่อออกไปนี้เป็นสิทธิที่สืบเนื่องมาจากชายฝั่งโดยที่ไหล่ทวีปเป็นส่วนที่ทำให้ต่อยื่นออกไป

ดังนั้น แม้ว่าเกาะสามารถทำให้รัฐชายฝั่งเจ้าของเกาะมีสิทธิในไหล่ทวีป แต่ผลของเกาะก็ไม่จำเป็นต้องได้รับการยอมรับอย่างสมบูรณ์ในการปักปันเขตแดนทางทะเล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของการกำหนดเขตแดนทางทะเลระหว่างขอบฝั่งสองด้าน จะไม่ถือว่าเกาะโดยตัวของมันเองเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดสิทธิในไหล่ทวีป ในกรณีนี้เกาะจะทำให้เกิดสิทธิในไหล่ทวีปก็โดยการพิจารณา ร่วมกับบริเวณของขอบฝั่งทั้งสองที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นจึงไม่อาจยอมรับผลทั้งหมดอันเนื่องมาจากเกาะ เพราะไม่เช่นนั้นก็เท่ากับว่าเป็นการนำเกาะมาใช้พิจารณาแทนขอบฝั่งที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีผลทำให้เกาะ

เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการบิดเบือน เพื่อให้เข้าใจถึงผลที่เราควรยอมรับได้อันเนื่องมาจากเกาะ เราจึงจำเป็นต้องพิจารณาเกาะโดยสัมพันธ์กับบริเวณขอบฝั่งทั้งสองด้านที่เกี่ยวข้อง และพิจารณา ในบริบทของลักษณะเกาะเท่านั้น

การพิจารณาลักษณะดังกล่าวได้รับการยืนยันมาแล้วหลายครั้งตามหลักนิติศาสตร์ เช่น คดี Anglo/French 1977 ศาลอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศได้ตัดสินให้ผลครึ่งหนึ่ง (half effect) ต่อเกาะ Channel คดี Tunisia/Libyan 1982 และคดี Gulf of Maine 1984 (Canada v. United States of America) ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศได้ตัดสินให้ผลครึ่งหนึ่งต่อเกาะ Kerkennah ของตูนิเซีย และต่อเกาะ Seal ของแคนาดา ตามลำดับ (นิโบล หิรัญรัฐ, 2541 : 17, 74, 96) นอกจากนี้คดี Libya/Malta 1985 ซึ่งมอลต้าเป็นรัฐหมู่เกาะที่ประกอบด้วยเกาะ 4 เกาะ อยู่ ทางใต้ของอิตาลีและทางเหนือของลิเบีย ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศยังไม่ได้ให้ผลเต็มต่อเกาะ มอลต้าถึงแม้จะเป็นรัฐฯ หนึ่งก็ตาม (Plasai, Online, 1998 : 301)

ในส่วนเขตไหล่ทวีปบริเวณที่ไทยและกัมพูชามีฝั่งทะเลตรงข้ามกัน การประกาศ กำหนดเขตไหล่ทวีปด้านอ่าวไทยของไทยเมื่อปี พ.ศ. 2516 นั้น ไทยกำหนดโดยใช้เส้นมัธยศ ระหว่างชายฝั่งของทั้งสองฝ่ายซึ่งรวมถึงเกาะต่างๆ ที่อยู่ในบริเวณใกล้ฝั่ง แต่การประกาศกำหนด เขตไหล่ทวีปของกัมพูชาเมื่อปี พ.ศ. 2515 นั้น กัมพูชากำหนดโดยใช้เส้นมัธยศระหว่างขอบฝั่งของ ไทยด้านหนึ่งกับแนวต่อของเกาะเล็ก โขดหิน และพื้นที่เหนือน้ำขณะน้ำลดของกัมพูชาอีกด้าน หนึ่งซึ่งอยู่ห่างจากฝั่งมาก อันได้แก่ หินกัสโรเวีย หินคอนคอร์ด เกาะปรินส์ เกาะเวียร์ เกาะพูโล ไว และเกาะบันจิง (โตจู) โปรดคูแผนภาพที่ 28 ประกอบ แต่เนื่องจากต่อมามีข้อตกลงว่าด้วย น่านน้ำประวัติศาสตร์ระหว่างกัมพูชากับเวียดนามที่ลงนามรับรองเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2525 ซึ่งได้ตกลงให้เกาะบันจิงเป็นของเวียดนาม ดังนั้นจึงจะไม่รวมเกาะดังกล่าวในการวิเคราะห์การ กำหนดเขตไหล่ทวีปของกัมพูชาในที่นี้

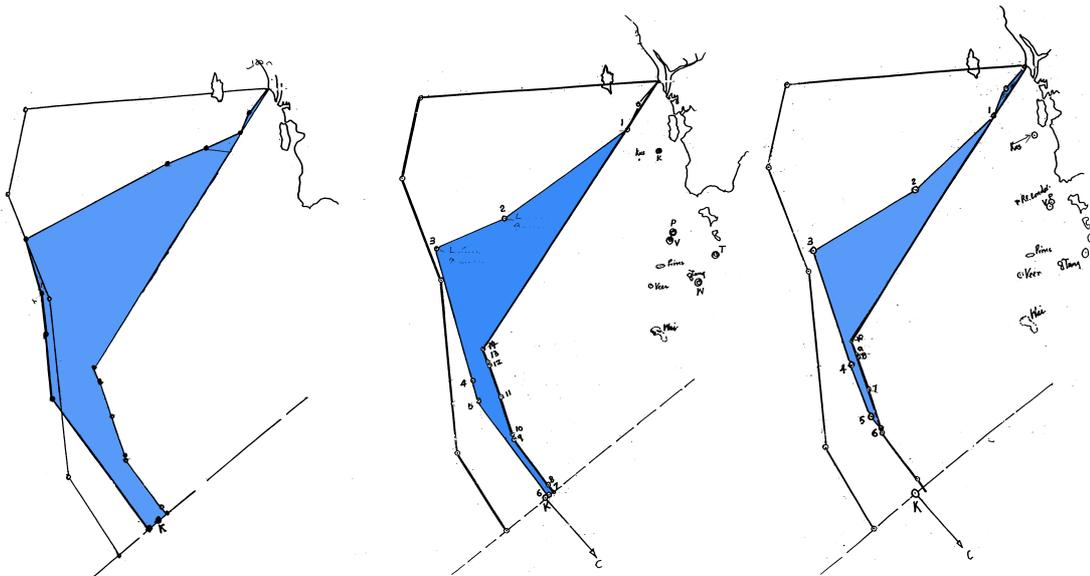
หินกัสโรเวียซึ่งมีลักษณะเป็นโขดหินมีความสูงประมาณ 36 ฟุตจากระดับน้ำทะเล ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางน้อยกว่า 0.14 ไมล์ และห่างจากขอบฝั่งประมาณ 14 ไมล์ หินคอนคอร์ดซึ่งมี ลักษณะเป็นพื้นที่เหนือน้ำขณะน้ำลดมีความสูงประมาณ 1 ฟุตจากระดับน้ำทะเลในช่วงน้ำลด และ ห่างจากขอบฝั่งประมาณ 22 ไมล์ เกาะปรินส์มีความสูงประมาณ 200 ฟุตจากระดับน้ำทะเล ยาว ประมาณ 1 ไมล์ กว้างประมาณ 0.5 ไมล์ และห่างจากขอบฝั่งประมาณ 29 ไมล์ เกาะเวียร์มีความสูง ประมาณ 118 ฟุตจากระดับน้ำทะเล ยาวประมาณ 0.5 ไมล์ กว้างประมาณ 0.25 ไมล์ และห่างจาก ขอบฝั่งประมาณ 37 ไมล์ เกาะพูโลไวประกอบด้วยเกาะ 2 เกาะ เกาะทางทิศตะวันตกมีความสูง ประมาณ 299 ฟุตจากระดับน้ำทะเล และเกาะทางทิศตะวันออกมีความสูงประมาณ 200 ฟุตจาก ระดับน้ำทะเล ทั้งสองเกาะยาวประมาณ 1.4 ไมล์ กว้างประมาณ 0.4 ไมล์ และห่างจากขอบฝั่ง

ประมาณ 49 ไมล์ เกาะป็นจึงมีความสูงประมาณ 548 ฟุตจากระดับน้ำทะเล ยาวประมาณ 3 ไมล์ กว้างประมาณ 2 ไมล์ และห่างจากขอบฝั่งประมาณ 79 ไมล์ (Plasai, Online, 1998 : 301)

ตามหลักนิศาสตร์ดังกล่าวข้างต้นรวมทั้งข้อมูลข้างต้น เราสามารถสรุปได้ว่า (Plasai, Online, 1998 : 301) สมควรพิจารณาไม่ให้เกิดพื้นที่เหนื่อน้ำขณะน้ำลด โขดหิน และเกาะเล็กของกัมพูชาที่กล่าวข้างต้น กรณีนี้เป็นเรื่องของการกำหนดเขตไหล่ทวีประหว่างขอบฝั่งของไทยและกัมพูชา พื้นที่เหนื่อน้ำขณะน้ำลด โขดหิน และเกาะเล็กดังกล่าวมีขนาดเล็กไปและอยู่ไกลเกินไปจากขอบฝั่ง การยอมรับผลอันใดก็ตามจากสิ่งเหล่านี้จะกลายเป็นปัจจัยหนึ่งของการบิดเบือนการแบ่งเขตไหล่ทวีปอย่างแน่นอน

มีเพียงเกาะพูโลโลไวเท่านั้นที่อาจเป็นข้อยกเว้น แต่เกาะดังกล่าวมีขนาดเล็ก และห่างไกลจากฝั่งจึงมีผลที่อาจยอมรับได้เล็กน้อยมาก นอกจากนั้นในกรณีดังกล่าวยังต้องคำนึงถึงเกาะกระของไทรทางฝั่งตรงข้าม ซึ่งมีผลในการถ่วงน้ำหนักต่อผลของเกาะพูโลโลไว อันจะทำให้ผลของเกาะพูโลโลโลลดลงไปอีก และไม่ว่ากรณีใดก็ตามผลที่กล่าวนี้จะไม่เกิน 50% อันที่จริงแม้กระทั่งเกาะป็นจึงซึ่งมีขนาดใหญ่กว่าเกาะพูโลโลไว ซึ่งมีเกาะโลซินเป็นเกาะที่ถ่วงดุลทางฝั่งไทย ยังได้รับการให้ผลในระดับน้อยกว่า 50% ในความตกลงแบ่งเขตทางทะเลในอ่าวไทยระหว่างไทยและเวียดนามที่ลงนามรับรองเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2540

แผนภาพที่ 35 เส้นแบ่งเขตเขตไหล่ทวีปไทย-กัมพูชา กรณีให้ผลต่อเกาะที่อยู่ห่างจากแนวชายฝั่งของทั้งสองฝ่ายที่ระดับต่างๆ กัน

(1) ให้ผลเต็ม (full effect) (2) ให้ผลครึ่งหนึ่ง (half effect) (3) ให้ผลหนึ่งในสาม (one-third effect)

ที่มา: ศิริชัย เนยทอง, 2551.

สำหรับเส้นแบ่งเขตเขตไหล่ทวีปไทย-กัมพูชากรณีให้ผลต่อเกาะที่อยู่ห่างจากแนวชายฝั่งของทั้งสองฝ่ายที่ระดับต่างๆ กันเป็นไปตามแผนภาพที่ 35 (ศิริชัย เนยทอง, 2551) โดยพื้นที่ที่แดงเงาเป็นพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนในไหล่ทวีปกรณีที่ปรับเส้นเขตไหล่ทวีปของกัมพูชาไปตามการให้ผลต่อเกาะที่อยู่ห่างจากแนวชายฝั่งของทั้งสองฝ่ายที่ระดับต่างๆ กัน

จากแผนภาพที่ 35 จะเห็นว่า กรณีที่ให้ผลต่อเกาะที่อยู่ห่างจากแนวชายฝั่งของทั้งสองฝ่าย เส้นเขตไหล่ทวีปที่ได้จะสอดคล้องกับเส้นเขตไหล่ทวีปที่พิจารณามาแล้วตามแผนภาพที่ 34 ทั้งนี้เพราะเป็นกรณีที่มีเงื่อนไขคล้ายกัน กรณีที่ให้ผลต่อเกาะที่อยู่ห่างจากแนวชายฝั่งของทั้งสองฝ่ายน้อยลงที่ 50% และ 33.33% สำหรับการให้ผลครั้งหนึ่งและหนึ่งในสามตามลำดับ เส้นเขตไหล่ทวีปที่ได้จะเข้าใกล้เส้นเขตไหล่ทวีปที่ไทยประกาศอ้างสิทธิ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งทำให้พื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนในไหล่ทวีปลดลงตามลำดับ

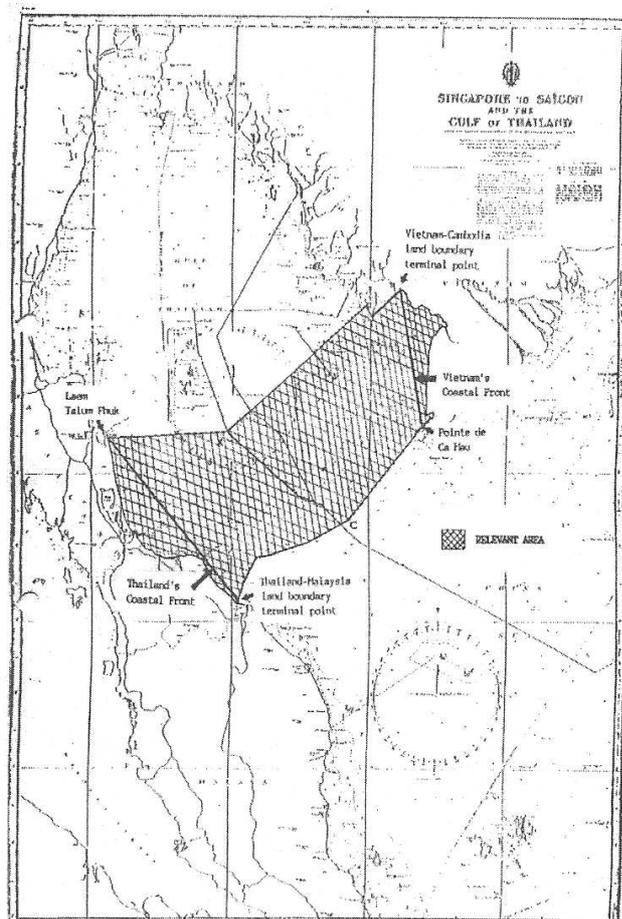
7. ความได้สัดส่วนระหว่างพื้นที่ของเขตไหล่ทวีปที่แต่ละฝ่ายได้กับความยาวด้านหน้าชายฝั่งของแต่ละฝ่าย

อาณาเขตทางทะเลที่ถูกกำหนดโดยบรรลุลสมอันเที่ยงธรรม (equitable solution) จะต้องสอดคล้องในเชิงบวกกับการตรวจสอบความได้สัดส่วน (proportionality) โดยที่การตรวจสอบเป็นกลไกอีกประการหนึ่งที่มีการใช้กันตามหลักนิติธรรมตั้งแต่ปี ค.ศ. 1969 ในคดี North Sea Continental Shelf 1969 ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศได้กำหนดในเรื่องหลักความได้สัดส่วนไว้ว่า อัตราส่วนที่สมเหตุผลในการปักปันเขตแดนซึ่งเป็นไปตามหลักการความเที่ยงธรรม (equitable principles) นั้น ควรอำนวยความสะดวกให้เห็นความได้สัดส่วนของพื้นที่ของเขตไหล่ทวีปของรัฐชายฝั่งกับความยาวชายฝั่งวัดตามแนวทิศทางทั่วไปของรัฐดังกล่าว (Plasai, Online, 1998 : 301)

กลไกการตรวจสอบโดยใช้ความได้สัดส่วนระหว่างพื้นที่ของเขตไหล่ทวีปที่แต่ละฝ่ายได้กับความยาวชายฝั่งของแต่ละฝ่ายดังกล่าวเป็นที่ยอมรับจนถึงปัจจุบัน วิธีการคือการนำความยาวชายฝั่งของรัฐชายฝั่งที่เกี่ยวข้องมาเปรียบเทียบกันเป็นสัดส่วนความยาวด้านหน้าชายฝั่ง (coastal front ratio) จากนั้นคำนวณพื้นที่ของเขตไหล่ทวีปที่แต่ละฝ่ายจะได้รับตามเส้นแบ่งเขตแดนที่กำหนดขึ้น แล้วนำมาเปรียบเทียบกันเป็นสัดส่วนพื้นที่ (area ratio) สัดส่วนที่ให้ผลอันเที่ยงธรรมควรจะใกล้เคียงสอดคล้องกับสัดส่วนความยาวด้านหน้าชายฝั่ง (ศรีณย์ เพ็ชรพิรุณ, 2549 : 305)

พิจารณากรณีตัวอย่างการแบ่งเขตไหล่ทวีประหว่างไทยกับเวียดนามตามแผนภาพที่ 36 สัดส่วนความยาวด้านหน้าชายฝั่งระหว่างไทยกับเวียดนาม เท่ากับ 1.59 : 1 ในขณะที่สัดส่วนพื้นที่ของเขตไหล่ทวีปที่ไทยอ้างสิทธิ์กับที่เวียดนามอ้างสิทธิ์ เท่ากับ 1.03 : 1 (ศรีณย์ เพ็ชรพิรุณ, 2549 : 304-305) ไทยและเวียดนามได้เจรจาตกลงแบ่งเขตทางทะเลกันได้สัดส่วนพื้นที่ของเขตไหล่ทวีปที่ไทยได้กับที่เวียดนามได้ เท่ากับ 2.08 : 1 ตามรายละเอียดที่กล่าวไว้ในบทที่ 2

แผนภาพที่ 36 ความยาวด้านหน้าชายฝั่งไทยและเวียดนาม

ที่มา: ศรีณย์ เพ็ชรพิรุณ, 2549. หน้า 304

พิจารณากรณีตัวอย่างการแบ่งเขตไหล่ทวีประหว่างไทยกับเวียดนามตามแผนภาพที่ 36 สัดส่วนความยาวด้านหน้าชายฝั่งระหว่างไทยกับเวียดนาม เท่ากับ 1.59 : 1 ในขณะที่สัดส่วนพื้นที่ของเขตไหล่ทวีปที่ไทยอ้างสิทธิกับที่เวียดนามอ้างสิทธิ เท่ากับ 1.03 : 1 (ศรีณย์ เพ็ชรพิรุณ, 2549 : 304-305) ไทยและเวียดนามได้เจรจาตกลงแบ่งเขตทางทะเลกันได้ที่สัดส่วนพื้นที่ของเขตไหล่ทวีปที่ไทยได้กับที่เวียดนามได้ เท่ากับ 2.08 : 1 ตามรายละเอียดที่กล่าวแล้วในบทที่ 2

ความยาวชายฝั่งของไทยวัดตามความยาวจริงได้ระยะทางประมาณ 1,450 กิโลเมตร ในขณะที่ความยาวชายฝั่งของกัมพูชาวัดด้วยวิธีเดียวกันได้ระยะทางประมาณ 280 กิโลเมตร สัดส่วนความยาวด้านหน้าชายฝั่งระหว่างไทยกับกัมพูชาซึ่งวัดในทิศทางทั่วไปควรจะมีค่าเท่ากับ 3 : 1 หรือ 4 : 1 ขึ้นอยู่กับลักษณะการลากเส้นด้านหน้าชายฝั่ง สำหรับในการเจรจากับกัมพูชานั้น ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 ไทยใช้สัดส่วน 3.25 : 1 การแบ่งเขตไหล่ทวีปที่ได้ผลอันเที่ยง

กรรมระหว่างทั้งสองฝ่ายควรอำนาจให้เกิดความได้สัดส่วนระหว่างพื้นที่ของเขตไหล่ทวีปที่แต่ละฝ่ายได้กับความยาวด้านหน้าชายฝั่งของแต่ละฝ่าย (Plasai, Online, 1998 : 302)

ในการกำหนดเส้นแบ่งเขตไหล่ทวีปนั้น ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศได้มีคำพิพากษาให้คำนึงถึงความได้สัดส่วนระหว่างพื้นที่ของเขตไหล่ทวีปที่แต่ละฝ่ายได้กับความยาวชายฝั่งของแต่ละฝ่ายในหลายคดี เช่น คดี North Sea Continental Shelf 1969 คดี Tunisia/Libyan 1982 คดี Gulf of Maine 1984 และคดี Libyan/Malta 1985 เป็นต้น (นิโบล หิริญ์ศ, 2541 : 43, 68, 96, 117) ตัวอย่างในคดี Gulf of Maine 1984 ศาลได้ปรับแก้เส้นมัธยะเพื่อสะท้อนสัดส่วนความยาวด้านหน้าชายฝั่งระหว่างสหรัฐอเมริกากับแคนาดาซึ่งอยู่ที่ 1.38 : 1 แต่เนื่องจากศาลได้ให้ผลครึ่งหนึ่งต่อเกาะ Seal ของแคนาดา จึงทำให้สัดส่วนสุดท้ายที่ถูกใช้ในการปรับแก้เส้นมัธยะอยู่ที่ 1.32 : 1 โดยประมาณ (นิโบล หิริญ์ศ, 2541 : 99)

ดังนั้นการแบ่งเขตไหล่ทวีปเพื่อให้ได้ผลอันเที่ยงธรรมในกรณีไทยและกัมพูชาจึงควรเริ่มด้วยการกำหนดเส้นมัธยะระหว่างชายฝั่งของไทยด้านหนึ่งและชายฝั่งของกัมพูชาอีกด้านหนึ่ง จากนั้นปรับแต่งเส้นมัธยะดังกล่าวตามความจำเป็น ทั้งนี้โดยคำนึงถึงเกาะพูโลวซึ่งผลที่ให้น่าจะเล็กน้อยมาก และคำนึงถึงการตรวจสอบความได้สัดส่วนด้วย ซึ่งการแบ่งเขตไหล่ทวีปที่ได้นี้จะต้องอำนาจให้เกิดความได้สัดส่วนระหว่างพื้นที่ของเขตไหล่ทวีปที่แต่ละฝ่ายได้กับความยาวด้านหน้าชายฝั่งของแต่ละฝ่าย

กฎหมายภายในที่เกี่ยวข้อง

กฎหมายภายในของไทยที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเลไทย-กัมพูชา และการดำเนินการเจรจาพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

1. ประกาศต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

ในการกำหนดเขตทางทะเลของไทย ได้มีการประกาศต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเรียงตามลำดับเวลาที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาดังนี้

1. ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องอ่าวไทยตอนใน เมื่อวันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2502

2. ประกาศกำหนดความกว้างของทะเลอาณาเขตของประเทศไทย เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม พ.ศ. 2509

3. ประกาศ เรื่อง ใช้อุสัญญากรุงเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2512

4. ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องเส้นฐานตรงและน่านน้ำภายในของประเทศไทย เมื่อวันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ. 2513
  5. ประกาศกำหนดเขตไหล่ทวีปของประเทศไทยด้านอ่าวไทย เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2516
  6. ประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะของราชอาณาจักรไทย เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2524
  7. ประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะของราชอาณาจักรไทยด้านอ่าวไทยส่วนที่ประชิดกับเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศมาเลเซีย เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2531
  8. ประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะของราชอาณาจักรไทยด้านทะเลอันดามัน 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2531
  9. ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องเส้นฐานตรงและน่านน้ำภายในของประเทศไทยบริเวณที่สี่ เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2535
  10. ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องเส้นฐานตรงและน่านน้ำภายในของประเทศไทย ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2536) 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2536
  11. ประกาศเขตต่อเนื่องของราชอาณาจักรไทย เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม พ.ศ. 2538
- รายละเอียดของประกาศดังกล่าวได้มีการกล่าวถึงแล้วในบทที่ 2 ซึ่งประกาศดังกล่าวมีความสอดคล้องกับอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 และอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982
- ไทยได้ให้สัตยาบันเป็นภาคี (ratification) อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2554 โดยได้มีการทำคำประกาศ (declaration) ประกอบการให้สัตยาบันดังกล่าวตามข้อ 310 ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ในคำประกาศดังกล่าวได้ระบุว่าไทยจะทบทวนกฎหมายและระเบียบภายในที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับข้อกำหนดของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 แต่จนถึงปัจจุบันไทยยังไม่ได้มีประกาศหรือแก้ไขกฎหมายหรือระเบียบภายในใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ไทยจึงควรดำเนินการทบทวนกฎหมายและระเบียบภายในที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับข้อกำหนดของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ตามที่ได้ระบุไว้ในคำประกาศดังกล่าวโดยกำหนดกรอบเวลาและแผนดำเนินการที่ชัดเจนและเหมาะสมเพื่อการใช้อุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ในการเจรจาระหว่างไทยกับกัมพูชาเกี่ยวกับพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลนั้น หากทั้งสองฝ่ายสามารถตกลงกันได้ในการแบ่งพื้นที่หรือการใช้พื้นที่บางส่วนเป็นพื้นที่พัฒนาร่วม ก็มีความจำเป็นที่ทั้งสองฝ่ายจะต้องจัดทำความตกลงระหว่างกันเป็นลายลักษณ์อักษร ความตกลงดังกล่าวนี้จะเข้าข่ายหนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา หรือมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง ซึ่งต้องมีการดำเนินการตามที่มาตรา 190 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติไว้

มาตรา 190 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2554 ได้บัญญัติไว้ดังนี้

มาตรา 190 พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบศึก และสัญญาอื่น กับนานาประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ

หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือเขตพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา หรือมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง หรือมีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุน หรืองบประมาณของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ในการนี้ รัฐสภาจะต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับความรู้เรื่องดังกล่าว

ก่อนการดำเนินการเพื่อทำหนังสือสัญญากับนานาประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศตามวรรคสอง คณะรัฐมนตรีต้องให้ข้อมูลและจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และต้องชี้แจงต่อรัฐสภาเกี่ยวกับหนังสือสัญญานั้น ในการนี้ ให้คณะรัฐมนตรีเสนอกรอบการเจรจาต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบด้วย

เมื่อลงนามในหนังสือสัญญาตามวรรคสองแล้ว ก่อนที่จะแสดงเจตนาให้มีผลผูกพัน คณะรัฐมนตรีต้องให้ประชาชนสามารถเข้าถึงรายละเอียดของหนังสือสัญญานั้น และในกรณีที่การปฏิบัติตามหนังสือสัญญาดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนหรือผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม คณะรัฐมนตรีต้องดำเนินการแก้ไขหรือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบนั้นอย่างรวดเร็ว เหมาะสม และเป็นธรรม

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการกำหนดประเภท กรอบการเจรจา ขั้นตอนและวิธีการจัดทำหนังสือสัญญาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง หรือมีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุน หรืองบประมาณของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ รวมทั้งการแก้ไขหรือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติตามหนังสือสัญญา

ดังกล่าว โดยคำนึงถึงความเป็นธรรมระหว่างผู้ที่ได้ประโยชน์กับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติตามหนังสือสัญญานั้นและประชาชนทั่วไป

ในกรณีที่มีปัญหาตามวรรคสอง ให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่จะวินิจฉัยชี้ขาด โดยให้นำบทบัญญัติตามมาตรา 154 (1) มาใช้บังคับกับการเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญ โดยอนุโลม

สำหรับการเจรจาระหว่างไทยกับกัมพูชาเกี่ยวกับพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลนั้น ทั้งสองฝ่ายได้มีการตกลงทำ MOU 2544 เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2544 โดย MOU 2544 เป็นบันทึกความเข้าใจระหว่างกันที่เพิกถอนกรอบและกลไกในการเจรจาเพื่อให้ได้มาซึ่งความตกลงร่วมกันในการปักปันเขตแดนและการใช้เป็นพื้นที่พัฒนาร่วมในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเลของทั้งสองฝ่ายตามที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 ดังนั้น MOU 2544 จึงไม่ได้เป็นหนังสือสัญญาระหว่างประเทศที่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทยหรือเขตอำนาจแห่งรัฐ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสัญญา ตามมาตรา 224 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งมีผลบังคับใช้ในขณะที่มีการจัดทำ MOU 2544 แต่ต่อมาเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2550 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เริ่มมีผลใช้บังคับใช้ จึงต้องพิจารณาว่า MOU 2544 เข้าข่ายหนังสือสัญญาระหว่างประเทศและจะต้องดำเนินการใดเพิ่มเติมตามมาตรา 190 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 หรือไม่

เนื่องจาก MOU 2544 เป็นหนังสือสัญญาระหว่างประเทศที่เพิกถอนกรอบและกลไกในการเจรจาเพื่อให้ได้มาซึ่งความตกลงร่วมกันในการปักปันเขตแดนและการใช้เป็นพื้นที่พัฒนาร่วมในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเลระหว่างไทยกับกัมพูชา หากพิจารณาเฉพาะตัว MOU 2544 เองจะไม่เข้าข่ายหนังสือสัญญาระหว่างประเทศตามมาตรา 190 ดังกล่าว แต่หากพิจารณาว่าเมื่อการดำเนินการเจรจาตามกรอบและกลไกของ MOU 2544 เสร็จสิ้นตามวัตถุประสงค์แล้ว จะได้มาซึ่งสองร่างความตกลงระหว่างสองฝ่าย กล่าวคือ ร่างความตกลงสำหรับการแบ่งเขตแดนสำหรับทะเลอาณาเขต ใหญ่ทวีป และเขตเศรษฐกิจจำเพาะ ในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนที่อยู่เหนือเส้น 11° เหนือ และร่างความตกลงสำหรับการพัฒนาร่วมทรัพยากรปิโตรเลียมในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนที่อยู่ใต้เส้น 11° เหนือ หรือที่เรียกว่า ร่างสนธิสัญญาการพัฒนาาร่วม (Joint Development Treaty) โดยที่จะขาดร่างความตกลงร่างใดร่างหนึ่งไม่ได้เนื่องการกรอบเจรจาตาม MOU 2544 กำหนดให้ทั้งสองเรื่องแบ่งแยกออกจากกันไม่ได้ เมื่อได้ร่างความตกลงร่วมสองร่างดังกล่าวแล้ว ทั้งสองฝ่ายจะต้องนำร่างดังกล่าวเข้าสู่กระบวนการทางกฎหมายภายในของแต่ละฝ่ายเพื่อผ่านความเห็นชอบก่อนที่ทั้งสองฝ่ายจะได้ลงนามรับรองร่วมกันทั้งสองความตกลงดังกล่าว ซึ่งความตกลงทั้งสองนี้มีความชัดเจนว่าเป็นหนังสือสัญญาระหว่างประเทศที่เข้าข่ายตามมาตรา 190 ดังกล่าว เนื่องจากเป็น

หนังสือสัญญาระหว่างประเทศที่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติ เพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา หรือมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ อย่างกว้างขวาง ดังนั้น MOU 2544 จึงถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดทำหนังสือสัญญา ระหว่างประเทศตามมาตรา 190 ดังกล่าว

ในบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 305 (5) ได้บัญญัติไว้ว่า “การใดที่เกี่ยวกับการจัดทำหรือดำเนินการตามหนังสือสัญญาที่ได้ ดำเนินการไปแล้วก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้เป็นอันใช้ได้ และมีให้นำบทบัญญัติมาตรา 190 วรรคสาม มาใช้บังคับ แต่ให้นำบทบัญญัติมาตรา 190 วรรคสาม มาใช้บังคับกับการ ดำเนินการที่ยังคงค้างอยู่ และต้องดำเนินการต่อไป”

ตามมาตรา 305 (5) จึงถือได้ว่า หนังสือสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับความตกลงที่จะ ดำเนินการให้มีขึ้นสองความตกลงดังกล่าวได้มีการดำเนินการกำหนดกรอบการเจรจา ระหว่าง ไทยกับกัมพูชาไปแล้วก่อนที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 จะมีผลบังคับ ใช้ จึงเป็นอันใช้ได้ แต่หากคณะรัฐมนตรีจะดำเนินการเจรจาต่อตาม MOU 2544 เพื่อให้ได้มาซึ่ง หนังสือสัญญาระหว่างประเทศดังกล่าว คณะรัฐมนตรีต้องดำเนินการตามมาตรา 190 วรรคสาม ดังกล่าว เฉพาะในส่วนการดำเนินการที่ยังคงค้างอยู่และต้องดำเนินการต่อไป รวมทั้งต้อง ดำเนินการตามมาตรา 190 วรรคสองและวรรคสี่ ดังกล่าวให้ครบถ้วนสมบูรณ์ด้วย

ดังนั้นคณะรัฐมนตรีจึงต้องดำเนินการในส่วนของการดำเนินการที่ยังคงค้างอยู่ของ มาตรา 190 วรรคสาม กล่าวคือ ก่อนการดำเนินการเพื่อทำหนังสือสัญญาระหว่างประเทศดังกล่าว คณะรัฐมนตรีต้องให้ข้อมูลและจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และต้องชี้แจงต่อ รัฐสภาเกี่ยวกับหนังสือสัญญานั้น รวมทั้งต้องดำเนินการตามมาตรา 190 วรรคสอง กล่าวคือ คณะรัฐมนตรีต้องเสนอร่างหนังสือสัญญาระหว่างประเทศดังกล่าวเมื่อจัดทำเสร็จสิ้นแล้วเพื่อให้ รัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบ อีกทั้งต้องดำเนินการตามมาตรา 190 วรรคสี่ กล่าวคือ เมื่อลง นามในหนังสือสัญญาระหว่างประเทศดังกล่าวแล้ว ก่อนที่จะแสดงเจตนาให้มีผลผูกพัน คณะรัฐมนตรีต้องให้ประชาชนสามารถเข้าถึงรายละเอียดของหนังสือสัญญานั้น และในกรณีที่การ ปฏิบัติตามหนังสือสัญญาดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนหรือผู้ประกอบการขนาดกลาง และขนาดย่อม คณะรัฐมนตรีต้องดำเนินการแก้ไขหรือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบนั้นอย่างรวดเร็ว เหมาะสม และเป็นธรรม

แต่เนื่องจากพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเลไทย-กัมพูชามีความสำคัญมากทั้งในเรื่อง อาณาเขตแดนทางทะเล ความมั่นคง และเศรษฐกิจของชาติ รวมทั้งมีประชาชนไทยจำนวนมากไม่ เห็นด้วยกับการเจรจาตามกรอบ MOU 2544 อีกทั้งมีความห่วงใยในเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนและ

ความไม่โปร่งใสที่อาจมีของนักการเมืองทั้งฝ่ายไทยและฝ่ายกัมพูชา ดังนั้นหากคณะรัฐมนตรีจะดำเนินการเจรจากับกัมพูชาในเรื่องนี้ต่อไป อย่างน้อยควรที่จะต้องเสนอกรอบเจรจาใหม่ให้รัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบ โดยกรอบเจรจาใหม่นี้ควรมีการกำหนดรายละเอียดที่มีนัยสำคัญให้มากที่สุดเท่าที่จะจัดทำได้ และต้องเก็บเป็นความลับไม่ให้ฝ่ายกัมพูชาทราบ ทั้งนี้กรอบเจรจาตาม MOU 2544 เป็นกรอบเจรจาที่กว้างมากจนเกินไปซึ่งทำให้ง่ายต่อการมีผลประโยชน์ทับซ้อนและการเกิดความไม่โปร่งใสจากผลของการเจรจา รวมทั้งมีบางส่วนของกรอบเจรจาดังกล่าวที่ทำให้ไทยเสียเปรียบซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

MOU 2544 และการดำเนินการหลังการลงนามรับรอง

สำหรับ MOU 2544 และการดำเนินการหลังการลงนามรับรองเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2544 มีข้อวิเคราะห์และความเห็นในส่วนสำคัญดังนี้

1. ทำที่ในการเจรจาของไทยและกัมพูชาก่อนการจัดทำ MOU 2544

จากรายละเอียดการเจรจาระหว่างไทยและกัมพูชาในเรื่องเขตแดนทางทะเลใน 3 ครั้งที่สำคัญตามที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 กล่าวคือ เมื่อวันที่ 1-5 ธันวาคม 2513 14 มีนาคม 2535 และ 27-28 เมษายน 2538 พอสรุปได้ว่า กัมพูชามีท่าทีชัดเจนมาตลอดว่าต้องการให้พื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนในไหล่ทวีปทั้งหมดเป็นพื้นที่พัฒนาร่วม โดยให้แบ่งผลประโยชน์ฝ่ายละเท่ากัน และไม่สนใจที่จะปรับปรุงเขตไหล่ทวีปที่ตนอ้างสิทธิให้เป็นไปตามอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 ที่ทั้งกัมพูชาและไทยต่างเป็นภาคี รวมทั้งกฎหมายระหว่างประเทศต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับส่วนไทยมีท่าทีว่าเขตไหล่ทวีปที่กัมพูชาอ้างสิทธิไม่เป็นไปตามอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 และหลักกฎหมายระหว่างประเทศ กัมพูชาจึงต้องปรับเส้นเขตไหล่ทวีปของตนให้ถูกต้องตามอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 และหลักกฎหมายระหว่างประเทศ จนเหลือพื้นที่ทับซ้อนอ้างสิทธิที่แท้จริงที่สมเหตุผลเสียก่อน แล้วจึงค่อยมาพิจารณาพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนที่แท้จริงดังกล่าวซึ่งมีพื้นที่เหลือน้อยที่สุดเพื่อทำเป็นพื้นที่พัฒนาร่วม

ท่าทีของไทยดังกล่าวถือได้ว่าเป็นท่าทีที่ถูกต้องเหมาะสม นอกจากนี้กัมพูชามีความต้องการที่จะให้ดำเนินการตกลงทำเป็นพื้นที่พัฒนาร่วมให้เร็วที่สุดเพื่อการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรปิโตรเลียมในพื้นที่ดังกล่าว อันจะเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของตนอย่างสำคัญยิ่ง ในขณะที่ไทยมีความจำเป็นที่ต้องรีบเร่งในเรื่องดังกล่าวน้อยกว่ากัมพูชา ความต้องการในการรีบเร่งที่แตกต่างกันนี้ทำให้ไทยอยู่ในฐานะที่เหนือกว่ากัมพูชาในการเจรจาก่อนการจัดทำ MOU 2544

แต่ในการประชุมอย่างไม่เป็นทางการกับกัมพูชาใน 2 ครั้งหลังสุดก่อนการจัดทำ MOU 2544 คือ เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2543 ในสมัยรัฐบาลนายชวน หลีกภัย และ วันที่ 21 เมษายน 2544 ในสมัยรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงท่าทีไปในแนวทางที่ต้องการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรปิโตรเลียมร่วมกันมากขึ้น จนนำไปสู่การจัดทำ MOU 2544 ต่อมา

2. ข้อดีและข้อเสียของการจัดทำ MOU 2544

ดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทยผู้ลงนามรับรอง MOU 2544 ในฐานะผู้แทนรัฐบาลไทย ได้ให้ข้อดีของการจัดทำ MOU 2544 ไว้ 7 ข้อ (สุรเกียรติ์ เสถียรไทย, 2553 : 36-48) จึงขอสรุปข้อดีดังกล่าว พร้อมทั้งให้ความเห็นและชี้ให้เห็นถึงข้อเสียที่อาจมีในแต่ละข้อไปพร้อมกัน ดังนี้

2.1 MOU 2544 มีข้อดีทำให้เกิดกรอบและกลไกสำหรับการเจรจาเพื่อหาข้อสรุปเรื่องการปักปันเขตแดนในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนเหนือเส้นละติจูด 11° เหนือ (ซึ่งต่อไปเรียกว่า “พื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนส่วนบน”) และการพัฒนาพื้นที่ร่วมในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนใต้เส้นละติจูด 11° เหนือ (ซึ่งต่อไปเรียกว่า “พื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนส่วนล่าง”) โดยการเจรจหาข้อสรุปดังกล่าวยังไม่มียุทธศาสตร์ทั้งสองฝ่าย

ถึงแม้จะมีข้อดีดังกล่าว แต่มีข้อเสียที่ทำให้การเจรจาถูกจำกัดกรอบไว้และไม่สามารถเจรจามากกว่าเหนือไปจากกรอบนั้นได้ ตัวอย่างเช่น ในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนส่วนล่าง จะไปเจรจาเรื่องการปักปันเขตแดนไม่ได้ รวมทั้งจะไปอ้างอิงอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 ที่ทั้งไทยและกัมพูชาต่างเป็นภาคี และกฎหมายระหว่างประเทศ เพื่อให้เกิดพื้นที่อ้างสิทธิอ้างสิทธิทับซ้อนที่แท้จริงที่เล็กลงกว่าเดิมไม่ได้ โดยถูกจำกัดกรอบให้เจรจาได้เฉพาะว่าจะมีการพัฒนาพื้นที่ร่วมโดยแบ่งปันผลประโยชน์กันอย่างไรเท่านั้น

2.2 MOU 2544 มีข้อดีทำให้สามารถแก้ไขได้ด้วยการเจรจาแบบสันติวิธีสำหรับปัญหาการอ้างสิทธิทับซ้อนในพื้นที่ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีทรัพยากรปิโตรเลียมอันล้ำค่าต่อกรณีเผชิญหน้าและนำไปสู่ความขัดแย้งที่รุนแรง

แต่อย่างไรก็ดีก่อนหน้าการจัดทำ MOU 2544 ทั้งสองฝ่ายก็สามารถเจรจาแบบสันติวิธีในเรื่องดังกล่าวมาได้โดยตลอด ไม่ได้มีความขัดแย้งกระทบกระทั่งกันทางทะเลเหมือนอย่างทางบก ซึ่งปัจจัยหนึ่งที่สำคัญน่าจะมาจากการที่กัมพูชาไม่สามารถรุกคืบโดยการแอบส่งทหารหรือประชาชนของตนไปประจำอยู่ในทะเลได้เหมือนอย่างที่ทำได้บนบก อีกทั้งไทยก็มีกองทัพเรือที่เข้มแข็งกว่ากัมพูชาอย่างมาก

2.3 MOU 2544 มีข้อดีทำให้มีการผูกประเด็นการเจรจาเรื่องการปักปันเขตแดนในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนส่วนบน และการพัฒนาพื้นที่ร่วมในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนส่วนล่างให้ทั้งสองเรื่องแยกต่างหากจากกันมิได้ ซึ่งเป็นผลดีเนื่องจากกัมพูชาให้ความสำคัญกับการพัฒนาอย่างมากกว่าการปักปันเขตแดน โดยเป็นการอาศัยความต้องการของกัมพูชาในการเร่งรัดการเจรจาพื้นที่พัฒนาในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนตอนล่าง เป็นประโยชน์ในการผลักดันให้เจรจาเพื่อปักปันเขตแดนในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนตอนบนมีความคืบหน้าเพื่อให้ตกลงกันได้โดยเร็ว นอกจากนี้แม้จะตกลงกันได้ในส่วนพื้นที่พัฒนาแล้ว แต่ก็ไม่สามารถรีบดำเนินการให้มีผลผูกพันกันได้ เนื่องจากต้องตกลงในส่วนการปักปันเขตแดนให้ได้ก่อนด้วย

ข้อดีในข้อนี้จะไม่มีข้อโต้แย้งได้เลยหากเส้นเขตไหล่ทวีปที่กัมพูชาอ้างสิทธินั้น ถูกกำหนดตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ แต่ตามข้อเท็จจริงแล้วกัมพูชามีได้กำหนดตามอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 ที่ทั้งไทยและกัมพูชาต่างเป็นภาคี หรือหลักกฎหมายระหว่างประเทศใดๆ โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนส่วนบนนั้นกัมพูชากำหนดเส้นเขตไหล่ทวีปตามใจชอบ ในขณะที่ไทยมีการกำหนดที่เป็นไปตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศมากกว่ากัมพูชาอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้นหากกำหนดให้ถูกตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศแล้ว กัมพูชาแทบจะไม่ได้พื้นที่อะไรเลยในบริเวณพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนส่วนบน และพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนที่แท้จริงในบริเวณพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนส่วนล่างจะเหลือน้อยลงจากเดิมอย่างมากในทางที่เป็นคุณต่อไทย

ดังนั้นการผูกประเด็นการเจรจาให้ทั้งสองเรื่องแยกต่างหากจากกันมิได้ มีผลที่เป็นคุณต่อกัมพูชามากกว่าไทย โดยก่อนทำ MOU 2544 กัมพูชาอยู่ในฐานะที่ไม่สามารถต่อรองอะไรได้มากเพราะกัมพูชากำหนดเส้นเขตไหล่ทวีปของตนโดยไม่เป็นไปตามอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 และหลักกฎหมายระหว่างประเทศใดๆ แต่เมื่อทำ MOU 2544 แล้ว พื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนส่วนล่างไม่มีประเด็นที่จะต้องอ้างอิงอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 และหลักกฎหมายระหว่างประเทศใดอีกต่อไป ในขณะที่พื้นที่อ้างสิทธิส่วนบนซึ่งเป็นส่วนที่กัมพูชาแทบจะไม่ได้พื้นที่อะไรเลยอยู่แล้วหากอิงตามอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 และหลักกฎหมายระหว่างประเทศ แต่กัมพูชากลับสามารถใช้การเจรจาในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนส่วนบนมาเป็นประโยชน์สำหรับการเจรจาท่องรองกับไทยในพื้นที่อ้างสิทธิส่วนล่างได้

2.4 MOU 2544 มีข้อดีในการยืนยันว่ากัมพูชายินยอมถอนการเรียกร้องสิทธิเหนือเกาะกูด เนื่องจากในแผนที่แนบท้าย MOU 2544 เส้นที่ลากจากฝั่งไปยังเกาะกูดนั้นอ่อนหลบไปตามขอบตอนล่างของเกาะกูด ไม่ได้ลากตัดผ่าเกาะกูด อันเป็นการยอมรับอธิปไตยของไทยเหนือเกาะกูด

ข้อนี้ไม่สามารถถือเป็นข้อดีได้ เพราะเกาะกูดเป็นของไทยอย่างไม่มีข้อสงสัยใดๆ

อยู่แล้วตามที่ได้อ้างมาแล้วในบทที่ 3 โดยหากดูแผนที่ฉบับที่แนบท้ายกฤษฎีกาที่ 439-72/PRK ที่ กัมพูชาประกาศกำหนดเขตไหล่ทวีปของตนดังแสดงในแผนภาพที่ 14 จะพบว่าเส้นเขตไหล่ทวีป ที่กัมพูชาอ้างสิทธิ์นั้นลากมาหยุดที่ขอบของเกาะกูดด้านตะวันออกแล้วจึงเริ่มต้นใหม่ที่ขอบของ เกาะกูดด้านตะวันตกตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ไม่ได้ลากผ่าเกาะกูดเหมือนอย่างที่แผนที่ โดยสังเขปแสดงแต่อย่างใด นอกจากนี้ในแผนที่ที่แนบท้ายกฤษฎีกาดังกล่าว กัมพูชาได้เขียนชื่อ ภาษาอังกฤษของเกาะกูดกำกับไว้ว่า “Koh Kut (Siam)” ซึ่งบ่งบอกให้เห็นว่ากัมพูชาไม่ได้อ้างสิทธิ์ ใดๆ เหนือเกาะกูดอย่างที่หลายคนอาจเข้าใจผิดไป

ยิ่งไปกว่านั้นสนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ. 1907 ยังได้ระบุไว้ชัดเจนในข้อ 2 ว่า “รัฐบาลฝรั่งเศสยอมยกดินแดนเมืองด่านซ้าย แลเมืองตราดกับทั้งเกาะหลายซึ่งอยู่ภายใต้แหลมสิงห์ ลงไปจนถึงเกาะกูดนั้นให้แก่กรุงสยาม ตามกำหนดเขตแดนดังว่าไว้ในข้อ 2 ของสัญญาว่าด้วย ปักปันเขตแดนดังกล่าวมาแล้ว” นอกจากนี้ไทยยังได้สร้างระจิมไฟที่ปลายด้านใต้ของเกาะกูด อันแสดงถึงอำนาจอธิปไตยของไทยเหนือเกาะกูดตั้งแต่ปี 2517 (ถนอม เจริญลาภ, 2550 : 213) อีกทั้งบนเกาะกูดมีเฉพาะคนไทยอาศัยอยู่ รวมทั้งมีทหารไทยประจำการอยู่ทางตอนใต้ของเกาะกูด จึงเป็นที่ชัดเจนว่าเกาะกูดเป็นของไทยอย่างไม่มีข้อสงสัย จึงไม่มีประเด็นใดที่ต้องเจรจาต่อรองกับ กัมพูชาเกี่ยวกับสิทธิเหนือเกาะกูด

ดังนั้นหากไทยไปยอมให้แผนที่แนบท้าย MOU 2544 มีการลากเส้นตัดผ่าเกาะกูด ก็จะเป็นเรื่องแปลกและไม่ถูกต้อง ดังนั้นการไม่มีการลากเส้นตัดผ่าเกาะกูดจึงถือเป็นเรื่องปกติ ไม่ใช่ สิ่งที่จะถือว่าเป็นข้อดีของ MOU 2544 ได้

2.5 MOU 2544 มีข้อดีทำให้กัมพูชายอมรับอย่างเป็นทางการและเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นครั้งแรกถึงการอ้างสิทธิ์ในไหล่ทวีปของไทยตามที่ได้ประกาศเมื่อปี พ.ศ. 2516 นอกจากนี้ยังทำให้กัมพูชายอมรับเป็นลายลักษณ์อักษรอีกว่า การอ้างสิทธิ์ทางทะเลของไทยจะไม่ถูกระทบไม่ว่าการดำเนินการตาม MOU 2544 จะมีผลออกมาอย่างไร ซึ่งเป็นข้อป้องกันสิทธิของไทยตามกฎหมายระหว่างประเทศ

ข้อนี้ไม่ได้เป็นข้อดีสำหรับไทยเท่านั้น แต่ในทางกลับกันก็เป็นข้อดีสำหรับกัมพูชา ด้วย อยากรู้ดีตามที่ได้อ้างมาแล้วในส่วนแรกของบทที่ 4 นี้ว่า สิทธิของรัฐชายฝั่งเหนือไหล่ทวีปมิได้ขึ้นอยู่กับการประกาศอ้างสิทธิ์หรือการยึดครองไหล่ทวีปดังกล่าว สิทธินี้เป็นสิทธิที่เป็นผลมาจากข้อเท็จจริงที่รัฐนั้นมีไหล่ทวีปมาตั้งแต่แรกเริ่ม จึงเป็นสิทธิที่ตกติดตามมาพร้อมกับการเป็นรัฐ การที่รัฐมีสิทธิอธิปไตยเหนือไหล่ทวีปจึงเป็นการได้สิทธิมาตามธรรมชาติ ไม่จำเป็นต้องมีการประกาศอ้างสิทธิ์ก่อนแต่อย่างใด ดังนั้นแม้มีรัฐอื่นเข้ายึดครองบริเวณในไหล่ทวีปของอีกรัฐหนึ่งได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด ก็ไม่อาจอ้างสิทธิ์เหนือบริเวณในไหล่ทวีปนั้นได้ เว้นแต่รัฐ

นั้นจะไม่ได้แย้ง หรือประกาศยอมรับการครอบครองนั้น หรือประกาศสละสิทธิอธิปไตยเหนือ ไร่นาหรือที่ดินของตน หรือมีพฤติการณ์ใดในทางยอมรับสิทธิของรัฐอื่นในลักษณะของการยอมรับโดย ปริยาย หรือเข้าลักษณะของหลักกฎหมายปิดปาก ดังนั้นข้อนี้จึงไม่อาจนับว่าเป็นข้อดีได้

2.6 MOU 2544 มีข้อดีทำให้การเจรจาเพื่อปักปันเขตแดนในพื้นที่อ้างสิทธิ ทับซ้อนส่วนบนต้องกระทำตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ ส่งผลให้ทั้งไทยและกัมพูชา ในปัจจุบันและอนาคตไม่ว่าใครจะมาเป็นรัฐบาลก็ต้องผูกพันตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ

ข้อนี้ถือได้ว่าเป็นข้อดีได้เพียงส่วนหนึ่ง ตามความเป็นจริงแล้ว การดำเนินการใดๆ ทั้งสองฝ่ายต้องปฏิบัติตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศอยู่แล้ว ยิ่งไปกว่านั้นทั้งไทยและกัมพูชาต่าง เป็นภาคีสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 ทั้งสองฝ่ายจึงมีข้อผูกพันที่จะต้องปฏิบัติ ตามอนุสัญญาดังกล่าวที่แต่ละฝ่ายเป็นภาคีอยู่แล้ว แต่ MOU 2544 กลับไปทำให้พื้นที่อ้างสิทธิทับ ซ้อนส่วนล่างไม่ต้องมีการกำหนดเขตไร่นาหรือที่ดินตามอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 และกฎหมายระหว่างประเทศ แต่ไปใช้เป็นพื้นที่พัฒนาร่วมแทน

2.7 MOU 2544 มีข้อดีทำให้มีการเจรจาการพัฒนาร่วมสำหรับพื้นที่อ้าง สิทธิทับซ้อนส่วนล่าง ซึ่งหากสามารถเจรจาได้ข้อยุติเร็วและสามารถนำเอาทรัพยากรปิโตรเลียม ขึ้นมาใช้ประโยชน์ได้แล้ว ไทยจะได้รับประโยชน์อย่างมากเนื่องจากไทยมีความต้องการด้านพลังงาน และมีความพร้อมในการสำรวจและขุดเจาะปิโตรเลียม

ข้อดีในข้อนี้จะไม่มีข้อโต้แย้งได้เลยหากกัมพูชาได้รับเส้นเขตไร่นาหรือที่ดินของตนให้ ถูกต้องตามอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 และกฎหมายระหว่างประเทศจนเหลือ พื้นที่ทับซ้อนที่แท้จริงที่สมเหตุสมผลเสียก่อน แล้วจึงค่อยมาพิจารณาพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนที่แท้จริง ดังกล่าวซึ่งมีพื้นที่เหลือน้อยที่สุดเพื่อทำเป็นพื้นที่พัฒนาร่วม แต่ MOU 2544 ไปยอมรับให้พื้นที่ อ้างสิทธิทับซ้อนส่วนล่างทั้งหมดเป็นพื้นที่พัฒนาร่วม จึงทำให้กัมพูชาได้รับผลประโยชน์ในส่วนที่ ไม่ควรได้ หรืออีกนัยหนึ่งทำให้ไทยไม่ได้รับผลประโยชน์เต็มในส่วนที่ควรได้ ยิ่งไปกว่านั้นพื้นที่ อ้างสิทธิทับซ้อนส่วนล่างมีแหล่งที่มีการสะสมตัวของน้ำมันและแก๊สอยู่ส่วนใหญ่ในด้านที่ใกล้ฝั่งไทย ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 3

3. การดำเนินการหลังการลงนามรับรอง MOU 2544

การดำเนินการหลังการลงนามรับรอง MOU 2544 เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2544 มี ประเด็นสำคัญดังนี้

3.1 การเจรจาอย่างเป็นทางการหลังการลงนามรับรอง MOU 2544 ตามที่ กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 ภายหลังจากการลงนามรับรอง MOU 2544 คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้จัดตั้งการ

จัดตั้งคณะกรรมการร่วมด้านเทคนิค (ฝ่ายไทย) ซึ่งต่อไปเรียกว่า “JTC (ฝ่ายไทย)” เมื่อวันที่ 18 กันยายน 2544 เพื่อเจรจาการแบ่งเขตแดนทางทะเลและเงื่อนไขในส่วนการพัฒนาความร่วมมือ โดยเฉพาะการแบ่งปันผลประโยชน์ในพื้นที่พัฒนาร่วม ซึ่งเป็นไปตามที่ MOU 2544 กำหนด ต่อมา JTC ในการประชุมครั้งแรกเมื่อวันที่ 6-7 ธันวาคม พ.ศ. 2544 ได้มีมติตั้งคณะอนุกรรมการร่วมด้านเทคนิค (JTSC) เพื่อทำหน้าที่ช่วยเจรจาเบื้องต้นในรายละเอียดด้านเทคนิคสำหรับการแบ่งเขตทางทะเลและรูปแบบการพัฒนาพื้นที่ร่วม จากนั้นในปี พ.ศ. 2546 ได้ตั้งคณะทำงานร่วมว่าด้วยระบอบการพัฒนาความร่วมมือ (JWGJD) เพื่อทำหน้าที่ในการเจรจาเพื่อจัดทำความตกลงสำหรับการพัฒนาร่วมทรัพยากรปิโตรเลียมที่อยู่ในบริเวณพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนส่วนล่าง และในวันที่ 4 กันยายน พ.ศ. 2549 ได้ตั้งคณะทำงานร่วมว่าด้วยการแบ่งเขตแดน (JWGMD) เพื่อทำหน้าที่ในการเจรจาการแบ่งเขตแดนสำหรับทะเลอาณาเขต ไหล่ทวีป และเขตเศรษฐกิจจำเพาะในบริเวณพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนส่วนบน และคณะผู้เชี่ยวชาญร่วมด้านเทคนิค (JTEG) เพื่อทำหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์ และเสนอเส้นแบ่งเขตแดนทางทะเลต่างๆ ที่เป็นไปได้สำหรับการแบ่งเขตแดนทางทะเลในบริเวณพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนตอนบน เพื่อเสนอให้ JWGMD พิจารณาใช้เป็นข้อมูลต่อไป

แต่จนถึงปัจจุบัน JTC มีการประชุมกันแค่เพียง 2 ครั้ง คือ เมื่อวันที่ 6-7 ธันวาคม พ.ศ. 2544 และ 22-24 พฤษภาคม พ.ศ. 2545 ซึ่งมีความคืบหน้าในการเจรยาน้อยมาก ส่วน JWGJD มีความก้าวหน้าไปพอสมควร โดยมีการเจรจาไปแล้วจำนวน 5 ครั้งในช่วงปี พ.ศ. 2546-2550 ซึ่งฝ่ายไทยได้เสนอแบ่งพื้นที่พัฒนาร่วมซึ่งเป็นพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนส่วนล่างออกเป็น 3 เขต ดังแสดงในรูปที่ 25 ของบทที่ 3 โดยเสนอให้สัดส่วนแบ่งผลประโยชน์ ไทย : กัมพูชา สำหรับเขตตรงกลางเป็น 50: 50 เขตที่อยู่ใกล้ฝั่งไทยเป็น 90:10 และเขตที่อยู่ใกล้ฝั่งกัมพูชาเป็น 10: 90 แต่ทั้งสองฝ่ายยังไม่สามารถตกลงกันได้

เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2549 ได้การประชุมระดับรัฐมนตรีและเจ้าหน้าที่ระดับสูงของไทยและกัมพูชา ในโอกาสที่ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีไทยในขณะนั้น ได้เยือนกัมพูชาอย่างเป็นทางการตามคำเชิญของนายฮุน เซน นายกรัฐมนตรีกัมพูชา ในที่ประชุมครั้งนี้ได้มีการหารือเรื่องการทำให้เกิดความคืบหน้าในการเจรจาแบ่งเขตทางทะเลและการพัฒนาในพื้นที่ไหล่ทวีปที่ไทยกับกัมพูชาอ้างสิทธิทับซ้อนกัน แต่ผลของการประชุมครั้งนี้ไม่ได้ถูกเปิดเผยต่อสาธารณะ ต่อมารัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ได้ถูกปฏิวัติเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 จึงทำให้การเจรจาในเรื่องนี้ขาดช่วงลง

แต่เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 หนังสือพิมพ์พนมเปญโพสต์ (Phnom Penh Post, Online, 2011) ได้อ้างการเปิดเผยของวิกิลีกส์ (www.wikileaks.org) รายงานว่าเอกสารลับทางการทูตของกระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2550 ให้

รายละเอียดว่า ผู้แทนของโคโนโคฟิลลิปส์ (Conoco Phillips) ซึ่งเป็นบริษัทยักษ์ใหญ่ด้านพลังงานของสหรัฐอเมริกาได้เรียกร้องให้รัฐบาลกัมพูชาแก้ปัญหาข้อพิพาทกับประเทศไทยสำหรับพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนในอ่าวไทย โดยบริษัทดังกล่าวมีสัญญาสำหรับการแสวงหาประโยชน์ในพื้นที่ดังกล่าวเป็นเวลาใกล้ 10 ปีแล้ว ในการประชุมครั้งนั้น นายเกา คิม ฮอรัน (Kao Kim Houn) เจ้าหน้าที่ระดับสูงของกระทรวงการต่างประเทศของกัมพูชา ได้แจ้งบริษัทดังกล่าวว่า รัฐบาลไทยและกัมพูชาเกือบได้ข้อยุติของข้อพิพาทแล้วก่อนที่รัฐบาลของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร จะถูกปฏิวัติ และได้กล่าวอีกว่า ทั้งสองประเทศเห็นพ้องกันในหลักการการแบ่งสัดส่วนรายได้ ไทย : กัมพูชา สำหรับเขตตรงกลางเป็น 50:50 เขตที่อยู่ใกล้ฝั่งไทยเป็น 80:20 และเขตที่อยู่ใกล้ฝั่งกัมพูชาเป็น 20:80 โดยในขณะนั้นเขาคิดว่า การเจรจาเพิ่มเติมอีกหกเดือนน่าจะได้ข้อยุติในเรื่องนี้

จากรายละเอียดที่กล่าวข้างต้น จะเห็นว่ามีความก้าวหน้าในการเจรจาเรื่องพื้นที่พัฒนาร่วมสำหรับพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนส่วนล่างไปอย่างมาก แต่การเจรจาเรื่องการปักปันเขตแดนสำหรับพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนตอนบนกลับไม่มีความก้าวหน้าเลย JWGM และ JTEG ได้ถูกตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 4 กันยายน พ.ศ. 2549 เพียงไม่กี่วันก่อนรัฐบาลของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ถูกปฏิวัติ ทั้งๆ ที่ MOU 2544 ได้กำหนดกรอบให้ทั้งสองเรื่องแยกออกจากกันได้ ยิ่งไปกว่านั้นหลังจากจัดตั้งแล้ว JWGM และ JTEG ไม่เคยมีการประชุมเลย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการไม่ให้ความสำคัญต่อเรื่องการปักปันเขตแดนสำหรับพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนส่วนบนของรัฐบาลทั้งไทยและกัมพูชา โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐบาลกัมพูชานั้นเคยปฏิเสธข้อเสนอของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ที่ให้มีการจัดการประชุม JWGM และ JTEG ในช่วงต้นปี พ.ศ. 2551 โดยให้เหตุผลเพียงว่าไม่สะดวก (สุรเกียรติ์ เสถียรไทย, 2554 : 5)

3.2 การดำเนินการยกเลิก MOU 2544 ของรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ
ตามที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 สืบเนื่องจากเมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 รัฐบาลกัมพูชาได้แต่งตั้ง พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นที่ปรึกษาด้านเศรษฐกิจของรัฐบาลกัมพูชา และที่ปรึกษาส่วนตัวของนายกรัฐมนตรีกัมพูชา รวมทั้งยืนยันไม่ส่งตัว พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ให้กับไทยตามสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนหากได้รับการร้องขอจากไทย

เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบในหลักการให้ยกเลิก MOU 2544 และให้นำเรื่องเสนอต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบ โดยให้กระทรวงการต่างประเทศพิจารณาข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างรอบคอบ โดยมีเหตุผลให้ยกเลิกเนื่องจากการที่รัฐบาลกัมพูชาแต่งตั้ง พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นที่ปรึกษาด้านเศรษฐกิจ จะส่งผลกระทบต่อเจรจาภายใต้ MOU 2544 ทั้งนี้เพราะ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เกี่ยวข้องโดยตรงในการผลักดันให้จัดทำ MOU 2544 และรับรู้ท่าทีในการเจรจาของฝ่ายไทย รัฐบาลไทยจึงไม่อาจ

ดำเนินการเจรจาภายใต้ MOU 2544 ได้อีก แต่จนกระทั่งรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หมดวาระลงเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2554 MOU 2544 ก็ยังไม่ถูกยกเลิกอย่างเป็นทางการแต่อย่างใด

สาเหตุที่รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ไม่สามารถยกเลิก MOU 2544 อย่างเป็นทางการได้น่าจะเป็นเพราะ MOU 2544 ถือเป็นสนธิสัญญาระหว่างประเทศ ซึ่งในการที่ไทยซึ่งเป็นรัฐคู่สัญญาจะบอกเลิก MOU 2544 กับกัมพูชาซึ่งเป็นรัฐคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง จะต้องมิใช่เหตุผลที่เพียงพอตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ นอกจากนี้ MOU 2544 ไม่ได้มีข้อกำหนดเกี่ยวกับการยกเลิกหรือการถอนตัวระบุไว้ หากพิจารณาอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. 1969 (Vienna Convention on the Law of Treaties 1969) ในส่วนที่ 3 การยกเลิกและการระงับการใช้บังคับผลสนธิสัญญา (Section 3. Termination and Suspension of the Operation of Treaties) จะพบว่าไม่มีช่องทางใดที่จะใช้ยกเลิก MOU 2544 ได้เลยหากไม่ได้รับความยินยอมจากกัมพูชา กัมพูชาเองก็ไม่เคยทำการฝ่าฝืนอย่างร้ายแรงต่อ MOU 2544 หรือแม้ไทยจะอ้างพฤติการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก (a fundamental change of circumstance) ตามข้อ 62 ของอนุสัญญาดังกล่าว ก็ไม่น่าจะรับฟังได้

3.3 การดำเนินการของรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ตามที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 สำหรับรัฐบาลชุดนี้ที่ได้เริ่มเข้ารับตำแหน่งเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2554 นั้น มีท่าทีชัดเจนว่าจะไม่ยกเลิก MOU 2544 ยิ่งไปกว่านั้นจะเร่งเจรจากับกัมพูชาเพื่อร่วมกันพัฒนาแหล่งปิโตรเลียมในพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนในไหล่ทวีปไทย-กัมพูชา โดยในวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2554 กระทรวงการต่างประเทศได้จัดประชุมเพื่อหารือถึงการดำเนินการเกี่ยวกับ MOU 2544 ซึ่งมีนายสุรพงษ์ โตวิจักษณ์ชัยกุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เป็นประธานในที่ประชุม ที่ประชุมมีความเห็นว่าหลักการ MOU 2544 มีประโยชน์ หากผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีแล้ว จะต้องนำกรอบเจรจาเสนอขอความเห็นชอบจากรัฐสภาตามมาตรา 190 ของรัฐธรรมนูญต่อไป และในส่วนของแนวทางการเจรจาระหว่างไทยกับกัมพูชาเพื่อแบ่งปันผลประโยชน์ทางทะเลในอ่าวไทย คงต้องยึดถือตามกรอบการทำงานของ MOU 2544

ต่อมาในวันที่ 29-30 ธันวาคม พ.ศ. 2554 นายสุรพงษ์ โตวิจักษณ์ชัยกุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และนายพิชัย นริพทะพันธุ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงาน ได้เดินทางเยือนกัมพูชาอย่างเป็นทางการ และได้ให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนหลังเสร็จสิ้นการเยือนซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ว่า ไทยและกัมพูชาจะเร่งเจรจาพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนทางทะเลโดยเร็ว และการดำเนินการต่างๆ จะอยู่ภายใต้กรอบ JTC ซึ่งต้องมีการประมวลข้อคิดเห็นจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ก่อนเสนอให้คณะรัฐมนตรีและรัฐสภาพิจารณาตามลำดับต่อไป ทั้งนี้การดำเนินการต่างๆ จะอยู่บนพื้นฐานของความโปร่งใส เท่าเทียม และยึดผลประโยชน์ของประเทศชาติ

เป็นสำคัญ รวมถึงให้ประชาชนได้รับทราบการดำเนินการด้วย

ปัญหาสำคัญของรัฐบาลโดยการนำของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ซึ่งเป็นน้องสาวของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ในการดำเนินการตาม MOU 2544 อันเป็นบันทึกความเข้าใจไทย-กัมพูชาที่จัดทำในสมัยรัฐบาลพ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกับ สมเด็จพระ สุน เชน นายกรัฐมนตรีของกัมพูชา คือ ข้อสงสัยและห้วงโยของประชาชนไทยจำนวนมากในเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนของนักการเมืองทั้งฝ่ายไทยและกัมพูชาที่อาจมี รวมทั้งการไม่เห็นด้วยกับการดำเนินการตามกรอบ MOU 2544 ที่เห็นว่าทำให้ไทยเสียเปรียบ

หากพิจารณาการจัดทำ MOU 2544 จะพบว่ามีการเร่งรีบอย่างมาก (สุวันชัย แสงสุขเยี่ยม, 2555 : 29) รัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งเข้ารับตำแหน่งเมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 ได้จัดให้มีการเจรจาอย่างไม่เป็นทางการของเจ้าหน้าที่ระดับอาวุโสของไทยและกัมพูชาที่เสียมราฐเมื่อวันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2544 ซึ่งสามารถกำหนดแนวทางจรรยาบรรณไปสู่การจัดทำ MOU 2544 จากนั้นในวันที่ 4 มิถุนายน พ.ศ. 2544 ดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทยในขณะนั้น และ นายชก อัน รัฐมนตรีอาวุโส และประธานการปิโตรเลียมแห่งชาติกัมพูชา ได้ร่วมลงนามเบื้องต้นใน MOU 2544 โดยทั้งสองฝ่ายตกลงที่จะเสนอบันทึกความเข้าใจดังกล่าวให้รัฐบาลของทั้งสองฝ่ายพิจารณาให้ความเห็นชอบ

ต่อมาได้มีการลงนามรับรองอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2544 ณ กรุงพนมเปญ ในระหว่างการเยือนกัมพูชาอย่างเป็นทางการของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น จะเห็นว่าการใช้เวลาเพียงแค่ประมาณ 4 เดือนในการจัดทำ MOU 2544 อันบ่งบอกถึงความรีบเร่งในการจัดทำ MOU 2544 ซึ่งมีความเป็นไปได้สูงในการมีผลประโยชน์ทับซ้อนของนักการเมืองทั้งฝ่ายไทยและกัมพูชาเข้ามาเกี่ยวข้อง

ยิ่งไปกว่านั้นหากดูที่แผนที่แนบท้าย MOU 2544 ตามรูปที่ 24 ในบทที่ 3 ซึ่งแสดงถึงการแบ่งพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนส่วนบนและส่วนล่าง จะเห็นว่าการระบุเส้นละติจูดผิวดินจาก “องศาเหนือ (°N)” เป็น “องศาตะวันออก (°E)” อันเป็นการยืนยันอีกส่วนหนึ่งถึงความรีบเร่งในการจัดทำ MOU 2544

นอกจากนี้เมื่อพรรคเพื่อไทยนำโดย น.ส. ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ชนะการเลือกตั้ง สมเด็จพระ สุน เชน นายกรัฐมนตรีของกัมพูชาซึ่งเคยแต่งตั้ง พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นที่ปรึกษาส่วนตัวและที่ปรึกษาด้านเศรษฐกิจของรัฐบาลกัมพูชาเมื่อปี 2552 ได้ออกมาแสดงความยินดีอย่างออกหน้าจนผิดสังเกต ในขณะที่รัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้มีท่าทีชัดเจนตั้งแต่เข้ารับตำแหน่งว่าจะไม่ยกเลิก MOU 2544 ยิ่งไปกว่านั้นยังจะเร่งเจรจากับกัมพูชาเพื่อร่วมกันพัฒนาแหล่งปิโตรเลียมในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนดังกล่าว

ถึงแม้ความตกลงสุดท้ายที่ได้จากการเจรจาของ JTC ตาม MOU 2544 จะต้องเสนอรัฐสภาให้ความเห็นชอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 190 แต่รัฐบาล น.ส. ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร มีเสียงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสนับสนุนอย่างน้อยถึง 300 เสียง และมีฐานเสียงสนับสนุนจากสมาชิกวุฒิสภาโดยเฉพาะอย่างยิ่งสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งอีกจำนวนหนึ่ง จึงเป็นเรื่องไม่ยากที่จะได้เสียงเกิน 325 เสียงซึ่งเกินกึ่งหนึ่งของเสียงทั้งหมดในรัฐสภาสำหรับการให้ความเห็นชอบความตกลงดังกล่าว ส่งผลให้การตรวจสอบเรื่องดังกล่าวเป็นไปได้ยากยิ่ง ยิ่งไปกว่านั้นเนื่องจากมีประชาชนจำนวนมากไม่เห็นด้วยกับการดำเนินการตามกรอบ MOU 2544 ดังนั้นหากความตกลงดังกล่าวได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา ก็อาจทำให้เกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรงขึ้นได้

แนวทางดำเนินการสำหรับปัญหาการอ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเลไทย-กัมพูชา

1. ปัญหาการอ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเลไทย-กัมพูชาที่สำคัญ

จากการวิเคราะห์ปัญหาการอ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเลไทย-กัมพูชาข้างต้น รวมทั้งข้อมูลรายละเอียดที่เกี่ยวข้องที่กล่าวไว้ในบทที่ 2 และ 3 สามารถสรุปปัญหาที่สำคัญได้ดังนี้

1.1 เส้นเขตไหล่ทวีปที่กัมพูชาประกาศอ้างสิทธิไม่เป็นตามอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 ที่ทั้งกัมพูชาและไทยต่างเป็นภาคี รวมทั้งกฎหมายระหว่างประเทศ ในขณะที่เส้นเขตไหล่ทวีปที่ไทยประกาศอ้างสิทธิเป็นไปตามอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 และกฎหมายระหว่างประเทศมากกว่ากัมพูชาอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งหากกัมพูชาปรับเส้นเขตไหล่ทวีปของตนให้ถูกต้องแล้ว กัมพูชาแทบจะไม่ได้พื้นที่ไหล่ทวีปในบริเวณพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนที่อยู่เหนือเส้นละติจูด 11° เหนือเลย และพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนที่แท้จริงในบริเวณพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนที่อยู่ใต้เส้นละติจูด 11° เหนือจะเหลือน้อยลงจากเดิมอย่างมากในทางที่เป็นคุณต่อไทย

1.2 ความเข้าใจผิดว่าไทยต้องริบเจรจาหรือทำข้อตกลงเรื่องเขตไหล่ทวีปกับกัมพูชาโดยเร็ว มิเช่นนั้นไทยอาจเสียเปรียบหรือเสียสิทธิในเรื่องนี้ได้ ที่ถูกต้องแล้วไม่ว่ากัมพูชาจะประกาศอ้างสิทธิเขตไหล่ทวีปอย่างไรและเมื่อใด หากไทยไม่ยอมรับย่อมไม่มีผลต่อสิทธิอธิปไตยเหนือไหล่ทวีปที่เป็นของไทยนั้นเลย ในทำนองเดียวกันการประกาศอ้างสิทธิเขตไหล่ทวีปของไทยก็ย่อมไม่มีผลผูกพันใดๆ กับกัมพูชาเช่นกัน ทั้งนี้เนื่องจากศาลยุติธรรมระหว่างประเทศเคยวินิจฉัยไว้ว่า สิทธิของรัฐชายฝั่งเหนือไหล่ทวีปมิได้ขึ้นอยู่กับการประกาศอ้างสิทธิหรือการยึดครองไหล่ทวีปดังกล่าว สิทธินี้เป็นสิทธิที่เป็นผลมาจากข้อเท็จจริงที่รัฐนั้นมีไหล่ทวีปมาตั้งแต่แรกเริ่ม การที่รัฐมีสิทธิอธิปไตยเหนือไหล่ทวีปจึงเป็นการได้สิทธิมาตามธรรมชาติ

ไม่จำเป็นต้องมีการประกาศอ้างสิทธิก่อนแต่อย่างใด ดังนั้นแม้มีรัฐอื่นเข้ายึดครองบริเวณในไหล่ทวีปของอีกรัฐหนึ่งได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด ก็ไม่อาจอ้างสิทธิเหนือบริเวณในไหล่ทวีปนั้นได้ เว้นแต่รัฐนั้นจะไม่ได้แย้งหรือมีพฤติการณ์ยอมรับ

1.3 ตำแหน่งหลักเขตแดนทางบกไทย-กัมพูชา หลักเขตที่ 73 ที่ไทยและกัมพูชายังตกลงกันไม่ได้ หลักเขตที่ 73 เป็นหลักเขตแดนที่มีความสำคัญยิ่งต่อการกำหนดเขตแดนทางทะเลระหว่างไทยกับกัมพูชา เนื่องจากการกำหนดเขตแดนทางทะเลไทย-กัมพูชานั้น จะต้องอ้างอิงตำแหน่งของหลักเขตนี้เพื่อลากเส้นแบ่งเขตแดนทางทะเลจากจุดเริ่มต้นที่ฝั่งออกไปในทะเล แต่ปัจจุบันไทยและกัมพูชายังไม่สามารถตกลงตำแหน่งที่ถูกต้องของหลักเขตนี้ได้ หากตำแหน่งหลักเขตที่ 73 ที่ทั้งสองฝ่ายตกลงกันได้ภายหลัง มีตำแหน่งเลื่อนเข้ามาในฝั่งไทยมากขึ้นจากตำแหน่งปัจจุบัน ไทยจะได้เขตทางทะเลที่น้อยลง ในทางตรงข้ามหากมีตำแหน่งเลื่อนเข้าไปในฝั่งกัมพูชามากขึ้นจากตำแหน่งปัจจุบัน ไทยจะได้เขตทางทะเลที่มากขึ้น

1.4 กรอบการเจรจาตาม MOU 2544 ได้เปลี่ยนท่าทีในการเจรจาของ ไทยต่อปัญหาพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเลไทย-กัมพูชาไปจากเดิมอย่างสิ้นเชิง และทำให้ไทยเสียเปรียบในการเจรจา กรอบการเจรจาตาม MOU 2544 มีผลทำให้กัมพูชาไม่ต้องปรับเส้นเขตไหล่ทวีปที่ตนอ้างสิทธิในบริเวณพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนที่อยู่ใต้เส้นละติจูด 11° เหนือให้เป็นไปตามอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 และกฎหมายระหว่างประเทศ อีกทั้งยังสามารถใช้การปรับเส้นเขตไหล่ทวีปที่ตนอ้างสิทธิในบริเวณพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนที่อยู่เหนือเส้นละติจูด 11° เหนือ ซึ่งกัมพูชาแทบจะไม่ได้พื้นที่ไหล่ทวีปเลยในส่วนนี้มาใช้เจรจาต่อรอง ก่อนการจัดทำ MOU 2544 นั้น ไทยมีท่าทีว่า เขตไหล่ทวีปที่กัมพูชาอ้างสิทธิไม่เป็นไปตามอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 และกฎหมายระหว่างประเทศ กัมพูชาจึงต้องปรับเส้นเขตไหล่ทวีปของตนให้ถูกต้องเสียก่อน จนเหลือพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนที่แท้จริงที่สมเหตุผลเสียก่อน แล้วจึงค่อยมาพิจารณาพื้นที่ทับซ้อนที่แท้จริงที่สมเหตุผลดังกล่าวซึ่งมีพื้นที่เหลือน้อยที่สุดเพื่อทำเป็นพื้นที่พัฒนาร่วม ท่าทีของไทยดังกล่าวถือเป็นท่าทีที่ถูกต้องเหมาะสมและเป็นการรักษาผลประโยชน์ของชาติ

1.5 MOU 2544 เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดทำหนังสือสัญญา ระหว่างประเทศตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 190 ถ้าพิจารณาเฉพาะตัว MOU 2544 เองจะไม่เข้าข่ายหนังสือสัญญาระหว่างประเทศตามมาตรา 190 ดังกล่าว แต่หากพิจารณาว่าเมื่อการดำเนินการเจรจาตามกรอบและกลไกของ MOU 2544 เสร็จสิ้นตามวัตถุประสงค์แล้ว จะได้มาซึ่งร่างความตกลงระหว่างสองฝ่าย เมื่อได้ร่างความตกลงร่วมดังกล่าวแล้ว ทั้งสองฝ่ายจะต้องนำร่างดังกล่าวเข้าสู่

กระบวนการทางกฎหมายภายในของแต่ละฝ่ายเพื่อผ่านความเห็นชอบก่อนที่ทั้งสองฝ่ายจะได้ลงนามรับรองร่วมกัน ซึ่งความตกลงนี้มีความชัดเจนว่าเป็นหนังสือสัญญาระหว่างประเทศที่เข้าข่ายตามมาตรา 190 ดังกล่าว เนื่องจากเป็นหนังสือสัญญาระหว่างประเทศที่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา หรือมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างกว้างขวาง

ดังนั้นตามมาตรา 305 (5) คณะรัฐมนตรีต้องดำเนินการในส่วนของการดำเนินการที่ยังคงค้างอยู่ของมาตรา 190 วรรคสาม กล่าวคือ ก่อนการดำเนินการเพื่อทำหนังสือสัญญาระหว่างประเทศดังกล่าว คณะรัฐมนตรีต้องให้ข้อมูลและจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และต้องชี้แจงต่อรัฐสภาเกี่ยวกับหนังสือสัญญานั้น รวมทั้งต้องดำเนินการตามมาตรา 190 วรรคสอง กล่าวคือ คณะรัฐมนตรีต้องเสนอร่างหนังสือสัญญาระหว่างประเทศดังกล่าวเมื่อจัดทำเสร็จสิ้นแล้วเพื่อให้รัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบ อีกทั้งต้องดำเนินการตามมาตรา 190 วรรคสี่ กล่าวคือ เมื่อลงนามในหนังสือสัญญาระหว่างประเทศดังกล่าวแล้ว ก่อนที่จะแสดงเจตนาให้มีผลผูกพัน คณะรัฐมนตรีต้องให้ประชาชนสามารถเข้าถึงรายละเอียดของหนังสือสัญญานั้น และในกรณีที่การปฏิบัติตามหนังสือสัญญาดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนหรือผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม คณะรัฐมนตรีต้องดำเนินการแก้ไขหรือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบนั้นอย่างรวดเร็ว เหมาะสม และเป็นธรรม

1.6 แหล่งปิโตรเลียมในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนในไหล่ทวีปไทย-กัมพูชา มีการกระจายตัวอยู่ไม่สม่ำเสมอ และค่อนข้างเป็นไปได้อย่างมากกว่าส่วนใหญ่อยู่ที่ด้านตะวันตกของพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนดังกล่าวซึ่งอยู่ใกล้ฝั่งไทย มีการคาดการณ์ที่น่าเชื่อถือได้ในทางธรณีวิทยาว่า แหล่งทรัพยากรปิโตรเลียมที่มีศักยภาพนั้นอยู่ที่บริเวณตะวันออกของแอ่งปัตตานีซึ่งต่อจากน่านน้ำไทยออกไปในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนในไหล่ทวีปไทย-กัมพูชา และค่อนข้างเป็นไปได้อย่างมากกว่า ทรัพยากรปิโตรเลียมในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนนั้น มีการกระจายตัวอยู่ไม่สม่ำเสมอโดยส่วนใหญ่อยู่ที่ด้านตะวันตกของพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนดังกล่าวซึ่งอยู่ใกล้ฝั่งไทย ด้วยเหตุนี้กัมพูชาจึงต้องการตกลงให้พื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนดังกล่าวทั้งหมดหรือมากที่สุดเป็นพื้นที่พัฒนาร่วม โดยไม่ต้องการแบ่งเขตทางทะเลกับไทย MOU 2544 จึงตอบสนองความต้องการดังกล่าวของกัมพูชาได้อย่างดียิ่ง แต่กลับทำให้ไทยต้องเสียเปรียบอย่างมาก

1.7 ผลประโยชน์ทับซ้อนของนักการเมืองทั้งฝ่ายไทยและกัมพูชาในพื้นที่พัฒนาร่วมที่อาจมีและยากแก่การตรวจสอบ จากการศึกษาพบว่ามีแรงจูงใจอย่างมากในการจัดทำ MOU 2544 ในสมัยรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร โดยใช้เวลาเพียงแค่ประมาณ 4 เดือนนับ

จากวันเข้ารับตำแหน่งถึงวันลงนามรับรอง MOU 2544 นอกจากนี้แผนที่แนบท้าย MOU 2544 ซึ่งแสดงถึงการแบ่งพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนส่วนที่อยู่เหนือและใต้เส้นละติจูด 11° เหนือ มีการระบุเส้นละติจูดผิดจาก “องศาเหนือ (°N)” เป็น “องศาตะวันออก (°E)” อันไม่สมควรที่จะเกิดความผิดพลาดนี้ได้ในระดับการจัดทำความตกลงระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นอีกส่วนหนึ่งที่สื่อให้เห็นถึงความรีบเร่งในการจัดทำ MOU 2544 นอกจากนี้เมื่อพรรคเพื่อไทยโดยการนำของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ซึ่งเป็นน้องสาวของพ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ชนะการเลือกตั้ง สมเด็จพระสุณ เชน นายกรัฐมนตรีของกัมพูชาซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกับ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ได้ออกมาแสดงความยินดีอย่างออกหน้าจนผิดสังเกต ในขณะที่รัฐบาล น.ส. ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้มีท่าทีชัดเจนตั้งแต่เข้ารับตำแหน่งว่าจะเจรจากับกัมพูชาเพื่อร่วมกันพัฒนาแหล่งปิโตรเลียมในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนดังกล่าว อีกทั้งรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร มีเสียงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสนับสนุนอย่างน้อยถึง 300 เสียง และมีฐานเสียงสนับสนุนจากสมาชิกวุฒิสภาโดยเฉพาะอย่างยิ่งสมาชิกวุฒิสภาที่มาจาก การเลือกตั้งอีกจำนวนหนึ่ง จึงเป็นเรื่องไม่ยากที่จะได้เสียงเกิน 325 เสียงซึ่งเกินกึ่งหนึ่งของเสียงทั้งหมดในรัฐสภาสำหรับการให้ความเห็นชอบความตกลงสุดท้ายที่ได้จากการเจรจาของ JTC ตาม MOU 2544 ที่ต้องเสนอรัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 190 ส่งผลให้การตรวจสอบเรื่องดังกล่าวเป็นไปได้ยากยิ่ง

1.8 นักวิชาการและประชาชนไทยจำนวนมากไม่เห็นด้วยกับกรอบเจรจาตาม MOU 2544 รวมทั้งมีข้อสงสัยและห่วงใยในเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนของนักการเมืองทั้งฝ่ายไทยและกัมพูชาที่อาจมีและยากแก่การตรวจสอบ ดังนั้นหากความตกลงสุดท้ายที่ได้จากการเจรจาของ JTC ตาม MOU 2544 ได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา ก็อาจทำให้เกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรงขึ้นได้

1.9 การยกเลิก MOU 2544 ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศไม่สามารถกระทำได้หากไม่ได้รับความยินยอมจากกัมพูชา เมื่อพิจารณาจากอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. 1969 ในส่วนที่ 3 การยกเลิกและการระงับการใช้บังคับผล พบว่าไม่มีช่องทางใดที่จะใช้ยกเลิก MOU 2544 ได้ เนื่องจากกัมพูชาเองไม่เคยทำการฝ่าฝืนอย่างร้ายแรงต่อ MOU 2544 หรือแม้ไทยจะอ้างพฤติการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากตามข้อ 62 ของอนุสัญญาดังกล่าว ก็ไม่น่าจะรับฟังได้

2. แนวทางดำเนินการแก้ไขปัญหา

จากการศึกษาวิจัยปัญหาพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเลไทย-กัมพูชาดังกล่าวมาแล้วทั้งหมด เห็นสมควรเสนอแนวทางดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าว 2 แนวทางดังที่จะได้กล่าวต่อไป

โดยแนวทางที่ 1 เป็นแนวทางที่น่าจะดีที่สุดและเป็นประโยชน์ต่อประเทศมากที่สุด ส่วนแนวทางที่ 2 เป็นแนวทางสำหรับกรณีที่รัฐบาลยังยืนยันที่จะดำเนินการตาม MOU 2544 ต่อไป

2.1 แนวทางที่ 1 การดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยการเปลี่ยนแนวทางการเจรจาให้เหมาะสม ด้วยการเริ่มจากการปรับแนวทางการเจรจาของไทยให้กลับมาในแนวทางที่เหมาะสมและรักษาผลประโยชน์ของชาติเป็นสำคัญอย่างที่เคยมีมาก่อนการจัดทำ MOU 2544 กล่าวคือ ต้องเริ่มจากการพยายามเจรจาให้มีการแบ่งเขตแดนทางทะเลตลอดแนวกับกัมพูชาตามอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 ที่ทั้งสองฝ่ายต่างเป็นภาคี และกฎหมายระหว่างประเทศ หากการเจรจาแบ่งเขตแดนดังกล่าวไม่สามารถตกลงกันได้ตลอดแนวก็ให้เจรจากรแบ่งเขตแดนให้ครอบคลุมพื้นที่ทางทะเลให้มากที่สุด แล้วค่อยพิจารณาพื้นที่ส่วนที่เหลือซึ่งไม่สามารถตกลงการแบ่งเขตแดนกันได้เป็นพื้นที่พัฒนาร่วม ทั้งนี้แต่ละฝ่ายต้องปรับเส้นเขตไหล่ทวีปที่ตนประกาศอ้างสิทธิในส่วนนี้ให้เป็นไปตามอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 และกฎหมายระหว่างประเทศ เสียก่อน แล้วจึงพิจารณาพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนที่ได้นั้นเป็นพื้นที่พัฒนาร่วม โดยพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนดังกล่าวนี้อาจเกิดจากการมีประเด็นทางเทคนิคที่มีเหตุผลเพียงพอตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่ทั้งสองฝ่ายอาจเห็นต่างกัน

แนวทางการเจรจาลักษณะนี้ประเทศไทยได้ใช้เจรจากับประเทศเพื่อนบ้านต่างๆ และประสบความสำเร็จมาแล้วอย่างเช่นกับมาเลเซียและเวียดนามตามที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 โดยในกรณีของมาเลเซีย ทั้งสองฝ่ายสามารถตกลงกำหนดเส้นเขตแดนในทะเลอาณาเขตซึ่งมีระยะทาง 12 ไมล์ทะเล และเส้นเขตแดนในไหล่ทวีปซึ่งมีระยะทาง 24 ไมล์ทะเลโดยสิ้นสุดที่ตำแหน่งซึ่งเกาะโลซินของไทยเริ่มให้ผล เนื่องจากไทยเห็นว่าในการแบ่งเส้นเขตไหล่ทวีปควรให้ผลของเกาะโลซิน 100 % ขณะที่มาเลเซียเห็นว่าไม่ควรให้ผลของเกาะโลซินเลยเพราะเป็นเกาะเล็กและโดยสภาพแล้วมนุษย์ไม่สามารถอาศัยหรือยังชีพทางเศรษฐกิจได้ซึ่งตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศจะไม่มีเขตไหล่ทวีป สำหรับส่วนของพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนที่เหลือซึ่งเริ่มจากบริเวณที่เกาะโลซินเริ่มมีผลเป็นต้นไปนี้ ทั้งสองฝ่ายจึงได้ตกลงใช้เป็นพื้นที่พัฒนาร่วมซึ่งมีพื้นที่เพียงประมาณ 7,250 กิโลเมตร ส่วนในกรณีของเวียดนาม ทั้งสองฝ่ายสามารถแบ่งเขตทางทะเลได้ตลอดแนว ไม่มีพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนที่ต้องทำเป็นพื้นที่พัฒนาร่วมแต่อย่างใด

แต่การปรับแนวทางการเจรจาของไทยดังกล่าวมีปัญหาว่าไม่สามารถกระทำได้ หาก MOU 2544 ยังมีผลบังคับใช้อยู่ ตามที่กล่าวมาแล้วการที่ไทยจะไปยกเลิก MOU 2544 โดยที่กัมพูชาไม่ยินยอมนั้น ไม่สามารถกระทำได้ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ ดังนั้นไทยจึงต้องทำให้ MOU 2544 สิ้นผลแทนที่จะไปยกเลิก การทำให้ MOU 2544 สิ้นผลทำได้โดยเริ่มจากการหยุดการเจรจากับกัมพูชาตาม MOU 2544 การที่ไทยหยุดการเจรจาก็เสมือนเป็นการยกเลิก MOU

2544 โดยปริยาย เมื่อกัมพูชาเห็นท่าทีอย่างชัดเจนว่าไทยหยุดการเจรจา กัมพูชาก็จะเริ่มเข้ามาเจรจากับไทยใหม่เนื่องจากกัมพูชาเองมีความต้องการอย่างมากที่จะแสวงหาประโยชน์ในทรัพยากรปิโตรเลียมในบริเวณพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนดังกล่าว เมื่อถึงเวลานั้นแล้ว ไทยควรเสนอให้มีการแบ่งเขตแดนทางทะเลตลอดแนวกับกัมพูชาก่อน แล้วดำเนินการเจรจาดังที่กล่าวข้างต้นมาแล้ว หากการเจรจาตามแนวทางดังกล่าวไม่ประสบผลสำเร็จภายใน 2-3 ปี ก็ควรตกลงกับกัมพูชาให้ยื่นเรื่องให้ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศพิจารณาตัดสินกำหนดเส้นเขตแดนทางทะเลระหว่างไทยกับกัมพูชา ศาลอาจใช้เวลาประมาณ 2-3 ปี ในการตัดสิน รวมเวลาการเจรจาตามแนวทางใหม่และให้ศาลพิจารณาตัดสินแล้วไม่น่าจะเกิน 6 ปี ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ไม่นานนักหากเทียบกับเวลาที่เสียไปตั้งแต่การลงนามรับรอง MOU 2544 เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2544 จนถึงปัจจุบันซึ่งเป็นเวลากว่า 11 ปีแล้วแต่ยังไม่ได้ข้อตกลงใดๆ ในการแก้ไขปัญหาพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนทางทะเลเลย ทั้งนี้ขอเสนอยื่นเรื่องให้ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศพิจารณาตัดสินกำหนดเส้นเขตแดนทางทะเลระหว่างไทยกับกัมพูชานั้น เคยมีผู้เสนอมาแล้วหลายคน (กิตติ ศรีทธา, 2537 : 78 ; ถนอม เจริญลาภ, 2555)

จากประสบการณ์ของคดีเขาพระวิหาร อาจทำให้เกิดความกลัวว่าจะไม่ได้รับความยุติธรรม แต่กรณีคดีดังกล่าวนี้ไทยแพ้คดีเพราะหลักกฎหมายปิดปาก แต่สำหรับเขตแดนทางทะเลนั้น คดี North Sea Continental Shelf 1969 ในศาลยุติธรรมระหว่างประเทศระหว่างเยอรมนีฝ่ายหนึ่งกับเนเธอร์แลนด์และเดนมาร์กอีกฝ่ายหนึ่ง ในข้อพิพาทเกี่ยวกับไหล่ทวีปในทะเลเหนือเมื่อ ค.ศ. 1969 ศาลได้ยืนยันอย่างชัดเจนว่า สิทธิของรัฐชายฝั่งเหนือไหล่ทวีปมิได้ขึ้นอยู่กับ การประกาศอ้างสิทธิ์หรือการยึดครองไหล่ทวีปดังกล่าว สิทธินี้เป็นสิทธิที่เป็นผลมาจากข้อเท็จจริงที่รัฐนั้นมีไหล่ทวีปมาตั้งแต่แรกเริ่ม จึงเป็นสิทธิที่ตกติดตามพร้อมกับการเป็นรัฐ การที่รัฐมีสิทธิอธิปไตยเหนือไหล่ทวีปจึงเป็นการได้สิทธิมาตามธรรมชาติ ไม่จำเป็นต้องมีการประกาศอ้างสิทธิ์ก่อนแต่อย่างใด ดังนั้นแม้มีรัฐอื่นเข้ายึดครองบริเวณในไหล่ทวีปของอีกรัฐหนึ่งได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด ก็ไม่อาจอ้างสิทธิ์เหนือบริเวณในไหล่ทวีปนั้นได้ เว้นแต่รัฐนั้นจะไม่ได้แย้งหรือมีพฤติการณ์ยอมรับ ซึ่งไทยไม่เคยยอมรับการอ้างสิทธิ์เหนือไหล่ทวีปของกัมพูชาเลย จึงไม่มีประเด็นที่จะต้องห่วงว่าจะซ้ารอยคดีปราสาทพระวิหาร อีกทั้งคำตัดสินของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศในคดีต่างๆ เกี่ยวกับเขตแดนทางทะเลที่ผ่านมามีความยุติธรรมและเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป รวมทั้งคำวินิจฉัยจากคดีดังกล่าวยังถูกใช้เป็นบรรทัดฐานในการเจรจาแบ่งเขตทางทะเลระหว่างรัฐชายฝั่งต่างๆ อีกด้วย

2.2 แนวทางที่ 2 การดำเนินการแก้ไขปัญหากรณีที่รัฐบาลยังยืนยันที่จะดำเนินการตาม MOU 2544 ต่อไป สำหรับแนวทางนี้ต้องให้ความสำคัญอย่างมากในประเด็น

ที่มีประชาชนไทยจำนวนมากไม่เห็นด้วยกับการเจรจาตามกรอบ MOU 2544 รวมทั้งมีความห่วงใยในเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนและความไม่โปร่งใสที่อาจมีของนักการเมืองทั้งฝ่ายไทยและฝ่ายกัมพูชา ดังนั้นหากรัฐบาลยังยืนยันจะดำเนินการเจรจากับกัมพูชาตาม MOU 2544 ต่อไป ก็ควรที่จะต้องเสนอกกรอบเจรจาใหม่ซึ่งยังอยู่ภายใต้กรอบเจรจาของ MOU 2544 ให้รัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบ โดยกรอบเจรจาใหม่นี้ควรมีการกำหนดรายละเอียดที่มีนัยสำคัญให้มากที่สุดเท่าที่จะจัดทำได้ และต้องเก็บเป็นความลับไม่ให้ฝ่ายกัมพูชาทราบ ทั้งนี้กรอบเจรจาที่กำหนดไว้ใน MOU 2544 เป็นกรอบเจรจาที่กว้างมากจนเกินไปซึ่งทำให้ง่ายต่อการมีผลประโยชน์ทับซ้อนและการเกิดความไม่โปร่งใสจากผลของการเจรจา

สำหรับกรอบเจรจาใหม่ที่กล่าวข้างต้นนั้น ควรกำหนดบนพื้นฐานของข้อเท็จจริงที่สำคัญอย่างน้อย 3 ประการดังนี้

1. เส้นเขตไหล่ทวีปที่กัมพูชาประกาศอ้างสิทธิไม่เป็นตามอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 ที่ทั้งกัมพูชาและไทยต่างเป็นภาคี รวมทั้งกฎหมายระหว่างประเทศ ในขณะที่เส้นเขตไหล่ทวีปที่ไทยประกาศอ้างสิทธิเป็นไปตามอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 และกฎหมายระหว่างประเทศมากกว่ากัมพูชาอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งหากกัมพูชาปรับเส้นเขตไหล่ทวีปของตนให้ถูกต้องแล้ว กัมพูชาแทบจะไม่ได้พื้นที่ไหล่ทวีปในบริเวณพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนส่วนบนเลย และพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนที่แท้จริงในบริเวณพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนส่วนล่างจะเหลือน้อยลงจากเดิมอย่างมากในทางที่เป็นคุณต่อไทย

2. การพิจารณาเขตไหล่ทวีปต้องคำนึงถึงความได้สัดส่วนระหว่างพื้นที่ของเขตไหล่ทวีปที่แต่ละฝ่ายควรได้รับกับความยาวชายฝั่งของแต่ละฝ่ายดังที่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศได้มีคำพิพากษาในหลายคดี ซึ่งก่อนหน้าการจัดทำ MOU 2544 ไทยเจรจากับกัมพูชาโดยใช้สัดส่วนความยาวด้านหน้าชายฝั่งระหว่างไทยกับกัมพูชาที่ 3.25 : 1 ดังนั้นทั้งการกำหนดเส้นเขตไหล่ทวีปในบริเวณพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนส่วนบน และการกำหนดสัดส่วนการแบ่งผลประโยชน์สำหรับพื้นที่พัฒนาร่วมในบริเวณพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนส่วนล่าง ต้องสอดคล้องและอำนวยให้เกิดความได้ความได้สัดส่วนระหว่างพื้นที่ของเขตไหล่ทวีปที่แต่ละฝ่ายควรได้รับกับความยาวชายฝั่งของแต่ละฝ่าย

3. การกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการพื้นที่พัฒนาร่วมมีผลต่อเวลาที่ต้องใช้นับจากเมื่อทั้งสองฝ่ายสามารถตกลงกันได้จนถึงเมื่อสามารถนำทรัพยากรขึ้นมาใช้ประโยชน์ได้จริง รวมทั้งมีผลต่อความคล่องตัวในการบริหารจัดการ จากกรณีพื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซียดังที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 ได้มีการดำเนินการโดยจัดตั้งองค์การร่วมไทย-มาเลเซีย (MTJA) เพื่อการสำรวจและการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่พัฒนาร่วมดังกล่าว แต่การจัดตั้ง MTJA

นั้นต้องใช้เวลาอย่างมาก เนื่องจากไทยและมาเลเซียจำเป็นต้องออกกฎหมายเพื่อการก่อตั้ง MTJA ซึ่งกฎหมายดังกล่าวของทั้งสองฝ่ายต้องมีสาระสำคัญที่เหมือนกันและมีผลบังคับใช้พร้อมกันด้วย โดยรัฐสภาของทั้งสองฝ่ายต้องให้ความเห็นชอบร่างความตกลงธรรมนูญและร่างกฎหมายอนุวัติการเพื่อการก่อตั้ง MTJA ซึ่งใช้เวลาถึง 11 ปีกว่านับจากบันทึกความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดตั้ง MTJA เริ่มมีผลบังคับใช้ จึงเริ่มจัดตั้ง MTJA ขึ้นได้ และหลังจากนั้นต้องใช้เวลาอีกประมาณ 14 ปี MTJA จึงสามารถจ่ายแก๊สเพื่อจำหน่ายเป็นครั้งแรก นอกจากนี้ MTJA ประกอบด้วยประธานร่วมสองคน จากประเทศละหนึ่งคน และมีจำนวนสมาชิกจำนวนเท่ากันจากแต่ละประเทศ โดยมีอำนาจหน้าที่ภายใต้ความตกลงธรรมนูญและกฎหมายอนุวัติการเพื่อการก่อตั้ง MTJA ซึ่งอาจทำให้การบริหารจัดการ MTJA ไม่คล่องตัวเท่าที่ควรหากเปรียบเทียบกับการบริหารจัดการตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยพื้นที่พัฒนาร่วมเวียดนาม-มาเลเซียที่มีการลงนามรับรองเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2535 โดยทั้งสองฝ่ายตกลงแต่งตั้งบริษัทปิโตรเลียมแห่งชาติของแต่ละฝ่าย PETROVIETNAM และ PETRONAS ตามลำดับ มาดำเนินการสำรวจและการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่พัฒนาร่วมดังกล่าว ซึ่งทั้งสองบริษัทดังกล่าวต้องเข้ามาในการจัดการเชิงพาณิชย์ทั้งนี้เงื่อนไขในการจัดการเชิงพาณิชย์นั้นต้องผ่านการอนุมัติของรัฐบาลทั้งสองฝ่าย การกำหนดรูปแบบในการบริหารจัดการในลักษณะนี้ทำให้เกิดความคล่องตัว รวมทั้งใช้เวลาดำเนินการที่ไม่นาน โดยทรัพยากรปิโตรเลียมสามารถนำขึ้นมาจากพื้นที่พัฒนาร่วมเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2540 ใช้เวลาเพียงประมาณ 5 ปีนับจากวันที่ลงนามในบันทึกความเข้าใจเวียดนาม-มาเลเซียดังกล่าว (Thao, 1999 : 81-84) ดังนั้นไทยและกัมพูชาจึงควรพิจารณาเลือกรูปแบบการบริหารจัดการพื้นที่พัฒนาร่วมที่เหมาะสม โดยอาจเริ่มจากการศึกษาความตกลงเกี่ยวกับพื้นที่พัฒนาร่วมระหว่างประเทศที่ปัจจุบันมีอยู่ทั้งหมด 14 แห่งทั่วโลก (สุรเกียรติ์ เสถียรไทย, 2553 : 80-84)

นอกจากนี้การเจรจาควรดำเนินการด้วยความโปร่งใสและความรอบคอบไม่รีบเร่ง รวมทั้งใช้ข้อมูลทางธรณีวิทยาเกี่ยวกับแหล่งทรัพยากรปิโตรเลียมที่มีศักยภาพในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเลไทย-กัมพูชาประกอบในการเจรจาแบ่งปันผลประโยชน์ในพื้นที่พัฒนาร่วม รวมทั้งเพื่อให้เกิดความโปร่งใสและลดความขัดแย้ง ควรให้มีคณะผู้สังเกตการณ์เข้าร่วมรับฟังและสังเกตการณ์การเจรจาทุกครั้ง โดยคณะผู้สังเกตการณ์ประกอบด้วยผู้แทนจากภาควิชาการและภาคประชาชน รวมทั้งผู้แทนจากองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ได้แก่ ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ องค์กรอัยการ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว MOU 2544 เป็นหนังสือสัญญาระหว่างประเทศที่กำหนดกรอบและกลไกในการเจรจาเพื่อให้ได้มาซึ่งความตกลงร่วมกันในการปักปันเขตแดนและการใช้ในพื้นที่พัฒนาร่วมในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเลระหว่างไทยกับกัมพูชา และมีการลงนามรับรองก่อนที่รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 มีผลบังคับใช้ รวมทั้งหากพิจารณาเฉพาะตัว MOU 2544 เองจะไม่เข้าข่ายหนังสือสัญญาระหว่างประเทศตามรัฐธรรมนูญมาตรา 190 ดังกล่าว แต่ MOU 2544 ถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดทำความตกลงร่วมซึ่งเป็นหนังสือสัญญาระหว่างประเทศตามรัฐธรรมนูญมาตรา 190 ดังนั้นรัฐบาลต้องดำเนินการตามรัฐธรรมนูญมาตรา 305 (5) ในส่วนของการดำเนินการที่ยังคงค้างอยู่ของรัฐธรรมนูญ มาตรา 190 วรรคสาม รวมทั้งต้องดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 190 วรรคสอง และมาตรา 190 วรรคสี่ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

สรุป

ในบทนี้ได้วิเคราะห์ให้เห็นถึงผลทางกฎหมายระหว่างประเทศของการประกาศอ้างสิทธิเขตไหล่ทวีปของกัมพูชาว่าไม่มีผลผูกพันใดๆ กับไทย เนื่องจากสิทธิของรัฐชายฝั่งเหนือไหล่ทวีปมิได้ขึ้นอยู่กับการประกาศอ้างสิทธิดังกล่าว สิทธินี้เป็นสิทธิที่เป็นผลมาจากข้อเท็จจริงที่รัฐนั้นมีไหล่ทวีปมาตั้งแต่แรกเริ่ม การที่รัฐมีสิทธิอธิปไตยเหนือไหล่ทวีปจึงเป็นการได้สิทธิมาตามธรรมชาติ จากนั้นได้วิเคราะห์ให้เห็นว่าเส้นเขตไหล่ทวีปที่กัมพูชาประกาศอ้างสิทธิไม่เป็นตามอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 ที่ทั้งกัมพูชาและไทยต่างเป็นภาคี รวมทั้งกฎหมายระหว่างประเทศ ในขณะที่เส้นเขตไหล่ทวีปที่ไทยประกาศอ้างสิทธิเป็นไปตามอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 และกฎหมายระหว่างประเทศมากกว่ากัมพูชาอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งหากกัมพูชาปรับเส้นเขตไหล่ทวีปของตนให้ถูกต้องแล้ว กัมพูชาแทบจะไม่ได้พื้นที่ไหล่ทวีปในบริเวณพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนส่วนบนเลย และพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนที่แท้จริงในบริเวณพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนส่วนล่างจะเหลือน้อยลงจากเดิมอย่างมากในทางที่เป็นคุณต่อไทย

กฎหมายภายในที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเลไทย-กัมพูชาและการดำเนินการเจรจาพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนดังกล่าวได้ถูกพิจารณา โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับการจัดทำหนังสือสัญญาระหว่างประเทศที่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา หรือมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างกว้างขวาง โดยได้วิเคราะห์ให้เห็นว่า MOU 2544 เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดทำความตกลงร่วมซึ่งเป็นหนังสือสัญญาระหว่างประเทศตามรัฐธรรมนูญมาตรา 190 ดังนั้นคณะรัฐมนตรีต้องดำเนินการตามรัฐธรรมนูญมาตรา 305 (5) ในส่วนของการ

ดำเนินการที่ยังคงค้างอยู่ของรัฐธรรมนูญ มาตรา 190 วรรคสาม รวมทั้งต้องดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 190 วรรคสอง และมาตรา 190 วรรคสี่

MOU 2544 และการดำเนินการหลังการลงนามรับรองได้ถูกนำมาวิเคราะห์ในประเด็นที่สำคัญดังนี้ ประเด็นที่ 1 ท่าทีในการเจรจาของไทยและกัมพูชาก่อนการจัดทำ MOU 2544 โดยกัมพูชามีท่าทีชัดเจนมาตลอดว่าต้องการให้พื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนในไหล่ทวีปทั้งหมดเป็นพื้นที่พัฒนาร่วม และไม่สนใจที่จะปรับปรุงเขตไหล่ทวีปที่ตนอ้างสิทธิให้เป็นไปตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ ส่วนไทยมีท่าทีว่าเขตไหล่ทวีปที่กัมพูชาอ้างสิทธิไม่เป็นไปตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ กัมพูชาจึงต้องปรับเส้นเขตไหล่ทวีปของตนให้ถูกต้องจนเหลือพื้นที่ทับซ้อนอ้างสิทธิที่แท้จริงที่สมเหตุผลเสียก่อน แล้วจึงค่อยมาพิจารณาพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนที่แท้จริงดังกล่าว ซึ่งมีพื้นที่เหลือน้อยที่สุดเพื่อทำเป็นพื้นที่พัฒนาร่วม ประเด็นที่ 2 ข้อดีและข้อเสียของ MOU 2544 โดยกรอบการเจรจาตาม MOU 2544 ได้เปลี่ยนท่าทีในการเจรจาของไทยไปจากเดิมอย่างสิ้นเชิง และทำให้ไทยเสียเปรียบในการเจรจา ซึ่งมีผลทำให้กัมพูชาไม่ต้องปรับเส้นเขตไหล่ทวีปที่ตนอ้างสิทธิในบริเวณพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนส่วนล่างให้เป็นไปตามกฎหมายระหว่างประเทศ อีกทั้งยังสามารถใช้การปรับเส้นเขตไหล่ทวีปที่ตนอ้างสิทธิในบริเวณพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนส่วนบน ซึ่งกัมพูชาแทบจะไม่ได้พื้นที่ไหล่ทวีปเลยในส่วนนี้มาใช้เจรจาต่อรองได้ ประเด็นที่ 3 การดำเนินการหลังการลงนามรับรอง MOU 2544 โดยที่การเจรจาอย่างเป็นทางการหลังการลงนามรับรอง MOU 2544 มีความก้าวหน้าในการเจรจาเรื่องพื้นที่พัฒนาร่วมสำหรับพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนส่วนล่างไปอย่างมาก แต่การเจรจาเรื่องการปักปันเขตแดนสำหรับพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนส่วนบนกลับไม่มีความก้าวหน้าเลย ส่วนการดำเนินการยกเลิก MOU 2544 ของรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ อันเนื่องมาจากรัฐบาลกัมพูชาแต่งตั้ง พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นที่ปรึกษาด้านเศรษฐกิจนั้น ไม่สามารถดำเนินการได้ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศหากกัมพูชาไม่ให้ความยินยอม สำหรับการดำเนินการของรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร มีท่าทีชัดเจนว่าจะไม่ยกเลิก MOU 2544 ยิ่งไปกว่านั้นจะเร่งเจรจากับกัมพูชาเพื่อร่วมกันพัฒนาแหล่งปิโตรเลียมในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนในไหล่ทวีปไทย-กัมพูชา แต่ประชาชนไทยจำนวนมากมีข้อสงสัยและห่วงใยในเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนของนักการเมืองทั้งฝ่ายไทยและกัมพูชาที่อาจมี รวมทั้งการไม่เห็นด้วยกับการดำเนินการตามกรอบ MOU 2544 ที่เห็นว่าทำให้ไทยเสียเปรียบ

ส่วนท้ายของบทนี้ได้เสนอแนวทางดำเนินการสำหรับปัญหาการอ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเลไทย-กัมพูชา โดยเริ่มจากการสรุปปัญหาที่สำคัญของพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเลไทย-กัมพูชา ซึ่งมีทั้งหมด 9 ข้อดังนี้ ปัญหาที่ 1 เส้นเขตไหล่ทวีปที่กัมพูชาประกาศอ้างสิทธิไม่เป็นตามอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 ที่ทั้งกัมพูชาและไทยต่างเป็นภาคี รวมทั้งกฎหมาย

ระหว่างประเทศ ปัญหาที่ 2 ความเข้าใจผิดว่าไทยต้องริบเจรจาหรือทำข้อตกลงเรื่องเขตไหล่ทวีปกับกัมพูชาโดยเร็ว มิเช่นนั้นไทยอาจเสียเปรียบหรือเสียสิทธิในเรื่องนี้ได้ ปัญหาที่ 3 ตำแหน่งหลักเขตแดนทางบกไทย-กัมพูชา หลักเขตที่ 73 ที่ไทยและกัมพูชายังตกลงกันไม่ได้ ปัญหาที่ 4 กรอบการเจรจาตาม MOU 2544 ได้เปลี่ยนท่าทีในการเจรจาของไทยต่อปัญหาพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนทางทะเลไทย-กัมพูชาไปจากเดิมอย่างสิ้นเชิง และทำให้ไทยเสียเปรียบในการเจรจา ปัญหาที่ 5 MOU 2544 เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดทำหนังสือสัญญาระหว่างประเทศตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 190 ปัญหาที่ 6 แหล่งปีโตรเลียมในพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนในไหล่ทวีปไทย-กัมพูชา มีการกระจายตัวอยู่ไม่สม่ำเสมอ และค่อนข้างเป็นไปได้อย่างมากกว่าส่วนใหญ่อยู่อันด้านตะวันตกของพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนดังกล่าวซึ่งอยู่ใกล้ฝั่งไทย ปัญหาที่ 7 ผลประโยชน์ทับซ้อนของนักการเมืองทั้งฝ่ายไทยและกัมพูชาในพื้นที่พัฒนาร่วมที่อาจมีและยากแก่การตรวจสอบ ปัญหาที่ 8 นักวิชาการและประชาชนไทยจำนวนมากไม่เห็นด้วยกับกรอบเจรจาตาม MOU 2544 และปัญหาที่ 9 การยกเลิก MOU 2544 ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศไม่สามารถกระทำได้หากไม่ได้รับความยินยอมจากกัมพูชา

จากนั้นแนวทางดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าว 2 แนวทางได้ถูกนำเสนอ แนวทางที่ 1 การดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยการเปลี่ยนแนวทางการเจรจาให้เหมาะสม ซึ่งแนวทางนี้น่าจะเป็นแนวทางที่ดีที่สุดและเป็นประโยชน์ต่อประเทศมากที่สุด แนวทางที่ 2 การดำเนินการแก้ไขปัญหากรณีที่รัฐบาลยังยืนยันที่จะดำเนินการตาม MOU 2544 ต่อไป ซึ่งแนวทางนี้เป็นแนวทางทางเลือกหากรัฐบาลยังมีนโยบายที่จะดำเนินการตาม MOU 2544 ต่อไป